

Názov stratégie CLLD: Stratégia CLLD MAS Chopok juh
(v znení dodatku č. 4)

Názov MAS: Miestna akčná skupina Chopok juh

Logo MAS

**Miestna akčná skupina
Chopok juh**

Verzia 4.00, v zmysle Oznámenie: Oznámenie o pridelení dodatočnej alokácie v zmysle ods. 12, kapitoly 6.4 Systému riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 – 2022, z 18.05.2022

Schválená Valným zhromaždením MAS Chopok juh dňa 03.10.2022

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka:
Európa investuje do vidieckych oblastí

**Program
rozvoja vidieka SR
2014-2020**

**MINISTERSTVO
PŔOHOSPODÁRSTVA
A ROZVOJA VIDIEKA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Abstrakt

Miestna akčná skupina Chopok juh, ako občianske združenie iniciujúce aktivity rozvoja vidieka, sa rozhodlo pokračovať v implementácii prístupu LEADER v programovom období 2014-2020. Nevyhnutným krokom pre úspešné začatie daných aktivít je spracovanie multifondovej stratégie. Stratégia CLLD MAS Chopok juh je stratégia popisujúca komunitne vedený miestny rozvoj v katastrálnom území obcí Ráztoka, Nemecká, Predajná, Jasenie, Dolná Lehota, Podbrezová, Brezno, Horná Lehota, Bystrá, Mýto pod Ďumbierom a Jarabá. Poslaním stratégie je napĺňanie jej cieľov. Celkové strategické zameranie stratégie CLLD odzrkadľuje snahu smerovania svojich aktivít regiónu k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest pomocou podpory súkromného a občianskeho sektora prevyšujúceho podporu verejného sektora, a tak dosiahnutie zlepšenia ekonomických a sociálnych podmienok svojich obyvateľov vo vidieckom priestore. Územie má víziu patriť medzi ekonomicky stabilné, s kvalitnou ponukou produktov vidieckeho cestovného ruchu, s rozvíjajúcim sa podnikateľským sektorom s dôrazom na ochranu životného prostredia ako najväčšej devízy tohto územia. V daných procesoch bude aktívne uplatňovanie princípu rovnosti príležitostí ako horizontálnej priority programového obdobia 2014-2020.

Obsah

1	Základné informácie o MAS Chopok juh	7
1.1	Identifikačné údaje MASChopok juh	7
1.2	Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje	7
2	Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD	7
2.1	Vznik a história partnerstva	7
2.2	Tvorba partnerstva a stratégie CLLD	9
2.2.1	Stretnutia k tvorbe Stratégie CLLD MAS Chopok juh:	9
3	Analytický rámec	11
3.1	Analýza zdrojov územia	11
3.1.1	Všeobecný popis územia a analýza súčasného stavu	11
3.1.2	Geografická charakteristika a historický vývoj	14
3.1.3	Doterajší rozvoj územia, doteraz realizované aktivity a ich význam	18
3.1.4	Doteraz zrealizované projekty:	20
3.1.5	Zvláštnosti/specifiká daného územia a jeho komparatívne výhody oproti ostatným územiám	22
3.1.6	Zaujímavosti regiónu Chopok juh	23
3.1.7	Kultúrne, historické a prírodné zdroje	26
3.1.8	Demografický vývoj obyvateľstva	27
	Vekové zloženie obyvateľstva	31
	Prírastok/úbytok obyvateľstva	33
3.1.9	Nezamestnanosť	36
3.1.10	Infraštruktúra a miestne služby	36
3.1.11	Absorpčný potenciál regiónu a finančné zdravie obcí	43
3.2	SWOT analýza	47
3.3	Identifikácia potrieb	64
4	Strategický rámec	68
4.1	Definovanie vízie a strategického cieľa	69
4.1.1	Konkurencieschopnosť MAS CHJ	71
4.2	Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení	73
4.3	Súhrnná tabuľka strategického rámca	75
4.4	Integrované znaky stratégie CLLD	81
4.5	Inovatívne znaky stratégie CLLD	83

5	Implementačný rámec.....	86
5.1	Popis riadiaceho a implementačného procesu	86
5.1.1	Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS	86
5.1.2	Implementačný proces	94
5.1.3	CLLD v rámci IROP 2014 - 2020	95
5.1.4	CLLD v rámci PRV SR 2014 - 2020.....	98
	Projektové zámery	98
5.1.5	Hodnotiace a výberové kritériá pre projekty Programu rozvoja vidieka SR a Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020.....	102
5.2	Akčný plán	102
	Časť A.) Akčný plán implementácie stratégie CLLD	105
5.2.1	.....	105
5.3	Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD	143
5.3.1	Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD.....	143
5.3.2	Monitorovacie ukazovatele.....	151
6	Finančný rámec	154
6.1	Financovanie stratégie CLLD	154
6.2	Finančný plán pre opatrenia.....	158
7	Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť	160
7.1	Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia	160
7.2	Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	161
7.3	Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP	162
	Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva	162
	Prínosy k životnému prostrediu	163
7.4	Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD	165
7.4.1	Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať	165
7.4.2	Synergie a komplementarity	166
7.5	Popis multiplikačných efektov.....	169
8	Prílohy Stratégie CLLD MAS Chopok juh.....	173

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS Chopok juh.	7
Tabuľka č. 2: SWOT analýza.....	47
Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca	75
Tabuľka č. 4.A: Opatrenie Stratégie CLLD	95
Tabuľka č. 4.B: Opatrenie Stratégie CLLD	97
Tabuľka č. 4.C : Opatrenie Stratégie CLLD	99
Tabuľka č. 4.D : Opatrenie Stratégie CLLD	102
Tabuľka č. 4.E : Opatrenie Stratégie CLLD	104
Tabuľka č. 4.F : Opatrenie Stratégie CLLD.....	108
Tabuľka č. 4.G : Opatrenie Stratégie CLLD	111
Tabuľka č. 4.Y: Opatrenia PRV - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu.....	113
Tabuľka č. 4.Z: Opatrenia IROP - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu.....	116
Tabuľka č. 4.J : Opatrenie Stratégie CLLD	119
Tabuľka č. 4.K : Opatrenie Stratégie CLLD	125
Tabuľka č. 4.L : Opatrenie Stratégie CLLD	127
Tabuľka č. 4.M : Opatrenie Stratégie CLLD	129
Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020	127
Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020	127
Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020	128
Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP.....	130
Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov	130
Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy nákladov v rámci príslušných programov	131
Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu	132
Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu	135
Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov.....	135

Tabuľky (nepovinné):

Tabuľka 1 - Pôdny fond územia MAS Chopok juh	16
Tabuľka 2 - Chronologický vývoj celkového počtu obyvateľov	28
Tabuľka 3 - Vývoj vekového zloženia obyvateľov MAS Chopok juh	31
Tabuľka 4 - Celkový prírastok obyvateľstva (2005-2014)	34
Tabuľka 5 - Podiel migračného salda a prirodzeného	34
Tabuľka 6 - Počet evidovaných uchádzačov o zamestnania.....	36
Tabuľka 7 - Evidovaná miera nezamestnanosti	36
Tabuľka 8 - Prehľad školských zariadení v území	37
Tabuľka 9 - Zariadenia zdravotnej starostlivosti v regióne	38
Tabuľka 10 - Prehľad subjektov v území MAS Chopok juh	42
Tabuľka 11 - Finančne zdravie obcí z územia MAS Chopok juh.....	44
Tabuľka 12 - Predpokladaná maximálna absorpčná schopnosť obcí.....	45
Tabuľka 13 – Popis ukazovateľov stratégie CLLD MAS Chopok juh	150

Grafy (nepovinné):

Graf 1 - Členenie poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy v území.....	16
Graf 2 - Chronologický vývoj celkového počtu obyvateľov	29
Graf 3 - Chronologický vývoj počtu obyvateľov v obciach do 2 000 obyvateľov.....	29
Graf 4 - Zastúpenie jednotlivých obcí na celkovom počte obyvateľstva.....	30
Graf 5 - Vekové zloženie obyvateľstva MAS Chopok juh	31
Graf 6 - Vekové zloženie obyvateľstva	32
Graf 7 - Vekové zloženie obyvateľstva - Vývojové tendencie.....	32
Graf 8 - Zastúpenie mužov a žien na obyvateľoch MAS CHJ	33
Graf 9 - Vývoj počtu mužov a žien v území Chopok juh 2001 – 2014.....	33
Graf 10 - Národnostné zloženie obyvateľstva	35
Graf 11 - Členenie subjektov v území	42
Graf 12 - Členenie FO v regióne Chopok juh	43

1 Základné informácie o MAS Chopok juh

1.1 Identifikačné údaje MASChopok juh

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS Chopok juh

Údaje o MAS	Názov MAS	Miestna akčná skupina Chopok juh
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	11.03.2008 (VVS/1-900/90-31689)
	Sídlo	Mýto pod Ďumbierom 64, 976 44
	IČO	45020205
	DIČ (ak relevantné)	202 274 2854
	Údaje o banke	Názov banky
Číslo účtu		55 1295 7001/5600
IBAN		SK52 5600 0000 0055 1295 7001
SWIFT		KOMASK2X
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Elena Kordíková
	E-mail	encakordikova@gmail.com
	Telefón	0915 150 601
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Miroslav Žabka
	E-mail	manazment@maschopokjuh.eu
	Telefón	0904607508

1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Celková populácia cieľovej oblasti nie je nižšia ako 10 000 obyvateľov, t.j. spolu je území 32 057 obyvateľov. Vďaka počtu obyvateľov nepresahujúcich 150 000 je zabezpečený zmysel pre identitu a miestni ľudia mohli byť priamo zapojení do rozhodovania. Územie MAS je tvorené 11 obcami (10 obcí a jedna obec so štatútom mesto).

Celková hustota obyvateľstva celého územia MAS je 75,3 obyvateľov na km².

Jedná sa o súvislé územie katastrov jednotlivých obcí.

2 Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1 Vznik a história partnerstva

Verejno-súkromné partnerstvo Miestna akčná skupina (MAS) Chopok juh bolo založené 11. 03. 2008 a je evidované pod číslom VVS/1-900/90-31689 na Ministerstve vnútra SR. Cieľom tohto partnerstva je podpora hospodárskeho a sociálneho rozvoja vidieckeho obyvateľstva na území MAS Chopok juh, ktoré je založené na partnerstve miestnych

subjektov, podnikateľských subjektov, verejných subjektov, občanov a občianskych združení so zámerom komplexného rozvoja územia. Verejno-súkromné partnerstvo tvorí zoskupenie verejného a súkromného sektora vrátane občianskych združení v počte 10 obcí, 1 mesto, 5 občianskych združení, 4 fyzické osoby a v počte 3 sú zastúpené právnické osoby. Obce predložili súhlasné uznesenia zastupiteľstiev vyjadrujúce súhlas so zaradením do územia v pôsobnosti verejno-súkromného partnerstva (väčšina už v prvom programovom období) a s oboznámením sa so zámerom vypracovania Stratégie CLLD MAS Chopok juh. Členovia, právnické osoby, SHR a občianske združenia majú sídla, pôsobnosť, trvalé alebo prechodné bydliská v území verejno-súkromného partnerstva MAS Chopok juh.

Vytvorenie verejno-súkromného partnerstva MAS Chopok juh vychádzalo z podnetu predstaviteľov samospráv, neziskového sektora a podnikateľského sektora na území Mikroregiónu Chopok juh s cieľom zlepšiť kvalitu života obyvateľov na vidieku s podporou komplexného hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónu už v roku 2007. Územie sa vyznačuje vidieckym charakterom, nedostatočným rozvojom a izolovanosťou. Na území MAS CHJ je nevyhnutná implementácia miestnej stratégie rozvoja územia, ktorá bude odzrkadľovať potreby rozvoja podnikateľského aj občianskeho sektora pôsobiaceho v území.

Súhlasné uznesenia obecných zastupiteľstiev z rokov 2007 - 2008 zaradilo všetky obce do MAS CHJ. V roku 2014 do členstva pribudli dvaja členovia záujmovej skupiny verejného sektora. Verejnosť bola informovaná na podujatiach rôzneho charakteru organizovaných v jednotlivých obciach o úlohách, význame a dopade činností existujúcej MAS. V prípade nejasností sa mohli obyvatelia jednotlivých obcí informovať priamo u starostov obcí a manažéra MAS, ktorí im poskytli relevantné informácie týkajúce sa MAS.

Predstavitelia regiónu prijali príležitosť ďalšieho aktívneho fungovania verejno-súkromného partnerstva – Miestnej akčnej skupiny /MAS/, ktorá vznikla ako občianske združenie v marci 2008 a je registrovaná na Ministerstve vnútra SR pod názvom „Miestna akčná skupina Chopok juh“.

Najsignifikantnejšie implementované projekty členmi a geografickými zainteresovanými žiadateľmi sú práve žiadosti o NFP, ktoré boli výberovou komisiou schválené v MAS Chopok juh. Všetky projekty boli riadne predložené, zrealizované, monitorované a zrefundované. Výstupy projektov sú udržateľné a publicita bola zabezpečená v mieste realizovania zámerov.

2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Verejnosc' bola prizvaná aj do tvorby Stratégie CLLD a to prostredníctvom verejných stretnutí a vyplňovania dotazníkov, kde si obyvatelia mohli vytvoriť víziu, strategické ciele a podieľať sa na tvorbe SWOT analýzy. V dotazníkoch boli zástupcovia občianskeho aj súkromného sektora vyzvaní na zhodnotenie silných a slabých stránok rozvoja obci a regiónu, na definovanie ďalšieho rozvoja obcí a regiónu z ich pohľadu. Výsledky týchto dotazníkov boli zapracované do prípravy dokumentu.

Občania, profesné a záujmové združenia a zástupcovia jednotlivých sektorov boli zapojení nielen do procesu prípravy verejno-súkromného partnerstva v minulosti, ale aj do prípravy miestnej stratégie rozvoja územia.

Metódy zapojenia verejnosti boli zabezpečené cez informačné aktivity prostredníctvom portálu www.maschopokjuh.eu, aj cez webstránky niektorých obecných úradov, kde boli zverejnené dotazníky na vyplnenie a poskytované informácie o konaných informačných stretnutiach k stratégii. Pozvánky na stretnutia boli rozposielané emailom členom i nečlenom združenia MAS CHJ, ale aj združeniam cestovného ruchu v území a mikroeregiónu Chopok juh, ktorí zabezpečujú kontakt s verejnosc'ou.

Verejné stretnutia sa konali vo viacerých obciach, konali sa aj neformálne stretnutia zástupcov združení v regióne. Formálnych stretnutí boli viacero, najmä sektorových stretnutí, kedy sme poskytovali informácie súkromnému sektoru s občianskym a zvlášť verejnému sektoru. Manažér MAS mal počas posledných 24 mesiacov aj množstvo formálnych stretnutí v sídle MAS, kedy sme sa zameriavali na analýzu potrieb jednotlivých potenciálnych žiadateľov.

2.2.1 Stretnutia k tvorbe Stratégie CLLD MAS Chopok juh:

– Zasadnutie Valného zhromaždenia MAS Chopok juh – 14.08.2014, MsÚ Brezno
Predstavenie zámeru tvorby stratégie, ktorá bude kľúčovým dokumentom k implementácii dvoch fondov v programovom období 2014-2020.

– Zasadnutie VZ MAS Chopok juh – 26.03.2015, OÚ Mýto pod Ďumbierom
Rozpracovanie fázy prípravy stratégie v rámci poskytnutých a zverejnených informácií, vypracovanie podkladov pre potreby tvorby analýz, dotaz na zaslanie chýbajúcich podkladov na email.

– Príprava opatrení Stratégie CLLD MAS Chopok juh- 23.06.2015, verejný sektor, OcÚ Bystrá
Návrh opatrení PRV, ktoré by boli implementované cez stratégiu podľa výsledku predbežných
analýz, identifikácia potrieb verejného sektora

– Predbežná identifikácia potrieb územia – 23.06.2015, OcÚ Bystrá, súkromný, občiansky
a verejný sektor

Na báze stretnutia aktérov a lídrov MAS pri formulovaní ťažiskových problémov a
hierarchizácia problémov pre ďalšie nastavenie stratégie. Spracovanie výstupov.

– Problémová analýza – 07.07.2015, zostavenie problémovej analýzy, OcÚ Predajná

– Vízia a strategické ciele – 08/2015, Komisia pre tvorbu stratégií, Mýto pod Ďumbierom

– Vypracovanie SWOT analýzy – distribúcia a vyhodnocovanie dotazníkov, 09/2015

Spracovanie SWOT analýz podľa jednotlivých oblastí, napr. cestovný ruch, životné prostredie,
doprava, zdravotníctvo, školstvo, kultúra, priemysel, poľnohospodárstvo, a pod.

– Tvorba finančného plánu a akčného plánu, projektový zásobník, stanovenie výberových
kritérií, postupov pri výbere projektov – 09/2015, manažér MAS v spolupráci s víťazom VO na
dodanie Stratégie CLLD

– Organizačná štruktúra, zdroje, kontrola činnosti, zapojenie žien, Horizontálna priorita rovnosť
príležitostí, súlad so strategickými dokumentmi – manažér MAS v spolupráci s víťazným
dodávateľom Stratégie CLLD

– Zasadnutie VZ MAS – schválenie a prijatie Stratégie CLLD - 03. 12. 2015

- Zasadnutie VZ MAS – aktualizácia, prijatie a schválenie Stanov MAS CHJ a Dodatku
č. 2 k Stratégii CLLD MAS Chopok juh – 12.05.2017

3 Analytický rámec

3.1 Analýza zdrojov územia

3.1.1 Všeobecný popis územia a analýza súčasného stavu

Výhody a nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia verejno-súkromného partnerstva (MAS).

VÝHODY

- lesné horské prostredie predstavuje potenciál pre rozvoj zimného športu (hlavne zjazdové lyžovanie, snowboarding), horského turizmu, rekreačno-športového turizmu a cykloturizmu,
- areál športov Tále (majstrovské 18-jamkové golfové ihrisko, prírodné kúpalisko),
- stredisko cestovného ruchu Krpáčovo,
- historické a kultúrne tradície na území (živý folklór, hutnícke múzeum, majstrovstvá v ryžovaní zlata Zlatá horúčka v Jasení),
- rozsiahla surovinová základňa drevnej hmoty,
- dostatok voľných, najmä hnedých, plôch vhodných na budovanie priemyselných parkov,
- **región 1. kategórie s medzinárodným významom** a dobrou kvalitou životného prostredia, mnoho chránených území a prírodných pamiatok, (Regionalizácia cestovného ruchu SR)
- vhodná pôda na poľnohospodárstvo, skúsenosti s veľkovýrobnými formami hospodárenia,
- vysoká ekologická stabilita územia, výrazne lesnatá oblasť s bohatou flórou a faunou,
- oblasť s relatívne čistou povrchovou i podzemnou vodou, vhodnou pre chov najnáročnejších rýb,
- priaznivá emisná situácia vďaka stagnácii priemyselných podnikov,
- oblasť s ideálnymi podmienkami i tradíciami pre rozšírenie tradičných plemien zvierat pre zachovanie genofondu,
- dostatočná sieť škôl a predškolských zariadení,
- dobre fungujúca spolupráca so Stredoslovenským osvetovým centrom.

NEVÝHODY z hľadiska lokalizácie územia

- nedostatočný prílev zahraničného a domáceho investičného kapitálu,
- málo príležitostí pracovného zaradenia,

- nedostatočné využitie domácej drevnej suroviny,
- nerozvinuté podnikateľské prostredie,
- nedostatočná úroveň a dostupnosť zariadení kultúrneho cestovného ruchu,
- chýbajúce turistické a náučné chodníky, chýbajúce cyklotrasy,
- nízka konkurencieschopnosť v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry,
- odliv kvalifikovaných síl z vidieka,
- neudržateľná štruktúra poľnohospodárskej výroby v poľnohospodársky znevýhodnených oblastiach a to z hľadiska ekonomického a environmentálneho,
- výrazná plošná i výmoľová erózia pôdy so zanášaním vodných tokov i komunikácií,
- chátrajúce pamiatky ľudovej architektúry.

Územie MAS Chopok juh sa nachádza na území Mikroregiónu Chopok Juh a v okrese Brezno. Územie je dobre napojené na nadregionálne siete a príslušné lokality. Prístup je vlakom z Banskej Bystrice, alebo Brezna so zástavkami Nemecká, Dubová, Predajná, Lopej a Podbrezová. Autobusom, alebo autom z Banskej Bystrice či Brezna cestou I/66. Z liptovskej strany sedlom Čertovica štátnou cestou I/72.

Región je svojimi prírodnými krásami a danosťami priam predurčený pre turistiku, cestovný ruch a aktívny oddych. Na území sú štyri hlavné strediská cestovného ruchu a to: Chopok južná strana so Srdiečkom, Tále, Čertovica a Krpáčovo. Služby cestovného ruchu poskytujú zariadenia v niektorých ďalších obciach najmä obec Bystrá, Jasenie, Mýto pod Ďumbierom. Ubytovanie je možné v množstve ubytovacích zariadení od veľkých hotelov, chat a penziónov až po ubytovanie v súkromí. Do budúcnosti sa v obciach plánujú vybudovať ďalšie kvalitné, dobre udržiavané a medzinárodným štandardom zodpovedajúce ubytovacie a stravovacie zariadenia s dostatočnou kapacitou a štruktúrou a komplexom doplnkových služieb. Región by mal ponúkať špecifické služby, ktoré by vytvorili jednotlivé balíčky služieb aj pre najnáročnejšieho zákazníka a tým vytvoriť programy pre dlhodobejší pobyt návštevníka v regióne.

Ubytovacia kapacita v obci Bystrá a Bystrianskej doline je cca 1 000 lôžok. Do roku 2012 pribudlo ďalších 1 000 lôžok v hoteloch.

Existujúce turistické danosti v tomto regióne vytvárajú podmienky pre rozvoj agroturistiky, čo už naznačujú aj rozvíjajúce sa aktivity niektorých podnikateľov. Je záujem o uchovanie a rozvíjanie tradícií a ľudových remesiel, ktoré zotrvali v regióne.

Územie by malo dobudovať kanalizáciu a ostatné infraštruktúrne siete v každej obci do roku 2020. Situácia pripojenia na verejný vodovod, ktorý majú všetky obce, je dobrá. Kanalizačnú sieť majú aspoň čiastočne vybudovanú v Dolnej Lehote, Podbrezovej a Predajnej. Celkom 5 obcí má zabezpečenú rozvodnú sieť plynu, no aj tu sa prejavujú tendencie k návratu na vykurovanie pevnými palivami. Tieto fakty boli zapracované aj do stratégie CLLD územia.

Obce majú v správe celkom 68,1 km obecných komunikácií, z ktorých je 62,6 km bezprašných. Vybudovaných je celkom 9,3 km obecných chodníkov. Stav miestnych komunikácií je vo väčšine obcí v zlom stave, chýbajú obecné chodníky.

Je nevyhnutné podporovať zavádzanie nových technológií pre likvidáciu komunálneho nebezpečného odpadu. Chýbajú kompostoviská, v niektorých obciach chýba separovaný zber odpadu.

Z hľadiska ponuky pre investorov má územie veľkú príležitosť pre greenfieldové a brownfieldové investície.

Pre podnikanie v území vidíme možnosti v rozvoji ekopoľnohospodárstva, čím sa prispieva k zníženiu záťaží životného prostredia.

Všetky uvedené skutočnosti v regióne ovplyvnili vypracovanie stratégie územia pri zostavení strategického rámca. Stratégia reflektovala na celkové potreby daného územia, súčasne brala do úvahy širšie rozvojové súvislosti národného a regionálneho charakteru, čím sa dosiahol celkový integrovaný prístup rozvoja územia.

Brezno je jediným mestom regiónu Chopok juh. V meste žije tretina populácie okresu. Prirodzené zázemie mesta Brezno sa v zmysle funkčného mestského regiónu územne plne zhoduje s aktuálne vyčleneným okresom. Mestá, ktoré sú prirodzeným centrom pre svoje zázemie, plnia zároveň i viacero obslužných funkcií, z ktorých úžitok tak plynie nielen pre samotných obyvateľov mesta, ale i pre obyvateľov ďalších obcí daného spádového územia. Brezno takým prirodzeným centrom pre oblasť Horehronia nesporne je.

Mesto Brezno sa dosiaľ nevelmi angažovalo v cezhraničnej spolupráci či v euroregionálnych združeníach. Vyplýva to z polohy mesta, relatívne centrálnej vzhľadom k štátnym hraniciam SR. Mesto Brezno sa z tohto dôvodu orientuje najmä na bilaterálne vzťahy s partnerskými mestami v zahraničí. Brezno a okolie má potenciál na celoročné využitie pre cestovný ruch avšak kľúčovou podmienkou pre ďalší rozvoj turizmu a zlepšenie kvality obyvateľstva sa javí zvýšenie kvality poskytovaných služieb v oblasti ubytovania a stravovania, ale i zlepšenie infraštruktúry. Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám je podporovaný prostredníctvom Integrovaného regionálneho op. programu a v rámci aktivít implementovaných cez MAS sa aj podporí, a to z dôvodu zlepšenia mobility kreatívneho

potenciálu a dochádzania za prácou do regiónu, hlavne do mesta Brezna a obce Podbrezová a Predajná.

3.1.2 Geografická charakteristika a historický vývoj

Tento prekrásny región pokrývajú lesy, hory s jedinečnou flórou a faunou. Nízke Tatry s Chopkom – dominanta regiónu, druhý najvyšší vrch Nízkych Tatier, pod ktorým ležia obce mikroregiónu Chopok juh: Bystrá, Dolná Lehota, Horná Lehota, Jarabá, Jasenie, Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Podbrezová, Predajná a Ráztoka a mesto Brezno.

Katastre jednotlivých obcí ležia v prevažnej miere v Národnom parku Nízke Tatry (NAPANT). V tejto oblasti sa nachádza aj Národná prírodná rezervácia Skalka a množstvo menších chránených biotopov.

Mikroregión zo severu ohraničujú vrcholy Nízkych Tatier od Latiborskej hole cez Ďurkovú, Chabanec, Krížske sedlo, Dereše, Chopok, Ďumbier až po Čertovicu. Z južnej strany ohraničuje rieka Hron a z časti aj Slovenské Rudohorie.

Dopravný prístup do mikroregiónu je vlakom z Banskej Bystrice alebo Brezna so zastávkami Nemecká, Dubová, Predajná, Lopej a Podbrezová. Autobusom alebo autom sa do obcí mikroregiónu z Banskej Bystrice a Brezna dostaneme štátnou cestou I/66 alebo z liptovskej strany sedlom Čertovice štátnou cestou I/72, ktorá vedie popri Bystrianke na Bystrú, Mýto pod Ďumbierom a Jarabú až na Čertovicu, kde dosahuje výšku 1 238 m, teda najvyššie položenú cestu na Slovensku. Mesto Brezno je významným hospodárskym centrom v regióne, vďaka čomu je pomerne dôležitým cieľom i zdrojom osobnej i nákladnej dopravy s výraznou dennou dochádzkou do zamestnania. Rozvinuté výrobné aktivity, ako i aktivity nevýrobných odvetví (predovšetkým v súvislosti s rozvojom cestovného ruchu v regióne) spôsobujú, že existujúca dopravná infraštruktúra, najmä cestná, sa môže v budúcnosti stať limitom rozvoja mesta. Vzhľadom na tranzitnú polohu mesta Brezno v systéme osídlenia Slovenska bude potrebné niektoré finančne náročné dopravné projekty riešiť v spolupráci s regionálnousamosprávou, resp. na úrovni štátnych orgánov príslušného rezortu.

Územie MAS Chopok juh sa z geografického hľadiska nachádza v strede Slovenska, jeho osou preteká rieka Hron, ktorá odvodňuje územie takmer celého územia (okrem Mýta pod Ďumbierom). Na severe územia ležia Nízke Tatry (Ďumbier – 2 043 m je najvyšší vrch okresu Brezno), na východe a juhovýchode zasahuje do územia Spišskogemerský kras (Kľak – 1 409

m) a Stolické vrchy (Kyprov – 1 391 m), na juhu sú to Veporské vrchy (Fabova hoľa – 1 439 m).

Sídlna štruktúra okresu Brezno je výrazne ovplyvnená krajinným prostredím, ktoré limitovalo jej plošný rozvoj. V meste žije 34,7 % obyvateľov okresu. Sídla vyššej veľkostnej kategórie vytvárajú uzlovo-pásovú štruktúru s pomerne silnou hospodárskou základňou - Nemecká, Predajná, Podbrezová na západ od ťažiska osídlenia. Špecifickú štruktúru osídlenia tvoria horské a podhorské obce mimo hlavných komunikačných trás, ktorých obsluhu zabezpečujú komunikačne najbližšie sídla v údoliach. Tieto obce sú rekreačným potenciálom nielen okresu, ale celého Banskobystrického kraja: Jasenie, Dolná Lehota, Horná Lehota. Za prirodzené centrá vidieckeho osídlenia vo vzťahu k spádujúcim obciam alebo rozvojovým sídlam s preferovaním rekreačnej funkcie možno považovať obce Nemecká, Podbrezová a Mýto pod Ďumbierom, ale aj mesto Brezno a jeho okolie.

V okrese Brezno je z verejných vodovodov zásobovaných 97,47 % obyvateľov okresu. Verejné vodovody sú vybudované v každej obci okresu, využívajú podzemné zdroje vody okrem obce Čierny Balog, ktorá je zásobovaná z povrchového zdroja vody cez úpravňu vody. Úpravne vody na znižovanie obsahu As v pitnej vode sú v prevádzke pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká a pre vodovod v obci Podbrezová.

Dezinfekcia pitnej vody je zabezpečovaná vo všetkých verejných vodovodoch prevažne tekutým chlórrom, resp. chlórnanom sodným. Plynný chlór sa využíva na dezinfekciu vo verejných vodovodoch Brezno – Trangoška, Brezno – Bystrá – Valaská – Podbrezová. Dezinfekcia vody chlórdioxidom je zabezpečovaná na úpravni vody Čierny Balog, postupný prechod z plynného chlóru na chlórdioxid sa realizuje na úpravni vody pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká. V obecnom vodovode Beňuš sa dezinfekcia vody vykonáva UV žiarením.

V prvom polroku 2008 bolo v okrese Brezno v rámci monitoringu odobratých 58 vzoriek vody z toho v kontrolnom monitoringu 43 a v preverovacom monitoringu 15 vzoriek. V okrese Brezno pretrvávajú nedostatky v kvalite vody niektorých verejných vodovodov v chemických ukazovateľoch.

V roku 2007 bola daná do prevádzky úpravňa vody pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká, ktorá svojou technológiou znižuje obsah arzénu v pitnej vode. Z dôvodu porúch na prírodných a rozvodných vodovodných potrubíach v jednotlivých spotrebiskách verejného vodovodu a následných únikov vody kapacita úpravne 14 l/s nestačí pokryť potreby spotrebiteľov, preto je upravená voda miešaná s neupravenou vodou. Tým dochádza na jednotlivých spotrebiskách naďalej k prekračovaniu medznej hodnoty arzénu v pitnej vode.

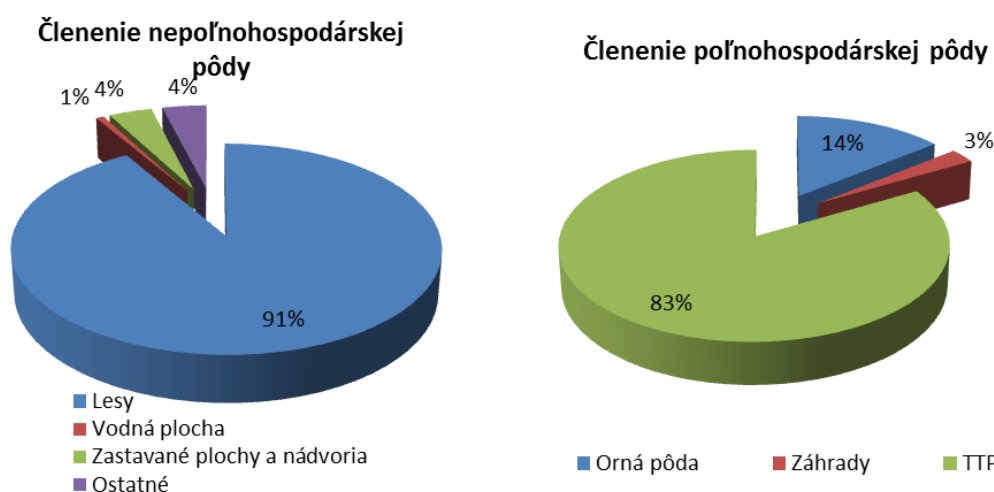
Z chemických ukazovateľov, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť senzorickú kvalitu pitnej vody sú zisťované nadlimitné koncentrácie železa v obci Jarabá a v obci Čierny Balog - časť Jánošovka, Dobroč a Komov.

V okrese Brezno bolo najviac emisií zo znečisťujúcich látok CO, čo má celkovo klesajúcu tendenciu oproti roku 2000. Druhý najväčší výskyt emisie je z oxidu siričitého - SO₂. Medzi ďalšie významné environmentálne záťažové faktory môžeme na území zaradiť:

- staré skládky odpadov
- skládka priemyselného odpadu – Gudrónov, Petrochema a.s., Dubová, katastrálny úrad: Predajná
- skládka priemyselného odpadu Železiarne a.s. Podbrezová

Obec/Pôda	Poľnohospodárska pôda (v ha)				Nepoľnohospodárska pôda (v ha)				
	Spolu	Orná pôda	Záhrady	TTP	Spolu	Lesy	Vodná plocha	Zastavané plochy a nádvorcia	Ostatné
Brezno	5720,0	975,1	103,6	4637,1	6475,6	5719,1	64,1	441,4	251,0
Bystrá	141,2	0,7	4,7	135,7	1446,2	1409,7	5,1	19,1	12,4
Dolná Lehota	1534,7	89,3	26,2	1419,2	4009,6	3894,9	6,4	66,5	41,7
Horná Lehota	816,3	76,0	30,3	710,0	3772,3	3274,4	15,1	106,9	375,9
Jarabá	23,1	0,2	0,9	22,0	1515,5	1468,6	2,7	31,9	12,3
Jasenie	1729,2	200,2	29,4	1499,6	6900,2	6798,0	14,2	50,0	38,0
Mýto pod Ďumbierom	715,7	0,7	13,6	701,5	323,3	242,3	3,8	44,8	32,4
Nemecká	839,3	147,2	36,8	654,7	1623,8	1382,3	24,0	134,8	82,6
Podbrezová	327,8	59,7	42,0	225,5	1528,8	1118,7	34,1	149,3	226,6
Predajná	750,6	287,0	30,9	432,7	1569,7	1389,4	33,4	67,1	79,8
Ráztoka	439,0	8,3	7,4	423,4	368,2	331,2	4,1	24,0	8,9
Celkom	13037,0	1844,5	325,9	10861,2	29533,1	27028,7	206,9	1136,0	1161,5

Tabuľka 1 - Pôdny fond územia MAS Chopok juh

Graf 1 - Členenie poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy v území

Čo sa týka využitia územia a pôdneho fondu; obce na území MAS Chopok juh obhospodarujú celkom 42 570 ha z toho mesto Brezno 12 195,6 ha pôdy rôzneho druhu.

Nepoľnohospodárska pôda tvorí 69% celkovej plochy pričom zvyšných 31% je tvorených poľnohospodárskou pôdou.

Najväčšiu časť poľnohospodárskej pôdy, až 83 %, tvoria trvalé trávnaté porasty. 14% tvorí orná pôda a zvyšné 3% predstavujú záhrady. Z nepoľnohospodárskej pôdy je až 91% pokrytých lesom. 4% plochy predstavujú zastavané plochy a nádvoria. 1% tvoria vodné plochy. Všetky ostatné formy využitia pôdy tvoria 4% z celkovej rozlohy nepoľnohospodárskej pôdy. V predchádzajúcom období bola poľnohospodárska výroba realizovaná veľkovýrobnou formou. Niektoré poľnohospodárske družstvá vznikali v 50-tych rokoch 20. storočia, neskoršie dochádzalo k ich zlučovaniu do väčších celkov. Väčšia časť výrobných prostriedkov je fyzicky a morálne opotrebovaná.

Po roku 1990 sa v dôsledkoch zmien poľnohospodárske družstvá pretransformovali na podielnícke družstvá, zanikol štátny majetok, vznikli nové družstvá vlastníkov, spoločenstvá vlastníkov pôdy, nové právnické spoločnosti a hlavne samostatne hospodáriaci roľníci. Nastala zmena aj vo výmere poľnohospodárskeho pôdneho fondu, keď sa v rámci verifikácie znížila výmera o takmer 1/3. Ide hlavne o pôdu nevhodnú pre poľnohospodárske využívanie. Úbytok pôdy a tiež zmeny na domacom a zahraničnom trhu viedli k reštrukturalizácii poľnohospodárskej výroby. To nepriaznivo ovplyvnilo aj zamestnanosť v danom regióne. Dané prírodné podmienky a štruktúra pôdneho fondu určujú smer vývoja poľnohospodárskej výroby, ktorá by sa mala zameriavať predovšetkým na chov hovädzieho dobytku a oviec. Limitami rozvoja územia je veľkoplošná ochrana prírody a vodných zdrojov. V danom území je málo vodných plôch.

Časť Horehronského podolia, najmä brezniansku kotlinu, vyplňajú neogénne štrky, piesky a pyroklastiká andezitov, čiastočne paleogénne pieskovce, ílovce a slieňovce. Nízke Tatry a Veporská časť Slovenského Rudohoria sú v strede tvorené prvohornými vyvretými horninami, najmä žulami a kryštalickými bridlicami. Na okrajoch ich tvoria predovšetkým druhohorné vápence, dolomity (tvoria Spišsko-gemerský kras), bridlice, ílovce a slieňovce. Nakoľko, riešené územie je prevažne lesnatá oblasť, spracovanie dreva má tiež tradície, najmä vo vyššie položených obciach.

Popis a vymedzenie chránených území a území NATURA 2000, ÚSES, územia spadajúce pod nitrátovú smernicu.

Územie MAS Chopok juh patrí medzi územia Slovenska s najväčším počtom prírodných krás a zaujímavostí. Popri častiach Národného parku Nízke Tatry a Národného

parku Slovenský raj, na jeho územie zasahujú aj Národný park Muránska planina a chránená krajinná oblasť Poľana. V okrese Brezno sa tiež nachádza 10 národných prírodných rezervácií, 7 prírodných pamiatok, 18 prírodných rezervácií. Takmer polovicu okresu tvorí ochranné pásmo Národného parku Nízke Tatry, s výnimkou obcí Nemecká, Podbrezová, Predajná a Ráztoka zasahuje do všetkých obcí mikroregiónu, čo vytvára permanentné strety medzi záujmami ochrany prírody a rozšírením ekonomických aktivít v mikroregióne.

Chránené územia: NAPANT (Bystrá, Dolná Lehota, Horná Lehota, Jarabá, Jasenie, Mýto pod Ďumbierom), Národná prírodná rezervácia Skalka(Dolná Lehota, Jasenie), Národná prírodná rezervácia Pod Latiborskou hoľou (Jasenie), Prírodná rezervácia Predajnianska slatina (Predajná), Prírodná pamiatka Jajkovská sut' (Predajná), Predajnianske vodopády (Predajná), Chránený areál Mitrová (Predajná).

Územia NATURA 2000: do Návrhu na chránené vtáčie územie patrí Bystrá, Dolná Lehota, Horná Lehota, Jasenie, Mýto pod Ďumbierom. Do Chránených území Európskeho významu patrí Bystrá, Dolná Lehota, Horná Lehota, Jasenie, Nemecká a Ráztoka.

Do siete ÚSES (územný systém ekologickej stability) v rámci územia patria obce spadajúce pod NAPANT, vodný tok Hron (biokoridor nadregionálneho významu) a Jasenický potok (biokoridor regionálneho významu).

Ani jedna obec nespadá pod nitrátovú direktívu.

3.1.3 Doterajší rozvoj územia, doteraz realizované aktivity a ich význam

Obdobie 2004-2008

Okres Brezno patril v rámci absorpcie prostriedkov zo štrukturálnych fondov v období rokov 2004-2006 k priemerným až podpriemerným okresom Banskobystrického samosprávneho kraja. Z hľadiska počtu podaných, zazmluvnených a realizovaných projektov, ako aj z hľadiska objemu žiadaných a zazmluvnených prostriedkov zo ŠF sa v porovnaní s ostatnými (12) okresmi BBSK nachádza na 6. - 7. mieste. V okrese Brezno bol objem zazmluvnených prostriedkov zo ŠF na obyvateľa 8 027 Sk, objem skutočne čerpaných prostriedkov na obyvateľa okresu je 2 963 Sk.

Najviac projektov v okrese Brezno bolo podaných v rámci SOP Ľudské zdroje (50). Najviac zazmluvnených projektov bolo v rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (18). Najväčší objem zazmluvnených aj skutočne čerpaných prostriedkov je v rámci OP Základná infraštruktúra.

Nízku úspešnosť vykazuje okres Brezno v rámci SOP Priemysel a služby – z 24 podaných projektov, boli len 2 projekty zazmluvnené (8,3 %) a skutočne sa realizuje 1 projekt (4,2 %). V rámci programu EQUAL mal okres Brezno 75 % úspešnosť – zo 4 podaných projektov sa 3 projekty realizujú. Skutočnú absorpciu v rámci tohto programu hodnotíme ako nízku. V rámci SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, bola úspešnosť okresu Brezno 45 % (zo 40 podaných projektov sa 18 skutočne realizovalo).

Najvýznamnejšie projekty realizované členmi a ostatnými subjektmi na území MAS Chopok juh do roku 2007 boli :

SOP Ľudské zdroje

Projekt Vzdelávanie manažérov ŽP, a.s.

Prijímateľ: Železiarne Podbrezová, a.s.

Suma NFP: 4,343 mil. Sk

Vyčerpané: 2,669 mil. Sk

SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Projekt Nákup strojov poľnohospodárskej výroby a modernizácia objektov

Prijímateľ: HYDINÁREŇ ZÁMOSTIE, s.r.o., Zámotie, Predajná 976 63

Suma NFP: 12,783 mil. Sk

Vyčerpané: 12,756 mil. Sk

Rozvoj regiónu do roku 2007 nezaznamenal zameranie sa na integrovaný prístup komplexne na celé územie. Obce sa zameriavali na splnenie svojich strategických cieľov jednotlivo. Niektoré obce riešili svoje problémy /investície v spolupráci s ostatnými obcami napr. vybudovanie spoločnej ČOV pre obce Jasenie a Predajná.

Podnikateľský a neziskový sektor na území regiónu zaznamenával rozvoj svojich cieľov individuálne. V niektorých obciach ako Bystrá a Mýto pod Ďumbierom je spolupráca verejného a súkromného sektora pri tvorbe produktu cestovného ruchu pre domácich a zahraničných návštevníkov spoločná.

Obdobie 2008-2014

V programovom období 2007-2013 bol situácia vďaka informovanosti a vôli zapájať sa do vecí verejných lepšia. Subjekty pôsobiace na území MAS Chopok juh spolu začali spolupracovať. Prejavil sa viac integrovaný prístup ako v rokoch dovtedy. Obce museli komunikovať s poskytovateľmi služieb v cestovnom ruchu. Na Valných zhromaždeniach MAS CHJ sa projekty plánovali spoločne. Najväčšie množstvo projektov bolo zrealizovaných v oblasti katastra obce Mýto pod Ďumbierom ako poskytovateľa turistických služieb, kde sídlia aj tri významné organizácie cestovného ruchu – Klaster HOREHRONIE, OOCR NT juh, ZCR NT juh.

Po roku 2007 sa v území začali aktívne implementovať projekty prostredníctvom Miestnej akčnej skupiny Chopok juh v hodnote 2 504 019,- EUR.

3.1.4 Doteraz zrealizované projekty:

MAS Chopok juh

Implementácia Integrovannej stratégie rozvoja územia MAS Chopok juh 2007-2013 - **250419,00 EUR**

MAS Chopok juh – LAG Baranja-

Tourism and LEADER Knowledge Exchange between Croatia and Slovak Republic - **39956,00 €**

Opatrenie 3.2 B - Podpora činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, časť B

Združenie cestovného ruchu NT juh - "Propagačné materiály a mediálna podpora ZCR NT juh" – **39570,00 EUR**

Združenie cestovného ruchu NT juh - "Marketingová kampaň ZCR NT juh" – **59950,00 EUR**

Klaster HOREHRONIE - združenie cestovného ruchu - "Podpora konkurencieschopnosti regiónu Horehronie" – **73340,00 EUR**

Združenie cestovného ruchu Nízke Tatry juh - "Marketing občianskeho združenia" - **39722,82 EUR**

Opatrenie 3.3 - Vzdelávanie a informovanie

VOX terra – Trvalý informačný servis nie len pre podnikateľov– **69520,00 EUR**

Klaster HOREHRONIE – Informačné aktivity v oblasti cestovného ruchu v území MAS Chopok juh – **69560,00 EUR**

Občianske združenie nový vidiek - Komunikačné a marketingové zručnosti podnikateľských subjektov z územia MAS Chopok juh v oblasti cestovného ruchu a agroturistiky – **68920,00 EUR**

Opatrenie 3.4.1 - Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo

Obec Bystrá

Rekonštrukcia a modernizácia zrubového objektu „Dom slávnych rodákov“ – Bystrá – **218000,01 EUR**

Obec Predajná

Renovácia obradnej siete a výmena okien na obecnom úrade – Predajná - **104546,54 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Revitalizácia kultúrno-spoločenského areálu Mýto pod Ďumbierom - **57999,99 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Dobudovania bezdrôtového obecného rozhlasu – **13014,00 EUR**

Obec Jasenie

Oddychová zóna Rekonštrukcia kúpaliska obce Jasenie - **70850,44 EUR**

Obec Jasenie

Oddychová zóna rekonštrukcia verejného kúpaliska Jasenie – II.etapa - **24012,71 EUR**

Obec Horná Lehota

Oddychová zóna Detské ihrisko - **31448,87 EUR**

Opatrenie 3.4.2 - Obnova a rozvoj obcí

Obec Mýto pod Ďumbierom

Rekonštrukcia obecných komunikácií Mýto pod Ďumbierom - **298907,82 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Revitalizácia okolia domu smútku a verejného priestranstva pred obecným úradom – **135130,00 EUR**

Obec Horná Lehota

Rekonštrukcia obecných komunikácií v obci Horná Lehota - **92122,34 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Rekonštrukcia obecných komunikácií v Myte pod Ďumbierom II. Etapa - **324562,97 EUR**

Obec Ráztoka

Rekonštrukcia verejného osvetlenia v obci Ráztoka - **21683,22 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Most cez potok Štiavnička, Mýto pod Ďumbierom - **31912,86 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Stavebné úpravy chodníka a lávky cez potok Štiavnička - **31575,51 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Stavebné úpravy príjazdovej komunikácie k mostu cez potok Štiavnička - **31483,72 EUR**

Obec Mýto pod Ďumbierom

Revitalizácia obecného centrálného verejného priestranstva – stavebné úpravy - **31981,22 EUR**

Obec Bystrá

Kamerový systém - **31669,28 EUR**

Obec Bystrá

Rekonštrukcia obecných komunikácií - **31411,89 EUR**

Obec Predajná

Revitalizácia okolia domu smútku - **31280,96 EUR**

Obec Predajná

Rekonštrukcia verejného priestranstva pri kultúrnom dome - **31942,23 EUR**

3.1.5 Zvláštnosti/specifika daného územia a jeho komparatívne výhody oproti ostatným územiám.

Územie MAS Chopok juh je jediným verejno-súkromným partnerstvom s členským mestom nad 20 000 obyvateľov v okrese Brezno a má komparatívne výhody a zvláštnosti v daných oblastiach:

- rozsiahla surovinová základňa drevnej hmoty,
- tradície priemyselnej výroby, tradície poľnohospodárskej výroby, tradícia čipkárstva,
- dostatok voľných, najmä hnedých plôch vhodných na budovanie priemyselných parkov,
- prírodné bohatstvo, chránené prírodné oblasti a prírodné pamiatky,
- vhodné prostredie pre zimné športy, športový rybolov a turistiku, agroturistiku a celkový rozvoj cestovného ruchu,
- existencia infraštruktúry a supraštruktúry pre rozvoj cestovného ruchu,
- kultúrne pamiatky (pamätná izba rodného domu básnika Jána Chalupku, pamätná izba upálenia ľudí fašistami vo vápenke Nemecká, pamätník SNP v Krpáčove, gotické kostoly, ľudová architektúra, prírodné zvláštnosti (Bystrianska jaskyňa), archeologická lokalita Hradisko a lokalita Hrádok pri Hornej Lehote, množstvo rodákov významných z oblasti kultúrneho a spoločenského života),

- folklór a živé kultúrne tradície (detský folklórny súbor Bociana), tradícia ochotníckeho divadla

3.1.6 Zaujímavosti regiónu Chopok juh

Všetky obce mikroregiónu Chopok juh paria do Národného parku Nízke Tatry (NAPANT), obce Bystrá, Mýto pod Ďumbierom a Ráztoka dokonca patria do 2. stupňa ochrany. Obec Nemecká zároveň spadá aj do oblasti Slovenského Rudohoria.

Obce Dolná Lehota a Jasenie zároveň patria do Národnej prírodnej rezervácie Skalka.

V katastri obce Horná Lehota je prírodná pamiatka kopec Hrádok, na ktorom sa našli vykopávky trilobitov. Tieto sú v súčasnosti vystavené v Pamätnej izbe Sama Chalupku, nachádzajúcej sa priamo v obci.

Na území obce Jarabá sú 3 pramene minerálnych vôd – Jasienok, Bachláč a Kunštová.

Kataster obce Jasenie patrí aj do prírodnej rezervácie Pod Latiborskou hoľou, ako aj do chráneného krajinného vtáčieho územia Nízke Tatry.

Obec Predajná spadá do prírodnej rezervácie Predajnianska slatina a do chráneného areálu Mitrová. Zároveň na území Predajnej sa nachádza prírodná pamiatka Jajkovskásuť a prírodný výtvor Predajnianske vodopády. Vo viacerých obciach mikroregiónu sa nachádzajú zimné strediská cestovného ruchu, vybudované cyklotrasy a kvalitné podmienky pre letnú turistiku a aktívny odpočinok. Na územie Brezna zasahujú tri geomorfologické celky – Horehronské podolie, Nízke Tatry a Veporské vrchy. Centrálné územie mesta (intravilán) leží v Horehronskom podolí, rozprestierajúc sa prevažne v jej podcelku zvanom Breznianska kotlina. Tá zaberá väčšinu katastrálneho územia po oboch brehoch aluviálnej nivy rieky Hron, pričom na sever od intravilánu na Brezniansku kotlinu nadväzuje Bystrianskepodhorie, na ktoré nadväzuje pohorie Nízke Tatry, zaberajúce severnú tretinu katastra mesta. Na Brezniansku kotlinu na juhu a juhovýchode katastra nadväzujú okrajovo i Veporské vrchy.

Kategorizácia územia v rámci Banskobystrického samosprávneho kraja vychádza z regionalizácie cestovného ruchu, ktorá hodnotí potenciál cestovného ruchu a zároveň určuje jeho jednotlivé nosné formy. V Banskobystrickom samosprávnom kraji sú jednotlivé regióny zadané z hľadiska ich významnosti nasledovne:

Názov	Kategória	Význam
Horehronský	2	národný
Pohronský	3	nadregionálny
Ipeľský	4	regionálny
Gemerský	3	nadregionálny

Ťažisko horského cestovného ruchu celého BBSK je v severnej časti kraja, kde sa nachádza NP Nízke Tatry.

Podľa hodnotenia a Prehľadu významných horských stredísk s lyžiarskymi areálmi v Banskobystrickom kraji sa stredisko Jasná Nízke Tatry ++ (**Chopok sever, juh**) umiestnilo na **1. mieste!** (Zdroj: Slovenská agentúra pre cestovný ruch)

Celková dĺžka turistických značkovaných trás v regióne Brezno dosiahla 2. miesto s počtom 631,2 km. Medzi náročnejšie zimné turistické trasy patrí najmä atraktívny prechod hrebeňom Nízkych Tatier, výstupy na Ďumbier.

Bystrá:

- ❖ v blízkosti obce (kataster obce Valaská) sa nachádza kvapľová jaskyňa Bystrá, patrí medzi typické puklinové jaskyne, nachádza sa v nej liečebňa, v ktorej sa liečia choroby horných a dolných dýchacích ciest – speleoterapia;
- ❖ v blízkosti obce je vybudované prvé 18 - jamkové profesionálne golfové ihrisko na Slovensku "GRAY BEAR" na Tál'och;
- ❖ vyhľadávané lyžiarske areály.

Dolná Lehota:

- ❖ v katastri obce sa nachádza bývalá partizánska nemocnica a Pamätník padlým v SNP a 2. svetovej vojne na Krpáčove.

Horná Lehota:

- ❖ najväčšia archeologická lokalita v regióne - Hrádok pri Hornej Lehote (nálezisko trilobitov z čias Keltov);
- ❖ v katastri obce sú vyhľadávané lyžiarske areály, ako aj umelá vodná nádrž na Krpáčove;
- ❖ v blízkosti obce je vybudované prvé 18 - jamkové profesionálne golfové ihrisko na Slovensku "GRAY BEAR" na Tál'och.

Jarabá:

- ❖ v katastri obce je Pomník padlým v SNP;
- ❖ v obci sa nachádza ľudová architektúra - drevené zrubové domy.

Jasenie:

- ❖ obec je bývalá banská osada, ťažili sa tu vzácne kovy;
- ❖ od začiatku 19. storočia - spracovanie surového železa z vysokých pecí z Hronca a Pohronskej Polhory – Michalovej;
- ❖ pozoruhodné energetické technické dielo - vodná elektráreň pod návrším Rígeľ z roku 1923 - 1925, jej činnosť je založená na vode Jasenského potoka a jeho prítokov, privádzaných tunelovými náhonmi do nádrží nad elektrárnou;
- ❖ v Lomnistej doline na úpätí Chabenca sa nachádza pamätné miesto protifašistického odboja v rokoch 1944 - 1945 (sídlil tu Hlavný štáb partizánskeho hnutia generála Asmolova), zomrel tu Ján Šverma.

Mýto pod Ďumbierom:

- ❖ veľké zimné stredisko SKI - centrum Mýto pod Ďumbierom - organizuje podujatia v zjazdovom lyžovaní;
- ❖ v obci sa nachádza ľudová architektúra - drevené zrubové domy.

Nemecká:

- ❖ v katastri obce sa nachádza známy Pamätník protifašistického odboja - pamätná izba a torzo pece (vápenky), v ktorej bolo upálených 900 ľudí;
- ❖ obec založili nemeckí kolonisti, ktorí tu hľadali rudné ložiská;
- ❖ nachádza sa tu archeologická lokalita Hradisko;
- ❖ v rokoch 1888 -1889 tu pôsobil ako kaplán Jozef Murgaš;
- ❖ na území obce sa nachádza technická pamiatka - vodná elektráreň.

Podbrezová:

- ❖ železiarske tradície obce dokladá Hutnícke múzeum v obci;

- ❖ v časti Lopej je pamiatkovo cenný rímsko-katolícky kostol sv. Juraja z roku 1650 s oltárnym obrazom od slovenského vynálezcu bezdrôtovej rádiotelegrafie Jozefa Murgaša, ktorý bol aj výtvarným umelcom;
- ❖ sú tu pozostatky stavieb a zariadení svedčiace o pôvodnej železiarskej činnosti obce;
- ❖ chránená technická pamiatka na Chvatimechu – železničný most úzkokoľajnej Čiernohronskej železnice nad sútokom dvoch Hronov.

Predajná:

- ❖ v blízkosti obce sa nachádza neprístupná jaskyňa s nálezmi starých popolníc a rímskych mincí;
- ❖ v obci sa nachádza národná kultúrna pamiatka Vodný mlyn;
- ❖ na kopci Hrádok je vybudovaná Kalvária so 14 zastaveniami krížovej cesty;
- ❖ je tu Pomník padlým v 1. svetovej vojne a pamätná tabuľa k 30. výročiu SNP.

Ráztoka:

- ❖ obec sa nachádza v krasovej oblasti;
- ❖ v obci je Rímsko – katolícky kostol zasvätený sviatku Navštívenia Panny Márie z roku 1840 a kaplnka Sedembolestnej Panny Márie z roku 1942.

Brezno:

Sakrálne a mestské objekty

Rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie

Mestská zvonica

Evanjelický kostol

Hrobka Lehotzkých

Mestská radnica

3.1.7 Kultúrne, historické a prírodné zdroje

Celý mikroregión je svojimi prírodnými krásami a danosťami priam predurčený na turistiku, cestovný ruch, ako aj aktívny oddych. V katastri mikroregiónu sa nachádzajú štyri hlavné strediská cestovného ruchu – Chopok južná strana so Srdiečkom, Tále, Čertovica

a Krpáčovo. Služby cestovného ruchu, vrátane ubytovacích možností poskytuje množstvo zariadení od veľkých hotelov, penziónov, chát až po ubytovanie v súkromí.

V ponuke aktívneho odpočinku je množstvo atraktívnych, v turistických mapách označených turistických chodníkov rôznej dĺžky a obtiažností, cyklotrasy Lopej, Dolná Lehota, Krpáčovo, Tále, Bystrá, Chvatimech, veľké 18 - jamkové golfové ihrisko na Táľoch. Z ďalších možností aktívneho vyžitia počas letnej sezóny je tu Bystrianska jaskyňa a jaskyňa Mŕtvych netopierov, splav Hrona, kúpaliská v Podbrezovej a na Táľoch, vodná nádrž na Krpáčove, ako aj Čiernohronská železnica. V zimných mesiacoch je tu možnosť využitia množstva lyžiarskych vlekov a svahov. Potoky a bystriny v jednotlivých dolinách mikroregiónu sú rajom pre rybárov, najmä kvôli pstruhom potočným alebo jedinečným pstruhom kamenáčom.

Návštevou mikroregiónu Chopok juh ľudia nielen zrelaxujú, ale spoznajú krásy tohto kúta Slovenska, jeho historických a kultúrnych pamiatok, s možnosťou kvalitne si zašportovať alebo jednoducho oddýchnuť si.

Počet múzeí v okrese v priemere klesá. Do roku 2013 klesol ich počet na 3. Významnými zariadeniami sú Horehronské múzeum v Brezne, ako aj Hutnícke múzeum v Podbrezovej. Hutnícke múzeum v Podbrezovej sa zameriava na históriu hutníctva v regióne, vznik Železiarní Podbrezová a ich vplyv na rozvoj regiónu.

3.1.8 Demografický vývoj obyvateľstva

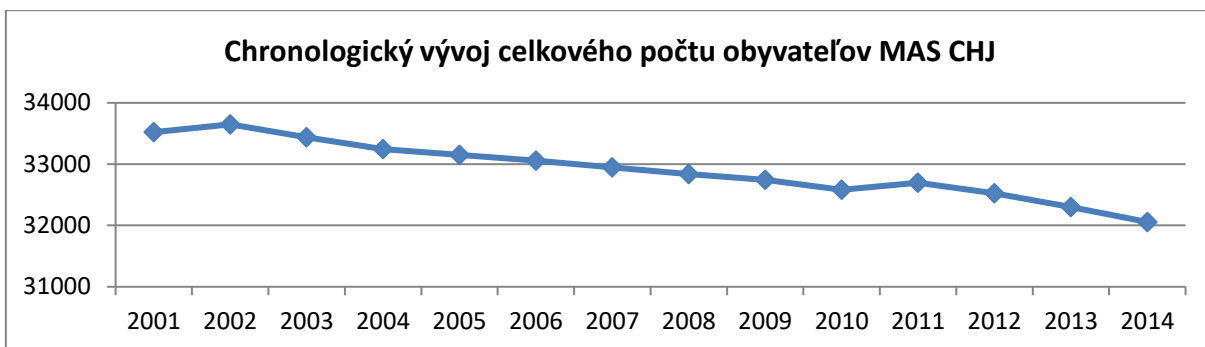
Sídlna štruktúra územia je výrazne ovplyvnená krajinným prostredím, ktoré limitovalo jej plošný rozvoj. Územím okresu prechádza pohronská sídelná rozvojová os, ktorú tvoria sídla ležiace v nive rieky Hron. Ťažiskom osídlenia regionálneho významu je zoskupenie sídiel okolo subregionálneho centra, obce Podbrezová a mesta Brezna. V tomto ťažisku sa kumuluje sídelná a hospodárska funkcia. Sídla vyššej veľkostnej kategórie vytvárajú uzlovo-pásovú štruktúru s pomerne silnou hospodárskou základňou - Nemecká, Predajná, Podbrezová, Brezno, ktoré tvoria samostatné sídelné jednotky s hospodárskou základňou a zodpovedajúcou občianskou vybavenosťou.

Špecifickú štruktúru osídlenia tvoria horské a podhorské obce mimo hlavných komunikačných trás, ktorých obsluhu zabezpečujú komunikačne najbližšie sídla v údoliach.

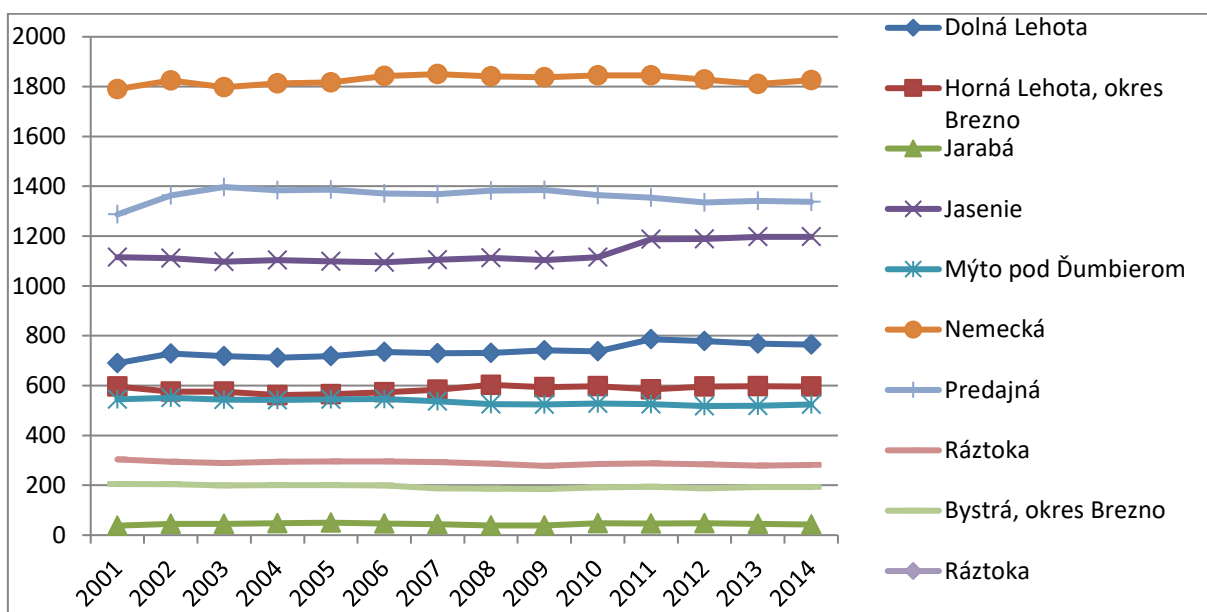
Obec/rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Brezno	22772	22728	22573	22417	22297	22221	22116	22019	21950	21778	21827	21703	21534	21331
Dolná Lehota	690	728	719	712	718	735	730	731	742	738	786	779	769	764
Horná Lehota, okres Brezno	596	576	576	562	566	573	583	603	594	597	585	596	598	596
Jarabá	38	45	45	48	50	46	44	39	39	48	46	48	45	42
Jasenie	1115	1111	1098	1104	1099	1095	1105	1113	1104	1116	1187	1188	1197	1197
Mýto pod Ďumbierom	545	551	543	542	545	546	537	526	525	528	526	518	519	524
Nemecká	1790	1824	1798	1813	1817	1843	1850	1841	1838	1845	1845	1829	1810	1826
Podbrezová	4182	4225	4201	4171	4176	4133	4135	4109	4102	4088	4057	4057	4014	3965
Predajná	1287	1363	1397	1384	1386	1371	1368	1382	1385	1364	1354	1335	1341	1338
Ráztoka	304	294	289	294	296	296	293	287	278	286	288	284	279	281
Bystrá, okres Brezno	205	204	199	200	200	199	188	186	185	192	194	188	193	193
Spolu	33524	33649	33438	33247	33150	33058	32949	32836	32742	32580	32695	32525	32299	32057

Tabuľka 2 - Chronologický vývoj celkového počtu obyvateľov v území MAS Chopok juh

K 31. 12. 2014 žilo na území obci občianskeho združenia „Miestna akčná skupina Chopok juh“ 32 057 obyvateľov z čoho 21 331 tvorila populácia mesta Brezno a zvyšných 10 726 tvorilo obyvateľstvo 10 obcí (podľa údajov Štatistického úradu SR). Z uvedených 10 obcí Podbrezová, nemecká, Predajná a Jasenie majú počet obyvateľov na 1000. Dolná Lehota, Horná Lehota, Mýto pod Ďumbierom, Ráztoka, Bystrá a Jarabá majú počet obyvateľov menší ako 1000 obyvateľov. Najmä u obcí Mýto pod Ďumbierom a Bystrá je tento údaj spôsobený veľkým počtom rekreačných objektov, ktoré nie sú trvalo obývané, ale sú využívané na rekreačné účely obyvateľmi z iných častí Slovenska (napr. Bratislavský kraj). Vývoj počtu obyvateľov kopíruje trend posledných rokov typický pre moderné ekonomiky kedy nastáva migrácia obyvateľstva z vidieka do veľkých miest, čo spôsobuje znižovanie celkového počtu obyvateľov, ako môžeme vidieť v grafe nižšie. Migrujúce obyvateľstvo je väčša obyvateľstvo v produktívnom, alebo predproduktívnom veku, čo spôsobuje zvyšovanie podielu starnúceho obyvateľstva v území MAS CHJ, ktoré je ešte zvýraznený celoslovenským vývojovým trendom starnutia populácie. Príčinou je predovšetkým zásadná zmena reprodukčného správania, ktorá viedla k tomu, že plodnosť populácie Slovenska sa dostala pod úroveň jednoduchej reprodukcie a následne sa začala transformácia vekovej štruktúry vedúca k regresívnej populačnej štruktúre a populačnému starnutiu. Svoj podiel na starnutí populácie má, samozrejme aj zlepšovanie zdravotnej starostlivosti a predlžovanie života jednotlivcov, čo dlhodobo potvrdzuje nárast strednej dĺžky života pri narodení.

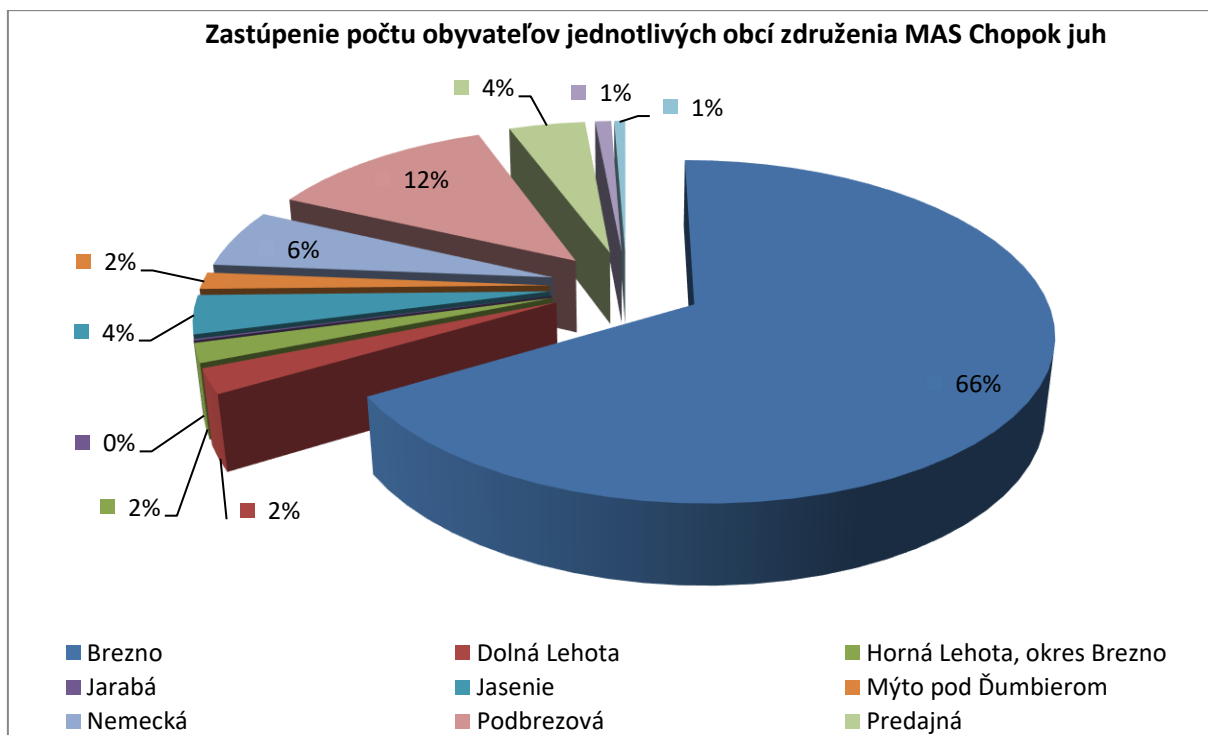
Graf 2 - Chronologický vývoj celkového počtu obyvateľov v území MAS Chopok juh

Graf 3 - Chronologický vývoj počtu obyvateľov MAS CHJ v obciach do 2 000 obyvateľov

Z uvedených údajov je možné pozorovať nasledovné vývojové tendencie v demografickej oblasti:

1. V obciach s počtom obyvateľov do 2 000 nie je taký výrazný pokles populácie, pričom je možné z dlhodobého hľadiska hovoriť skôr o stagnácii počtu obyvateľov.
2. V obciach s počtom obyvateľov nad 2 000 je zrejماً tendencia dlhodobého poklesu obyvateľstva. Jedná sa o mesto Brezno a obec Podbrezová, v ktorých je zreteľný dlhodobý každoročný úbytok počtu obyvateľov.

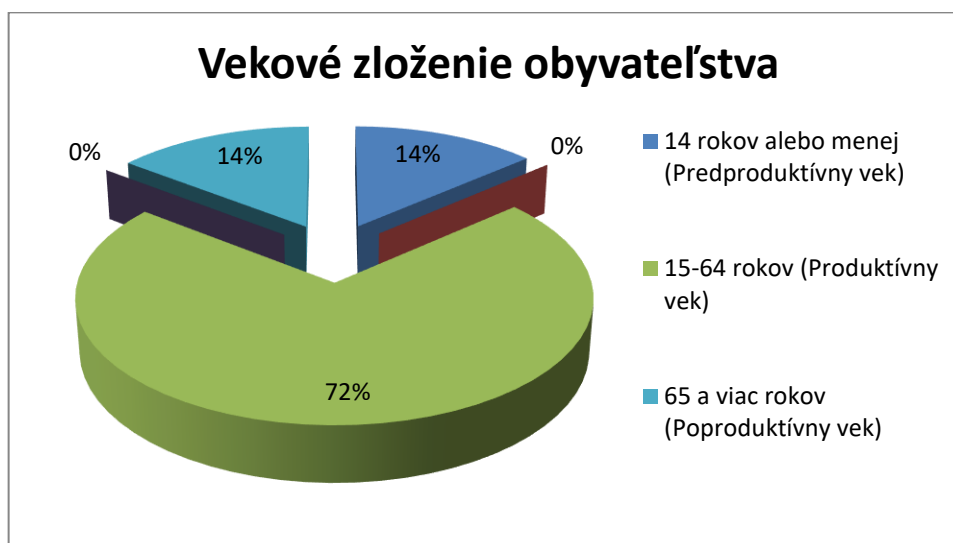
Graf 4 - Zastúpenie jednotlivých obcí na celkovej počte obyvateľstva

Z hľadiska počtu obyvateľov v jednotlivých obciach je najväčšou obcou (ak abstrahujeme od mesta Brezno) obec Podbrezová s počtom obyvateľov 3 965. Demografický vývoj v uvedenej obci kopíruje trend celého územia v postupnom úbytku počtu obyvateľov v posledných rokoch. Tento trend je výrazný najmä pri meste Brezno a väčších obciach pričom pri obciach malých nie je tento trend typický.

Druhou najväčšou obcou je obec Nemecká s 1 826 obyvateľmi. V prípade tejto obce už nie je prítomný trend poklesu počtu obyvateľov, pričom tento dlhodobo kolíše okolo uvedenej hodnoty bez jednoznačného dlhodobého trendu rastúceho, alebo klesajúceho.

Nasleduje Predajná s 1 338 obyvateľmi, Jasenie s 1 197, Dolná Lehota s 764, Horná Lehota s 596, Mýto pod Ďumbierom s 524 obyvateľmi, Ráztoka s 281, Bystrá s 193 a Jarabá s 42 obyvateľmi. V týchto obciach je výška populácie viac menej stabilná a nenasleduje trend postupného znižovania počtu obyvateľstva.

Vekové zloženie obyvateľstva

Graf 5 - Vekové zloženie obyvateľstva MAS Chopok juh

Vek/rok	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
(Predproduktívny vek)	7364	7127	6859	6566	6328	6128	5886	5634	5386	5181	5036	4884	4711	4595	4548	4573	4520	4469	4371						
15-64 rokov (Produktívny vek)	23293	23523	23665	23883	24038	24265	24384	24382	24370	24439	24341	24294	24256	24191	24033	23899	23641	23316	23025						
65 a viac rokov (Poproduktívny vek)	3153	3207	3222	3283	3330	3363	3379	3422	3491	3530	3681	3771	3869	3956	3999	4223	4364	4514	4661						

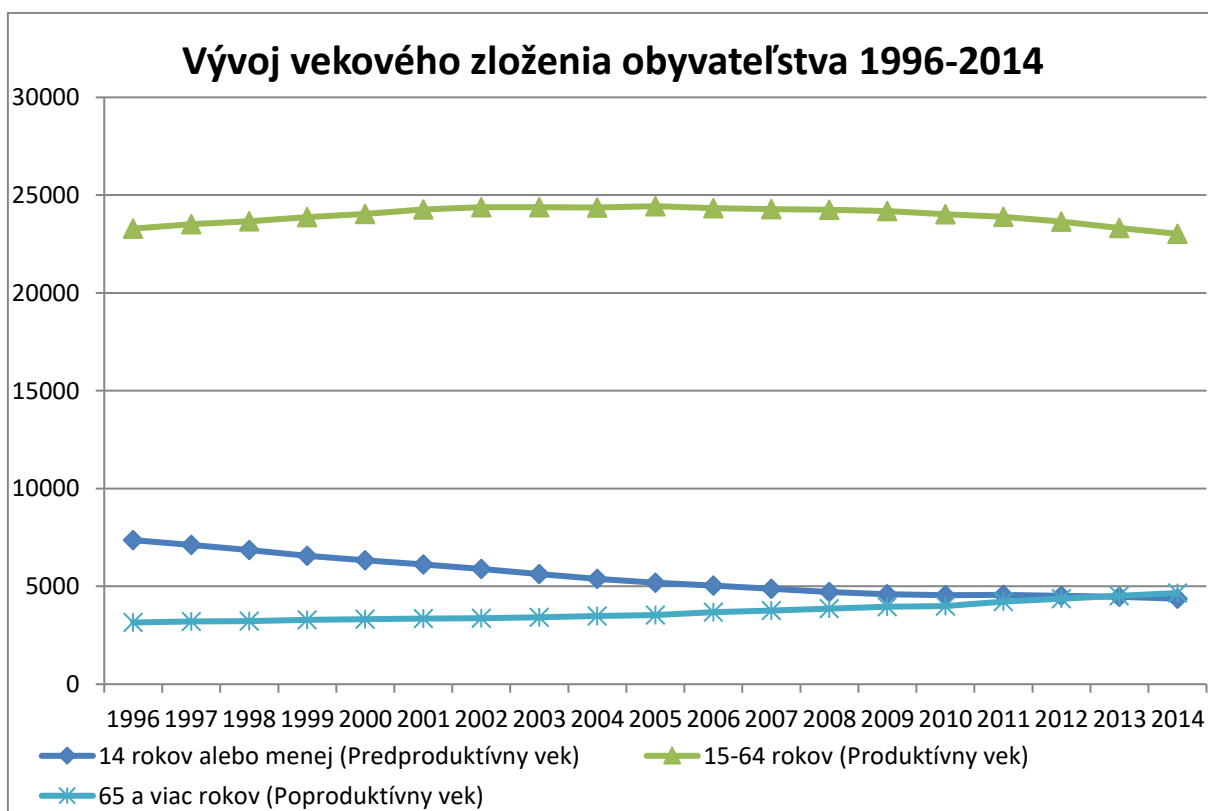
Tabuľka 3 - Vývoj vekového zloženia obyvateľov MAS Chopok juh

Z hľadiska vekového zloženia populácie územia tvorí 71,83 % obyvateľstvo v produktívnom veku (15-64 rokov života), 13,64 detí vo veku do 15 rokov a 14,54 seniorov v veku nad 65 rokov. Napriek tomu, že počet obyvateľov v produktívnom veku prevyšuje celoslovenský priemer (71,14 %), počet detí do 15 rokov je pod celoslovenským priemerom (15,32%) a naopak podiel obyvateľstva nad 65 rokov prevyšuje celoslovenský priemer (13,54).

Z uvedených údajov je zrejмый najmä pokles počtu obyvateľstva do 15 rokov a to sústavne od roku 1996, pričom pokles obyvateľstva v produktívnom veku je miernejší a prítomný až od roku 2006 a v rokoch nasledujúcich. Naopak počet obyvateľov nad 65 rokov neustále rastie. Absolútny nárast počtu obyvateľov nad 65 rokov je o to významnejší, že celkový počet obyvateľov územia neustále klesá.

Graf 6 - Vekové zloženie obyvateľstva

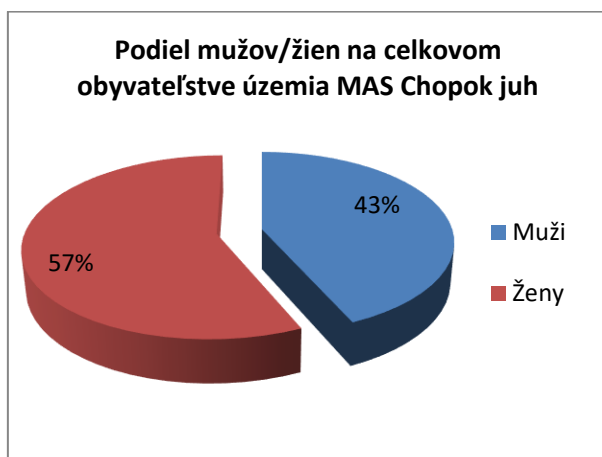

Graf 7 - Vekové zloženie obyvateľstva - Vývojové tendencie

Z hľadiska zastúpenia pohlaví prevažuje zastúpenie žien, avšak len veľmi mierne 51 % k 49% mužov. V absolútnom vyjadrení je to 16 493 žien a 15 564 mužov. Rozdiel medzi jednotlivými obcami sú prítomné, pričom v niektorých obciach prevažuje počet mužov (Bystrá,

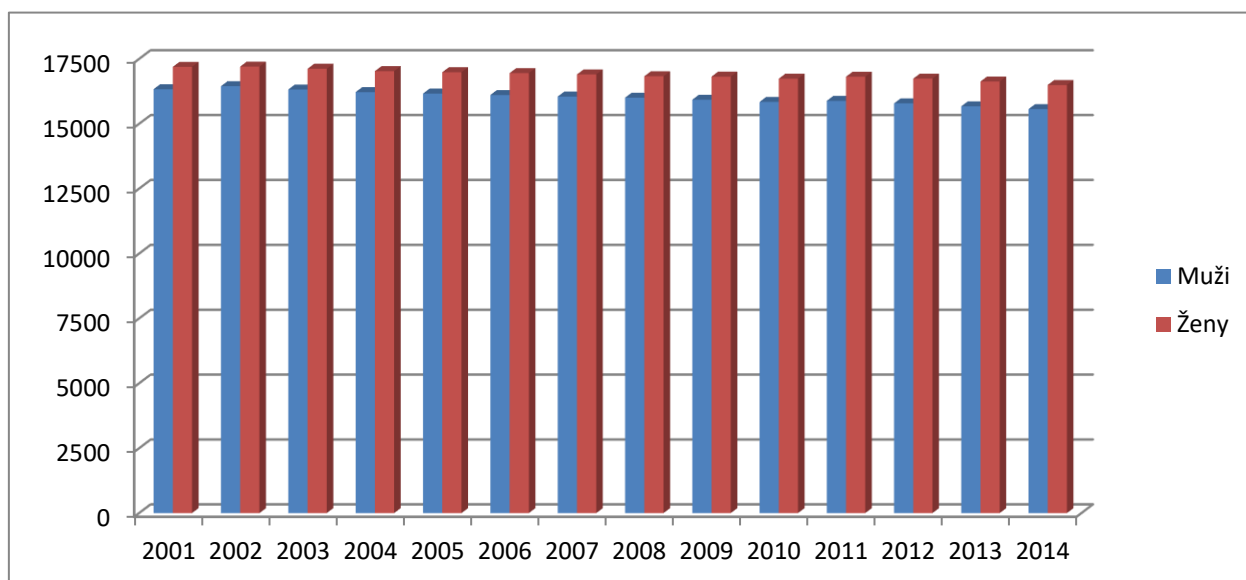
Mýto pod Ďumbierom, Jarabá, Dolná Lehota) a najmä vo veľkých obciach (Nemecká, Podbrezová a mesto Brezno) prevažuje počet žien.

Z hľadiska vývoja počtu žien/mužov môžeme konštatovať, že pokles obidvoch skupín je rovnomerný, a teda nedochádza k prehĺbovaniu rozdielov medzi zastúpením žien a mužov na celkovej populácii sledovaného územia.

Vývojové trendy kopírujú trend celkového počtu obyvateľov regiónu a má teda klesajúcu tendenciu.

Graf 8 - Zastúpenie mužov a žien na obyvateľoch MAS CHJ

Graf 9 - Vývoj počtu mužov a žien v území Chopok juh 2001 – 2014

Prírastok/úbytok obyvateľstva

V regióne je možné dlhodobo sledovať negatívny vývoj prírastku obyvateľstva, pričom za sledované obdobie (10 rokov) sa každoročne jednalo o úbytok obyvateľstva. Prírodný prírastok v roku 2014 bol vo všetkých obciach okrem Ráztoky (1), Bystrej (0) a Mýta pod Ďumbierom (0) negatívny, čo znamená, že počet živonarodených detí je nižší ako počet umretých osôb. Táto situácia odzrkadľuje už spomínaný demografický vývoj, kedy v regióne ubúda počet mladých ľudí a zvyšuje sa počet seniorov. Migračné saldo je negatívne najmä vo väčších obciach (mesto Brezno, Podbrezová) a kladné v obciach menších. Samozrejme aj tento trend má svoje výnimky. Problémom je najmä vysídľovanie územia pôvodnými obyvateľmi,

pričom ich príbytky sú následne predané a zmenená najmä na rekreačné domy, pričom v týchto prípadoch sa jedná len o víkendové domy/chaty a teda vplyv tejto situácie na vývoj obyvateľstva má negatívny charakter, nakoľko sa znižuje počet trvalo (celoročne) osídlených domov v regióne. Najmä v turisticky dobre situovaných obciach ako Mýto pod Ďumbierom, Bystrá, Jarabá, je viac ako 30% rodinných domov využívaných buď ako víkendové domy/chaty, alebo na účely podnikania osobami, ktoré nemajú trvalý pobyt v danom území.

Obec	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Brezno	-120	-76	-105	-97	-69	-172	-103	-124	-169	-203
Dolná Lehota	6	17	-5	1	11	-4	10	-7	-10	-5
Horná Lehota, okres Brezno	4	7	10	20	-9	3	-5	11	2	-2
Jarabá	2	-4	-2	-5	0	9	-5	2	-3	-3
Jasenie	-5	-4	10	8	-9	12	24	1	9	0
Mýto pod Ďumbierom	3	1	-9	-11	-1	3	-4	-8	1	5
Nemecká	4	26	7	-9	-3	7	-6	-16	-19	16
Podbrezová	5	-43	2	-26	-7	-14	-1	0	-43	-49
Predajná	2	-15	-3	14	3	-21	4	-19	6	-3
Ráztoka	2	0	-3	-6	-9	8	-2	-4	-5	2
Bystrá, okres Brezno	0	-1	-11	-2	-1	7	-10	-6	5	0
Spolu	-97	-92	-109	-113	-94	-162	-98	-170	-226	-242

Tabuľka 4 - Celkový prírastok obyvateľstva (2005-2014)

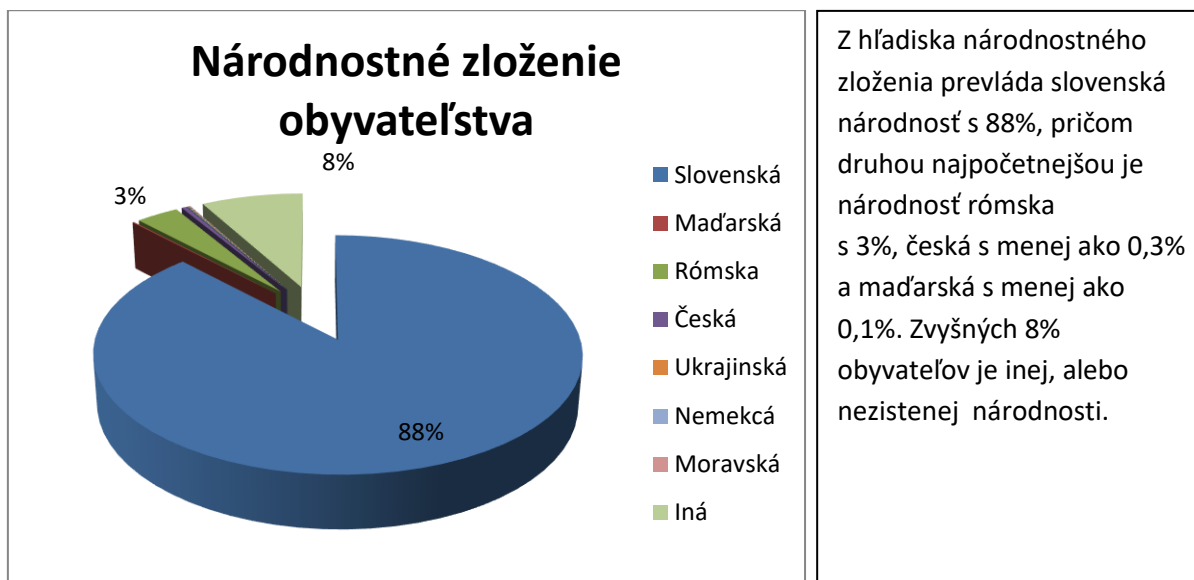
Obec/2014	Prírodný prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
	obyvateľstva (Osoba)	(Osoba)	obyvateľstva (Osoba)
Brezno	-21	-182	-203
Dolná Lehota	-7	2	-5
Horná Lehota, okres Brezno	0	-2	-2
Jarabá	-1	-2	-3
Jasenie	-4	4	0
Mýto pod Ďumbierom	0	5	5
Nemecká	3	13	16
Podbrezová	-10	-39	-49
Predajná	-11	8	-3
Ráztoka	1	1	2
Bystrá	0	0	0
Spolu	-50	-192	-242

Tabuľka 5 - Podiel migračného salda a prirodzeného prírastku na celkovom prírastku (2014)

Príčiny demografických pohybov obyvateľstva:

- Zníženie pôrodnosti a zvýšenie úmrtnosti obyvateľstva;
- Starnutie populácie;
- Zlá sociálna situácia na vidieku;
- Odliv kvalifikovaných a mladých ľudí do iných regiónov a EÚ;
- Nízky počet pracovných miest na vidieku;

- Nižšia mzda v porovnaní s veľkými mestami;
- Horšia vedomostná základňa obyvateľstva;
- Nižšie sklony k podnikaniu;
- Obmedzená dostupnosť základných služieb pre obyvateľov (lekár/lekárneň, škola, kultúrne vyžitie atď.)

Graf 10 - Národnostné zloženie obyvateľstva

Čo sa týka rómskej situácie na území, Rómov, ktorí bývajú v meste Brezno, bolo iba o 227 menej ako tých, ktorí majú pobyt v niektorej z obcí okresu. V meste teda môže bývať 82% všetkých Rómov v okrese. Problematika inklúzie marginalizovaných rómskych komunit je ťaživým sociálnym a ekonomickým problémom v mnohých krajinách EÚ a regiónoch SR, ale aj príkladom stretu kultúr. Efektívne a trvalé riešenie tejto problematiky bude vyžadovať koncentrované úsilie a sústredenie ľudských i finančných kapacít na medzisektorovej úrovni s dôrazom na spoluprácu s rómskym etnikom.

3.1.9 Nezamestnanosť

Obec/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Brezno	1 481	1 276	1 116	1 161	1 926	1 954	1 956	2 059	1 616	1494
Bystrá, okres Brezno	5	7	10	9	7	13	8	7	6	6
Dolná Lehota	86	57	60	71	110	105	92	91	81	81
Horná Lehota, okres Brezno	35	26	32	34	61	45	59	49	50	41
Jarabá	5	3	3	4	5	7	5	4	1	3
Jasenie	72	65	37	40	97	103	85	102	88	73
Mýto pod Ďumbierom	23	20	29	26	32	24	30	30	21	21
Nemecká	111	107	72	69	185	159	164	147	143	131
Podbrezová	300	218	183	178	346	327	316	339	298	291
Predajná	72	54	29	43	103	95	111	97	93	98
Ráztoka	16	17	12	12	24	22	22	23	17	13
Spolu	2 206	1 850	1 583	1 647	2 896	2 854	2 848	2 948	2 414	2252

Tabuľka 6 - Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Okres Brezno	15,04	13,30	10,81	11,35	18,36	18,00	18,41	19,15	15,97	13,41

Tabuľka 7 - Evidovaná miera nezamestnanosti

Evidovaná miera nezamestnanosti bol a v roku 2014 na úrovni 13,41 pričom však existujú veľmi výrazné výkyvy v jednotlivých rokoch. Veľká časť zamestnancov pracuje ako sezónni pracovníci, alebo dochádzajú za prácou mimo regiónu, prípadne pracujú v zahraničí.

Nový fenomén ekonomických procesov, ktorý bezprostredne ovplyvňuje aj ekonomické zapojenie obyvateľstva do hospodárskeho života, je nezamestnanosť. Príčinou nezamestnanosti obyvateľov v obciach je vlastná strata motivácie pracovať a zabezpečiť si prácou aspoň štandard kvality života. Podľa zistení sú v obciach takýto obyvatelia dobrovoľne nezamestnaní, s nedostatkom iniciatívy riešiť si vlastnú nepriaznivú situáciu, a preto sa pomoc obcí sústreďuje na poskytovanie poradenstva a pomoci, s prevahou materiálnej pomoci – poskytovanie primeraného bývania, základných životných podmienok a ošatenia.

3.1.10 Infraštruktúra a miestne služby

Školstvo

Demografický vývoj daného územia má výrazný vplyv na vývoj školstva v danom regióne. Niektoré z obcí boli nútené zrušiť základné školy vzhľadom na vývoj počtu žiakov v danej obci a skutočnosti, že napriek dostupnosti školského zariadenia v obci, boli deti umiestňované do zariadení vo väčších obciach (Podbrezová), alebo meste Brezno. Žiadne školské zariadenie nemajú 3 obce – Bystrá, Jarabá a Ráztoka. Vzdelávacie potreby v týchto obciach sú však plne pokryté susednými obcami a to Podbrezovou a Mýtom pod Ďumbierom

v prípade Jarabej a Bystrej, a obcou Nemecká v prípade Ráztoky. Väčšina obcí s výnimkou menovaných troch disponuje materskou školou. Rovnako základné školy sú vo všetkých obciach s výnimkou troch menovaných, avšak v prípade Dolnej Lehoty, Hornej Lehoty a Jasenia sa jedná len o takzvané málotriedky, len s prvým stupňom (1 – 4 ročník). Základné školy s druhým stupňom sú okrem mesta Brezno dostupné v obciach Podbrezová, Nemecká a Predajná. Inštitúcie poskytujúce stredoškolské vzdelanie sú dostupné len v obci Podbrezová a v meste Brezno. V meste Brezno sa taktiež nachádza špeciálna škola, pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Taktiež sa tu nachádza Základná umelecká škola.

Obec/Zariadenie	Domovy mládeže	Gymnaziá	MŠ	SOŠ	ŠJ	Špeci. Š	ZŠ (1-4roč)	ZŠ (1-9roč)	ZUŠ
Brezno	2	1	6	4	5	1	0	3	1
Bystrá	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dolná Lehota	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Horná Lehota	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Jarabá	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jasenie	0	0	1	0	1	0	1	0	0
Mýto pod Ďumbierom	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Nemecká	0	0	1	0	1	0	0	1	0
Podbrezová	1	1	3	1	1	0	0	1	0
Predajná	0	0	1	0	1	0	0	1	0
Ráztoka	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabuľka 8 - Prehľad školských zariadení v území (MŠ- materská škola, ŠJ- školská jedáleň, ZŠ- základná škola, ZUŠ- základná umelecká škola)

Vývojové trendy v oblasti vzdelávania smerujú k znižovaniu školských zariadení v malých obciach a sústredenie týchto zariadení v obciach s väčším počtom obyvateľov, prípadne blízkych mestách. Tento vývoj je spôsobený jednak nižšou rodivosťou detí v danom území, čo má za následok nízky počet žiakov v jednotlivých školách a teda ich prevádzka je pre obec pomerne komplikovaná. Niektoré obce vzniknutú situáciu riešia napríklad zvozom žiakov z danej obce z a do školy, napríklad obec Mýto pod Ďumbierom zabezpečuje odvoz žiakov do a zo školy v meste Brezno prostredníctvom minibusu. Tento spôsob má veľmi pozitívne ohlasy u obyvateľov obce, nakoľko je bezpečný, efektívny, dieťa nemusí samé prechádzať cez cestu/križovatky a ja priamo bez zastávok privezené zo školy domov.

Zdravotníctvo

Z hľadiska dostupnosti lekárskeho služieb a zariadení, hra najvýznamnejšiu úlohu mesto Brezno, ktoré ako jediné disponuje nemocnicou a službou rýchlej zdravotníckej pomoci. Praktický lekár pre dospelých je dostupný taktiež v obciach Podbrezová a Predajná, pričom do

ostatných obcí, ako napríklad Ráztoka chodí lekár jeden deň v týždni, aby boli pokryté potreby lokálneho obyvateľstva. Praktický lekár pre deti ako aj stomatológ a lekárne sa nachádzajú len v meste Brezno a v obci Podbrezová. Ambulancia špecialistov sa nachádzajú taktiež primárne v meste Brezno, až 55 pričom 2 špecialisti pôsobia v Podbrezovej a 1 v Mýte pod Ďumbierom. Všetky vážnejšie prípady sú riešené v nemocnici Brezno, prípade prevázané do Fakultnej nemocnice s poliklinikou F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici.

Obec/druh zariadenia	Nemocnica	TF a HE	Lekáreň	PL DO	PL DE	Stomatológ	GYN	ŠPEC	RZP
Brezno	1	1	9	8	5	14	6	55	2
Bystrá	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dolná Lehota	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Horná Lehota	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jarabá	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jasenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mýto pod Ďumbierom	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Nemecká	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Podbrezová	0	0	1	2	2	3	2	2	0
Predajná	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Ráztoka	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabuľka 9 - Zariadenia zdravotnej starostlivosti v regióne (TF a HE - Transfúziologické a hematologické oddelenie, PL DO - praktický lekár pre dospelých, PL DE - praktický lekár pre deti, GYN - gynekológ, ŠPEC - špecialista, RZP - rýchla zdravotná pomoc)

Kultúra

Región ma k dispozícii viacero zariadení pre trávenie voľného času. Všetky obce okrem Bystrej a Jarabej disponujú futbalovým štadiónom, a to aj napriek skutočnosti, že nie všetky obce majú vlastné futbalové mužstvo. Okrem hrania futbalu sa tieto priestory využívajú aj na organizáciu rôznych kultúrnych a spoločenských podujatí, ako napríklad dni obce, rôzne festivaly, vystúpenia a predstavenia. Rovnako všetky obce s výnimkou Dolnej Lehoty a Jarabej majú zriadenú obecnú knižnicu, pričom aj v uvedených dvoch obciach je možné si zapožičať dostupnú literatúru avšak knižnica nie je samostatnou zložkou zriadenou obcou a preto v údajoch zo Štatistického úradu nefiguruje v zozname knižníc. Posledné funkčné kino v regióne sa nachádza v meste Brezno. Posledné kino mimo mesta Brezno bolo v Podbrezovej pričom bolo zrušené v roku 2009. Kultúrno-osvetové zariadenia fungujú v obciach Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Podbrezová, Ráztoka a v meste Brezno. V regióne taktiež pôsobí detský folklórny súbor Klások z Podbrezovej, ktorý okrem Podbrezovej pôsobí aj v obci Mýto pod Ďumbierom, ktoré poskytlo súboru priestory pre nácvik na obecnom úrade. V obci Ráztoka pôsobí Divadelný ochotnícky súbor Ráztočan, ako aj Detský divadelný súbor Ráztočan.

V regióne taktiež pôsobí viacero organizácií a spolkov zameraných na históriu a kultúru ako napríklad Fotoklub Granus v Podbrezovej, Klub vojenskej histórie (KVH) ČSLA Anthropoid v Mýte pod Ďumbierom a iné. Každoročne sa taktiež organizujú rôzne podujatia v jednotlivých obciach ako napr. Ráztocký sviatok - Ráztoka, Baranie hrče – Jasenia, Fašiangy na Mýte – Mýto pod Ďumbierom, Ďumbierfest – Brezno, Dolnolehotská heligónka – Dolná Lehota, Dni Obce – Bystrá, Predajná, Mýto pod Ďumbierom atď., Horehronské slávnosti zborového spevu – Brezno, a mnoho ďalších.

Situácia v školstve, zdravotníctve, sociálnych a iných verejných službách.

Záujem o službu typu domov dôchodcov a domov sociálnych služieb je v tejto lokalite vyšší ako súčasná ponuka zariadení sociálnych služieb. Nadmerný záujem prejavujú obyvatelia o Domov dôchodcov a Domov sociálnych služieb LUNA v Brezne z toho titulu, že ide o nadštandardné zariadenie, ktoré má charakter prirodzeného prostredia. Obyvatelia bývajú v klasických bytových jednotkách, kde majú zabezpečené maximálne súkromie.

Ďalším dôvodom vysokého záujmu je aj absencia terénnych sociálnych služieb v tejto lokalite, ako je napr. opatrovateľská služba a prepravná služba. Odhliadnuc od predmetného zariadenia, ostatné zariadenia tohto typu nevykazujú väčší záujem o takúto sociálnu službu. V lokalite okresu Brezno sa nachádzajú 2 domovy sociálnych služieb (Brezno, Nemecká) a pre klientov s mentálnym a psychickým postihom funguje Dom sociálnych služieb v Hronci.

Pri cieľovej skupine muži s takýmto postihnutím nezaznamenávame väčší dopyt, avšak pri cieľovej skupiny ženy je ponuka nižšia ako dopyt. Mierne zvýšený dopyt súčasne sledujeme u cieľovej skupiny deti. Vzhľadom na to, že predmetná služba má celoregionálnu pôsobnosť, bude VÚC BB tento stav riešiť podporením nového zariadenia. Analýza ďalej preukázala, že asi u 10 % klientov, ktorí sú v súčasnej dobe umiestnení v týchto zariadeniach by postačovala starostlivosť v rodine – dohľad, asistentská služba, nakoľko ide o ľahký stupeň postihnutia.

Jediným zariadením sociálnych služieb v mikroregióne Chopok juh je Domov dôchodcov a Dom sociálnych služieb Hron v obci Nemecká, ktorého zriaďovateľom je Banskobystrický VÚC. V súčasnosti má toto zariadenie 25 zamestnancov, ktorí poskytujú starostlivosť 50 klientom.

Ďalšie sociálne služby v zariadeniach sociálnych služieb sú zriadené na ostatnom území Banskobystrického samosprávneho kraja, ktoré pokrývajú potreby aj obyvateľov obcí mikroregiónu Chopok juh, v rámci dostupnosti služieb. Obce mikroregiónu - Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Jasenie a Predajná zabezpečujú sociálnu starostlivosť prostredníctvom opatrovateľskej a ošetrovateľskej služby pre starších obyvateľov svojich obcí. Obec Ráztoka

plánuje v blízkej budúcnosti zaviesť v obci opatrovateľskú službu, v súčasnosti 1 osoba sa zaškoľuje. Obce – Dolná Lehota, Horná Lehota, Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Jasenie a Predajná taktiež zabezpečujú pre sociálne odkázaných občanov rozvoz stravy/obedov, ktorej služby v súčasnosti spolu využíva 35 občanov mikroregiónu. Strava je zabezpečovaná väčšinou zo školských jedální miestnych materských/základných škôl, príp. z miestnych reštaurácií.

Sociálna situácia obyvateľov jednotlivých obcí je vzhľadom na možnosti zabezpečiť si príjem vlastnou prácou pomerne slabá, obyvatelia obcí väčšinou dochádzajú za prácou do okolitých obcí a miest, najmä do Podbrezovej a Brezna alebo podnikajú priamo na území svojej obce, príp. v okolitých obciach, mimo mikroregiónu.

V rámci ponuky služieb samosprávy pre obyvateľov a najmä návštevníkov mesta v oblasti turizmu bola v roku 1995 zriadená Turisticko-informačná kancelária (TIK), ktorá je od roku 2005 súčasťou Mestského kultúrneho strediska (MsKS), ktoré je príspevkovou organizáciou mesta. TIK ponúka pre turistov a návštevníkov mesta platené služby (predaj suvenírov, spomienkových predmetov, máp či vstupeniek na kultúrne podujatia, ponuka sprievodcu mestom) i bezplatné služby (poskytovanie informácií a propagačných materiálov o Brezne a regióne Horehronie vo viacerých jazykoch).

Mesto Brezno je nielen hospodárskym, administratívnym a kultúrno-spoločenským centrom okresu, no zároveň plní i funkciu nástupného centra do Nízkotatranskej a Poľanskej oblasti cestovného ruchu. Strategické materiály Banskobystrického samosprávneho kraja identifikujú v okolí Brezna viacero rekreačných oblastí, ktoré spadajú aj do regiónu Chopok juh.

V regióne pôsobia okrem podnikateľských subjektov a samosprávy aj neziskové organizácie, ktoré sú založené na určitom účelom napr. rozvoj regiónu, kultúra, šport, cestovný ruch a pod. Medzi významné inštitúcie v regióne patrí Klaster HOREHRONIE, Združenie cestovného ruchu Nízke Tatry Juh, OOCR Nízke Tatry juh, občianske združenia a pod. Členom MAS Chopok juh sú aj subjekty, ktoré pôsobia ako regionálne inštitúcie a svojimi aktivitami prispievajú k rozvoju MAS z pohľadu neziskového sektora.

V oblasti verejnej správy disponuje územie 11 obecnými úradmi s potrebným vybavením pre potreby občana jednotlivej obci/mesta.

Prehľad zručností obyvateľstva.

V 18. až 20. storočí bola obec Dolná Lehota jednou z čipkárskych obcí (podomový obchod s čipkami, nožiarskym, hrebenárskym a hrnčiarskym tovarom po celom Uhorsku, Balkáne, Bosne a Rusku). Čipkárskou obcou bola aj Horná Lehota. Obec Jasenie bola banícka osada, kde sa ťažilo zlato a v 17. storočí dominovalo hámorníctvo. Ďalšou činnosťou obyvateľstva v histórii bol chov oviec, ťažba dreva a poľnohospodárska výroba. Obec Mýto pod Ďumbierom – pôvodné zamestnanie spojené s ťažbou drahých kovov dopĺňal salašnícky chov oviec, v 19. storočí práca na píle i domácka výroba /najmä tkanie plátna, súkna – v obci bola valcha, ktorá pracovala aj pre okolie/.

V obci Nemecká sa rozvíja čipkárstvo, háčkovanie a paličkovanie. V časti Dubová je zachovalá výroba perníkov, fujár, kožených opaskov a výrobkov z dreva.

Ekonomické zdroje

Z analýzy priemyselných odvetví vyplynulo, že okrem tradičných odvetví ako je hutnícky a chemický priemysel, majú predpoklady aj ďalšie odvetvia.

Vzhľadom na kvalitu, tradíciu a dostatočný objem drevnej hmoty má rozvojový potenciál hlavne drevospracujúci priemysel. Zvýšením výroby sa zvýši produkcia drevárskeho a nábytkárskeho priemyslu a zamestnanosť. Uvedené odvetvia môžu byť prioritou rozvoja obcí v regióne v ďalšom období. Podľa analýzy drevospracujúci priemysel vykazuje v posledných rokoch stagnáciu v ukazovateli tržieb a produktivity práce a klesajúcu tendenciu zamestnanosti. Avšak vzhľadom na vedecko-technologickú základňu na Technickej univerzite vo Zvolene, tradíciu tejto výroby v celom regióne Banskobystrického kraja až po dostatok kvalitnej suroviny, využitia potenciálnych kapacít (napr. získaním sanáciou likvidovaných Rudných baní v lokalitách Podbrezová a Dolná Lehota) a formou prípravy a realizácie priemyselného parku alebo priemyselnej zóny by sa mohlo v pomerne krátkom čase pomôcť rozvoju priemyselnej výroby a zamestnanosti v regióne. Prvým krokom by malo byť presmerovanie výrobných faktorov (investičného kapitálu, pracovných síl, technológií) do navrhovaného priemyselného parku.

Ďalšie podnikateľské subjekty (drobné prevádzky) zabezpečujú v súčasnosti priemyselnú výrobnú činnosť v rámci malého a stredného podnikania. Pôsobia najmä v drevospracujúcom priemysle, čiastočne v kovovýrobe a keramickom priemysle v lokalitách obcí.

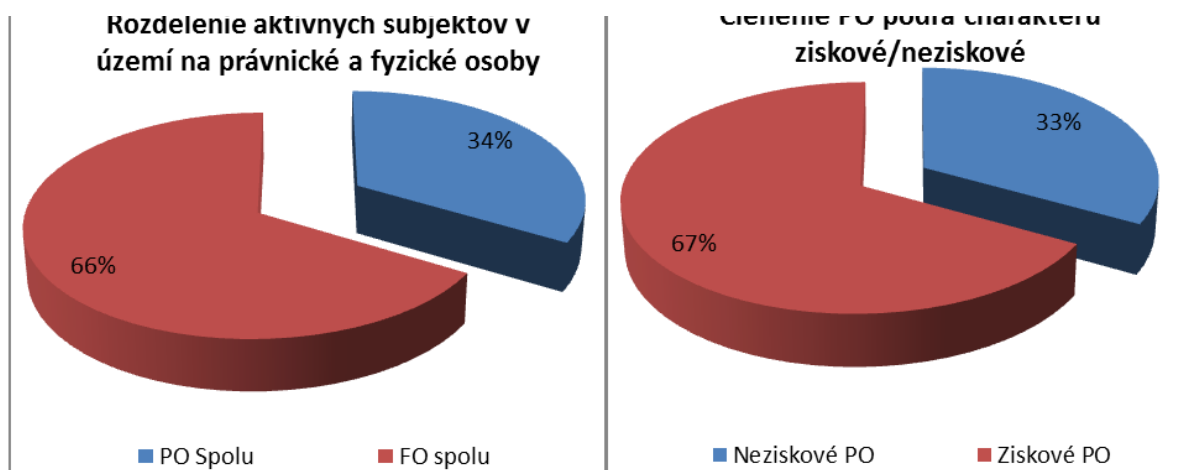
Z hľadiska budúcnosti je potrebné zvýšiť počet pracovných miest v oblasti služieb v smere rozšírenia ich ponuky jednak pre obyvateľov obcí, ale tiež pre návštevníkov územia

a celého regiónu. Ďalší rozvoj regiónu závisí na prehĺbení spolupráce medzi jednotlivými obcami, od využitia územia tvoreného extravilánmi obcí ako celku a komplexnou ponukou služieb, najmä v smere očakávaného rozvoja cestovného ruchu.

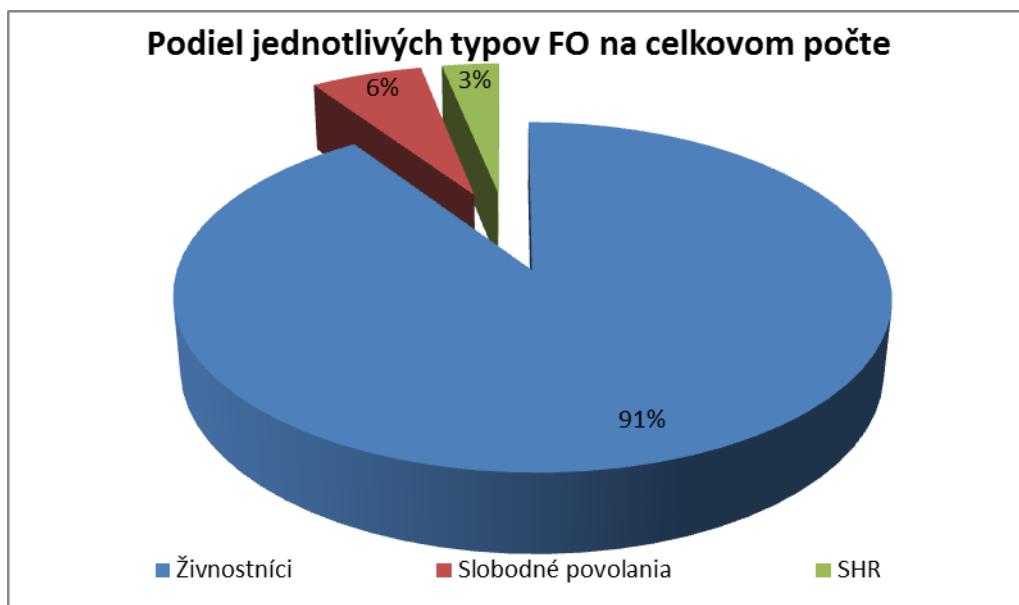
Obec	PO Spolu	Ziskové PO	Neziskové PO	FO spolu	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR
Brezno	747	515	232	1554	1425	104	25
Dolná Lehota	21	16	5	43	36	1	6
Horná Lehota	26	17	9	31	28	1	2
Jarabá	2	1	1	4	4	0	0
Jasenie	32	25	7	98	72	3	23
Mýto pod Ďumbierom	26	11	15	46	45	0	1
Nemecká	46	21	25	85	74	5	6
Podbrezová	118	86	32	175	159	14	2
Predajná	38	15	23	77	73	2	2
Ráztoka	5	3	2	8	6	1	1
Bystrá	19	13	6	21	19	2	0
Celkom	1080	723	357	2142	1941	133	68

Tabuľka 10 - Prehľad subjektov v území MAS Chopok juh

Graf 11 - Členenie subjektov v území na PO a FO, Členenie PO na ziskové a neziskové

K 31. decembru 2014 bolo v obciach mikroregiónu Chopok juh 3 222 ekonomicky aktívnych osôb. Z uvedeného počtu tvoria 34% právnické osoby a 66% fyzické osoby. Z právnických osôb je 67% podnikateľských subjektov zameraných na zisk a 33% neziskových, ktoré sú tvorené občianskymi združeniami, nadáciami, spolkami a inými typmi združení a spolkov. Z celkového počtu fyzických osôb určených na podnikanie majú najväčší podiel samostatne zárobkovo činné osoby – živnostníci, ktorí tvoria až 91% z celkového počtu fyzických osôb. Nasledujú slobodné povolania s 6% a samostatne hospodáriaci roľníci s 3%.

Graf 12 - Členenie FO v regióne Chopok juh

3.1.11 Absorpčný potenciál regiónu a finančné zdravie obcí

Pre určenej absorpčnej schopnosti územia je nevyhnutné brať do úvahy heterogenosť územia z hľadiska prírodných a ekonomických zdrojov jednotlivých obcí a subjektov v nich pôsobiacich. Z hľadiska jednotlivých obcí môžeme na základe subjektov pôsobiacich v danej obci identifikovať obce zamerané primárne na rôzne odvetvia hospodárstva.

Obce, ktoré sa výrazne orientujú na cestovný ruch sú najmä Bystrá, Mýto pod Ďumbierom, Jarabá a Horná Lehota. V uvedených obciach existuje taktiež najvyšší počet subjektov podnikajúcich v oblasti poskytovania ubytovacích, reštauračných služieb a služieb zameraných na voľno časové aktivity. V týchto obciach je absorpčný potenciál vysoký najmä v uvedených oblastiach, nakoľko v daných obciach existuje veľké množstvo subjektov pripravených na čerpanie verejných financií, ktoré realizuje projekty najmä stavebného charakteru aj bez použitia verejných financií. Jedná sa najmä o ubytovacie zariadenia a poskytovateľov reštauračných služieb. V uvedených obciach sa taktiež nachádza väčšie množstvo organizácií, ktoré nie sú založené za účelom zisku, pričom ide o rôzne združenia, spolky a mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti histórie, cestovného ruchu, kultúry atď.

Z hľadiska poľnohospodárskej produkcie je najväčší počet subjektov umiestnených v meste Brezno a obciach Jasenie, Predajná a Nemecká. Jedná sa prevažne o samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí predstavujú absorpčný potenciál v rámci programu PRV, nakoľko je tu sústredená produkcia finálnych produktov poľnohospodárstva a s tým spojená potreba investícií do tejto oblasti.

Z hľadiska priemyselnej výroby dominuje celému regiónu obec Podbrezová, ktorá je taktiež hlavným zamestnávateľom v regióne. Obec Podbrezová vzhľadom na svoju polohu a veľkosť predstavuje hlavný spojovací bod z hľadiska dopravnej infraštruktúry na trase Brezno – Podbrezová – Brusno – Banská Bystrica. V obci je umiestňovaná časť poľnohospodárskej produkcie, pričom tu taktiež pôsobí viacero nepodnikateľských organizácií. Čiastočné priemyselné zameranie je taktiež prítomné v obci Nemecká. V uvedených dvoch obciach je taktiež umiestnený vysoký počet rôznych podnikateľských subjektov zameraných na ubytovacia a stravovacie služby, poľnohospodárstvo a iné.

Všetky obce disponujú rozsiahlymi lesnými plochami, ktoré sú obhospodarované primárne urbáriami na území jednotlivých obcí. Zalesnenosť územia je vysoká pričom ekonomická situácia v jednotlivých urbáriách je dobrá s potenciálom investovať najmä do lesnej infraštruktúry.

Finančné zdravie obcí je na dobrej úrovni. Jedinou obcou, ktorá mala v rámci hodnotenia údajov z Ministerstva financií zhoršené ukazovatele finančného zdravia je obec Mýto pod Ďumbierom, čo však bolo spôsobené pomerne vysokými investíciami obce v rokoch 2013-2014. Táto skutočnosť sa pozitívne prejavila nie len na vzhľade obce, ale aj na výraznom zlepšení miestnej infraštruktúry a bezpečnosti v obci. Obcou, ktorá má veľmi nízku okamžitú likviditu je obec Dolná Lehota, ktorá mala neuhradené záväzky po lehote splatnosti splácané na základe splátkových kalendárov. Majetková štruktúra jednotlivých obcí je na dobrej úrovni. Viaceré obce disponujú majetkom, ktorý plánujú predať. Úverové zaťaženie obcí je na nízkej úrovni, pričom vo väčšine prípadov sa jedná o preklenovacie úvery, alebo úvery na DPH. Z hľadiska hodnotenia bonity obcí bankami, sú všetky obce schopné a pripravené čerpať úver nevyhnutný na financovanie investičných zámerov, ako aj na financovanie nákladov na obsluhu týchto úverov. Všetky obce majú skúsenosti s procesmi získavania úveru z komerčných bánk, prípade Slovenskej záručnej a rozvojovej banky.

Obec	Celkom	Základná bilancia	Dlhová služba	Celkový dlh	Záväzky po splatnosti	Okamžitá likvidita
Brezno	4,1	3,5	5,2	4,3	6	1,3
Dolná Lehota	4,2	6	2,9	5,2	6	0,1
Horná Lehota, okres Brezno	5,3	2	6	6	6	6
Jarabá	3	0	6	0	6	6
Jasenie	5,1	4,1	5,4	6	5,6	3,5
Mýto pod Ďumbierom	2,7	0,9	0	5	3	2,2
Nemecká	5,5	3,3	6	6	6	6
Podbrezová	5,6	3,8	6	6	6	6
Predajná	4,6	2,3	5,1	6	6	2,5
Ráztoka	5,1	3,9	5,8	5,9	6	2,8
Bystrá, okres Brezno	6	5,9	6	6	6	6

Tabuľka 11 - Finančné zdravie obcí z územia MAS Chopok juh

Uvedené obce majú taktiež v rámci svojich rozpočtov vyčlenené každoročne kapitálové výdavky určené na spolufinancovanie projektov financovaných prevažne z verejných zdrojov, pričom celková absorpčná schopnosť vo obciach s počtom obyvateľov do 1 000 sa pohybuje rádovo na úrovni 100 – 300 tis. EUR ročne a absorpčná schopnosť obcí nad 1 000 obyvateľov sa pohybuje rádovo v stovkách tisíc EUR ročne, pri zaťažení 10% z celkového objemu preinvestovaných finančných prostriedkov na výdavky nevyhnutné na prípravu investičných zámerov, za predpokladu čerpania eurofondov na realizáciu jednotlivých zámerov. Maximálny absorpčný potenciál jednotlivých obcí bol stanovený za predpokladu použitia 10% vlastných zdrojov a 90% verejných zdrojov na jednu operáciu pri využití kapitálových výdavkov projektu na úrovni do 10% z celkového rozpočtu (v závislosti od jednotlivých obcí).

Napriek 100%/95% financovaniu jednotlivých projektov v rámci stratégie CLLD bol ako kľúčový indikátor zvolený podiel vlastných zdrojov na úrovni 10% a to z dôvodu výdavkov, ktoré nebudú tvoriť predmet projektu ako napríklad obsluha úveru (poplatky a úroky), vypracovanie niektorých posudkov a dokumentácií atď.

Obec	Predpokladaný maximálny absorpčný potenciál v EUR/rok
Dolná Lehota	200 000,00 €
Horná Lehota, okres Brezno	200 000,00 €
Jarabá	100 000,00 €
Jasenie	500 000,00 €
Mýto pod Ďumbierom	300 000,00 €
Nemecká	650 000,00 €
Podbrezová	1 000 000,00 €
Predajná	750 000,00 €
Ráztoka	100 000,00 €
Bystrá, okres Brezno	200 000,00 €

Tabuľka 12 - Predpokladaná maximálna absorpčná schopnosť obcí

Záver

Absorpčný potenciál regiónu značne prevyšuje potenciálny príspevok z verejných zdrojov identifikovaný v rámci stratégie CLLD MAS Chopok juh.

Verejný sektor je pripravený na investície do všetkých oblastí zadaných v stratégii CLLD MAS Chopok juh od sociálnych služieb, infraštruktúry, cestovného ruchu, znižovania environmentálnych záťaží, až po vzdelávanie. Jednotlivé obce majú na tieto účely vyčlenené zdroje v obecných rozpočtoch, prípadne sú pripravené presunúť nevyhnutné zdroje v rámci

rozpočtu, alebo ich naplánovať na príslušný rok v rámci programového obdobia 2014 – 2020 v závislosti od možností čerpania zdrojov EÚ a ŠR.

Súkromný sektor je pripravený na investície najmä v oblasti cestovného ruchu, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, nakoľko sa jedná o prirodzený potenciál regiónu, a väčšina podnikateľských subjektov v jednotlivých obciach je orientovaných práve na tieto oblasti hospodárstva.

Celková absorpčná schopnosť regiónu je na dobrej úrovni, pričom na území sa nachádza dostatočný počet subjektov, ktoré môžu byť oprávnenými prijímateľmi v rámci jednotlivých opatrení a aktivít zvolených v stratégii CLLD MAS Chopok juh.

3.2 SWOT analýza

Tabuľka č. 2: SWOT analýza

<i>Oblasť:</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Obmedzenia</i>
<p>Poľnohospodárstvo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vhodná koncentrácia pôdy v poľnohospodárskych podnikoch a skúsenosti s veľkovýrobnými formami hospodárenia; • Priestor pre diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby a nepoľnohospodárskych činností; • Skúsenosti poľnohospodárskych podnikov s nepoľnohospodárskou výrobou; • Vybudovaná základňa živočíšnej výroby; • Skladovacie priestory v rastlinnej výrobe; 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy alokovanej v poľnohospodársky znevýhodnených oblastiach a chránených krajinných oblastiach; • Neudržateľná štruktúra poľnohospodárskej výroby v poľnohospodársky znevýhodnených oblastiach a to z hľadiska ekonomického a environmentálneho, • Dlhodobá ekonomická nestabilita veľkej časti poľnohospodárskych subjektov; 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšovanie konkurencieschopnosti vytváraním medzipodnikových kooperačných väzieb v oblasti odbytu agropotravinárskych produktov; • Zmena koncepcie poľnohospodárstva a podporných mechanizmov v nadväznosti na harmonizáciu s politikou EÚ; • Využitie zdevastovaných a kontaminovaných plôch na získavanie netradičných 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokračujúca vyčerpanosť finančných zdrojov podnikov môže vyústiť do ďalšieho rastu medzipodnikovej zadlženosti a do tlaku na plošnú likvidáciu podnikov; • Pokračujúci pokles zamestnanosti v poľnohospodárstve až k rizikovým a prahovým hodnotám, môže narušiť fungovanie agrárneho sektora, ako aj problémy spojené s údržbou krajiny, krajinotvorbou a ochranou životného prostredia;

	<ul style="list-style-type: none"> • Rozmanitá organizačná štruktúra podnikov (s.r.o., družstvá, akciové spoločnosti, SHR - farmári) a ich vzájomná súťaživosť; • Relatívne vysoký podiel kvalifikovaných pracovných síl. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nízka konkurencieschopnosť v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry; • Nedostatočná kooperácia poľnohospodárov najmä pri odbyte výrobkov; • Roztrieštenosť pozemkového vlastníctva a nedostatočne rozvinutý trh s pôdou; • Slabá inovačná aktivita, zastaralé budovy a technológie; • Odliv kvalifikovaných síl z vidieka; • Relatívne nízka úroveň poľnohospodárstva z hľadiska ochrany životného prostredia. 	<p>zdrojov tzv. Ekologickej energie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Využitie štátnych podporných programov a programov financovaných zo zdrojov EÚ; • Vstup zahraničných investorov do spoločných poľnohospodárskych podnikov; • - Podpora rodinného a individuálneho podnikania v súčinnosti z rozvojom agroturistiky a biopoľnohospodárstva. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nízka dostupnosť na medzinárodné trhy znehodnotí potenciálnu konkurencieschopnosť rastlinných a živočíšnych produktov; • Riziká pôdnej, príp. vodnej erózie; • Nízke dotácie štátu do poľnohospodárstva; • Odklad vstupu investorov do zaostávajúcich vidieckych oblastí; • -Neukončený proces transformácie vlastníckych vzťahov.
--	---	---	---	--

<p>Životné prostredie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Výrazne lesnatá oblasť s bohatou flórou a faunou a vysokou ekologickou stabilitou, ktorá je značnou výmerou a súčasťou Národného parku Nízke Tatry; • Oblasť s relatívne čistou povrchovou i podzemnou vodou, vhodnou i pre chov najnáročnejších rýb (pstruh a hlavátka); • Priaznivá emisná situácia vďaka stagnácii výroby v priemyslových podnikoch s výnimkou Železiarní Podbrezová, a.s.; • Ideálne podmienky i tradícia pre rozšírenie tradičných plemien zvierat pre zachovanie genofondu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nevhodná štruktúra poľnohospodárskej výroby s vysokým podielom ornej pôdy a pretrvávajúcou orientáciou na pestovanie obilnín; • Výrazná plošná i výmoľová erózia pôdy so zanášaním vodných tokov i komunikácií; • Absencia kanalizácie i v obciach s vybudovaným vodovodom a teda s možnosťou nekontrolovaného vypúšťania odpadových vôd bez ich čistenia; • Absencia zariadení pre zachytávanie a efektívne využitie tekutých výkalov hospodárskych zvierat, čo 	<ul style="list-style-type: none"> • Využiť fondy EÚ pre zatrávnenie, resp. zalesnenie erodovaných pozemkov a preorientovať súčasnú poľnohospodársku výrobu na environmentálne poľnohospodárstvo; • Orientovať sa na výrobu špecificky krajovej finálnej produkcie (napr. syrárstvo, jahňacie mäso, mladý dobytok); • Využiť dostupné obecné zdroje, štátne zdroje (MŽP SR, Environfond) a fondy EÚ na vybudovanie kanalizácie a čistenie odpadových vôd; • Využiť zdroje na podporu zachovania tradičného genofondu zvierat; 	<ul style="list-style-type: none"> • Neochota spolupracovať na realizácii potrebných programov a stanovených priorit; • Aplikovanie nevhodných a pre životné prostredie zaťažujúcich priemyselných výrob; • Nedostatok finančných prostriedkov na potrebné štrukturálne zmeny; • Neochota na zmeny zo strany dotknutých organizácií; • Zachovanie súčasnej štruktúry poľnohospodárskej výroby; • Neúmerné zvyšovanie ťažby drevnej suroviny
---------------------------	--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Ideálne územie pre vzorové riešenie antagonistických vzťahov medzi záujmami štátnej ochrany prírody v Národnom parku a Chránenej krajinskej oblasti, súčasnou orientáciou poľnohospodárskej výroby a uvažovanými aktivitami v oblasti rozvoja cestovného ruchu a strediska zimných športov; • Existujúce vodné plochy (vodné nádrže Krpáčovo a Richtárovo) vhodné aj na vodné športy. 	<p>vedie ku kontaminácii vodných tokov už v ich premennej oblasti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nízka úroveň nakladania s komunálnymi odpadmi a opotrebovanou technikou; Chátrajúce stavby, slúžiace v minulosti najmä pre účely poľnohospodárskej veľkovýroby. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podporiť realizáciu zámerov vzhľadom na rozvoj turizmu/agroturizmu; • Po dohode so Štátnou správou ochrany prírody a správou NAPANT-u rozšíriť, resp. vybudovať nové strediská zimných športov i rekreačného a komerčného rybolovu; • Pripraviť vhodné projekty so spolufinancovaním zo štátnych fondov na výstavbu kanalizácie, čistiarní odpadových vôd, separovaný zber odpadov so zameraním na recykláciu odpadov a likvidáciu nerecyklovateľných odpadov; 	<p>a s ňou súvisiaca možnosť zvýšenej eróznej činnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvyšujúce sa znečisťovanie vodných tokov; • Zvyšujúce sa znečisťovanie ovzdušia prechodom na vykurovanie pevnými palivami; • Možný nárast prírodných udalostí a katastrof; • Nedostatočné využitie zdrojov EÚ a zdrojov SR (štátny rozpočet SR, zdroje BB VÚC), mimo prostriedkov obecných rozpočtov.
--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • Dobrý vplyv škôl a školských zariadení na formovanie environmentálneho vedomia a postoj žiakov k problematike životného prostredia; • Možnosť rozšírenia súčasnej plochy trvalej zelene. 	
Cestovný ruch	<ul style="list-style-type: none"> • Mikroregión má atraktívne prostredie s veľkým potenciálom • Dlhodobý potenciál pre rozvoj zimného a horského turizmu, rekreačno-športového turizmu a cykloturizmu v rámci priliehajúcich rekreačných oblastí; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nerozvinuté podnikateľské prostredie (nedostatočná iniciatívnosť a priebornosť podnikateľského sektora); • Nedostatočné služby pre potreby poznávacieho turizmu a rekreačno-športového turizmu; • Nedostatočná úroveň a dostupnosť zariadení kultúrneho turizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • Trendy v trávení voľného času; • Rastúci dopyt po zážitkovej turistike, agroturistike, wellness, adrenalínových športov; • Sieť cykloturistických trás v širšom okolí a zámery rozširovania tejto siete; • Budovanie partnerstiev obce – podnikatelia – združenia cestovného ruchu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nezáujem obyvateľstva o zvyšovanie kvalifikácie v oblasti projektovania a získavania finančných zdrojov zo štrukturálnych fondov EÚ, príp. iných zdrojov; • Nevypracovanie akčného plánu rozvoja CR • Obyvatelia mikroregiónu nebudú zvyšovať kvalitu poskytovaných služieb v

	<ul style="list-style-type: none"> • Pobyť v lesnom horskom prostredí; • Možnosť zjazdového lyžovania, lyžiarska turistika, snowboarding; • Areál športov Tále - majstrovské 18- jamkové golfové ihrisko, prírodné kúpalisko; • Krpáčovo – stredisko cestovného ruchu pre letný i zimný turizmus; • Cykloturistické trasy vyššieho významu; • CHKO - prírodný potenciál pre rozvoj turizmu, Národný park Nízke Tatry; 	<p>a rekreačno-športového turizmu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočný informačný systém, informačná kancelária, propagácia mikroregiónu; • Chýbajúce turistické naučné chodníky a cyklistické chodníky; • Nedostatočná sieť poradenských služieb pre podnikanie v cestovnom ruchu; • Nedostatok propagačného materiálu pre jednotlivé ponuky zimného a letného turizmu; <p>Nevyužívanie, resp. nedostatočné získavanie finančných prostriedkov z fondov EÚ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Potenciál pre organizovanie folklórnych slávností a kultúrnych podujatí; • Oživovanie tradičných remesiel a remeselných zručností najmä u mladých ľudí; • Zimná a letná turistika, lyžovanie, značené turistické chodníky; • Rozširovanie počtu lyžiarskych vlekov, umelého zasnežovania svahov, prístreškov pre odkladania lyží a prezliekárni; • Zachovanie a renovácia zrubových domov; • Vybudovanie doplnkových služieb pri vodných plochách pre letnú turistiku 	<p>ubytovacích a stravovacích zariadeniach;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná ponuka propagačných materiálov a vytváranie nových inovačných produktov cestovného ruchu; • Nevybudovaná infraštruktúra pre rozvoj cestovného ruchu, nevyhovujúca kvalita zariadení poskytujúcich služby CR (ubytovanie, stravovanie, doplnkové služby, požičovne a servis pre cykloturistiku a zimné športy); • Nedostatočné kroky pre zvýšenie atraktívnosti oblasti;
--	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Národná prírodná rezervácia - Pod Latiborskou hoľou; • Prírodná rezervácia - Predajnianska slatina; • Prírodná pamiatka - Jajkovskásuť; • Chránený areál – Mitrová; • Bohaté tradície historické a kultúrne /folklór, Hutnícke múzeum Podbrezová, Múzeum ľudovej architektúry Nemecká); • Dostatok významných osobností (Samo Chalupka, František Švantner, Beta Poničanová, Marián Kováčik, Jaroslav Samuel Zachej, Ivan Bella); 		<p>a pobyt pri vode (Krpáčovo, Richtárovo, Tále);</p> <p>Vybudovanie servisných centier pre cykloturistiku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočná prezentácia, zviditeľnenie a atraktivnosť a dostupnosť zariadení pre cestovný ruch a turizmus; • Silná konkurencia okolitých regiónov podobného charakteru; • Neriadená masová turistika; • Strata jedinečnosti v prípade, ak mikroregión nebude schopný presadiť svoje silné stránky v spolupráci s ostatnými regiónmi; • Zmeny, nestálosť a výkyvy počasia ovplyvnia cestovný ruch v mikroregióne;
--	--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> Existencia Bystrianskej kvapľovej jaskyne, Jaskyne mŕtvych netopierov; Množstvo vyznačených turistických chodníkov; <p>Región 1. kategórie a medzinárodným významom s dobrou kvalitou životného prostredia.</p>			Nezáujem turistov a návštevníkov o mikroregión.
Doprava a dopravná infraštruktúra	<ul style="list-style-type: none"> Dobrá dopravná infraštruktúra a dopravná obslužnosť; <p>Blízkosť dvoch železničných zastávok – Brezno a Podbrezová.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Absencia železničnej stanice pre osobnú i nákladnú vlakovú dopravu; Nevyhovujúci stav viacerých miestnych komunikácií a chodníkov v jednotlivých obciach mikroregiónu; 	<ul style="list-style-type: none"> Možnosti získavania finančných zdrojov z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ, podporných programov a programov inštitúcií zodpovedných za realizáciu dopravnej/regionálnej politiky. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatočné využívanie zahraničných a domácich zdrojov pre rozvoj služieb obyvateľov; Riziko neúspešného čerpania, resp. nevyužitia finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov

		<ul style="list-style-type: none"> • Tranzitná automobilová doprava (cez obec Podbrezová). 		EÚ, zo zdrojov BB VÚC a štátneho rozpočtu SR.
<p>Sociálne veci a sociálna infraštruktúra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Významné zastúpenie strednej vrstvy v obciach mikroregiónu; • Dostatočná koncentrácia mimovládnych neziskových organizácií pôsobiacich v sociálnej oblasti v celej BB VÚC; • Rovnomerné rozloženie existujúcej siete zariadení sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji; <p>Vybudovaný systém spolupráce inštitúcií a organizácií zabezpečujúcich služby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stagnujúci prirodzený prírastok obyvateľstva; • Zhoršujúca sa demografická štruktúra obyvateľstva – starnutie obyvateľstva s dlhodobým dopadom na znižovanie vlastných zdrojov pracovnej sily; • Slabá úroveň informatizácie verejnej správy; • Nedostatočné technické vybavenie zariadení sociálnych služieb; • Disparita vo vzťahu mesta Brezno a Banská Bystrica a okolitých obcí spôsobená nerovnomerným 	<ul style="list-style-type: none"> • Voľný trh práce a voľný pohyb osôb v rámci celej EÚ; • Postupné zlepšovanie demografickej štruktúry obyvateľstva zvyšujúcim sa prírastkom; • Možnosti získavania finančných zdrojov z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ, podporných programov a programov inštitúcií zodpovedných za realizáciu regionálnej politiky; • Využitie zdrojov súkromného sektora – 	<ul style="list-style-type: none"> • Nízka možnosť zamestnania obyvateľov obcí s nízkym vzdelaním; • Výhodnejšie pracovné a príjmové podmienky v susedných mestách, príp. štátoch, konkurencia zahraničia, ktorá priťahuje mladých a vzdelaných ľudí – práca, životná úroveň, služby; • Nerozvinutá, resp. slabá podpora podnikania a samozamestnávania a podpora nezamestnaných;

	<p>pre občanov (obecné úrady, školy, cirkvi, spoločenské organizácie pôsobiace v obciach, podnikateľský sektor, atď.).</p>	<p>rozmiestnením komplexných služieb obyvateľom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nízka flexibilita trhu práce, nízka úroveň využívania pružných modelov organizácie práce a pracovného času; • Nevyhovujúca profesijná štruktúra nezamestnaných pre potreby inovatívnych odvetví; • Nedostatočná aktivita nezamestnaných v oblasti vzdelávania a prípravy pre trh práce; • Slabá alebo žiadna bezbariérovosť verejných priestranstiev v obciach pre obyvateľov odkázaných na invalidný vozík; 	<p>podnikateľských subjektov a neziskového sektoru;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoja nových typov zariadení sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji; • Vytvorenie podmienok na budovanie denných stacionárov pre starších obyvateľov obcí; • Podpora podnikateľského sektora a neziskového sektora v budovaní siete sociálnych zariadení a sociálnych služieb (aj hospice); • Rozvoj ľudských zdrojov v produktívnom veku; • Podpora prípravy a realizácie vzdelávania pre 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné finančné zabezpečenie organizovania vzdelávania a prípravy na trh práce – slabá podpora a možnosti zamestnávania nízko kvalifikovanej pracovnej sily; • Nezáujem, resp. možná strata záujmu obyvateľov o veci verejné; • Nezáujem obcí na spolupodieľaní sa na zabezpečovaní sociálnych služieb a sociálnej starostlivosti o obyvateľov; • Nedostatočné využívanie zahraničných a domácich zdrojov na rozvoj služieb obyvateľov;
--	--	--	--	--

		Rast, koncentrácia a čiastočné vylučovanie problémových skupín obyvateľov, nárast výskytu sociálne patologických javov u mladej generácie.	nezamestnaných na trhu práce; Podpora spoločnej spolupráce všetkých inštitúcií a organizácií pri zvyšovaní úrovne života všetkých skupín obyvateľstva.	Riziko neúspešného čerpania, resp. nevyužitia finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a národných zdrojov SR (štátny rozpočet SR a zdroje BB VÚC).
Kultúra a kultúrna infraštruktúra	<ul style="list-style-type: none"> • Snaha o zachovanie tradičnej ľudovej kultúry, tradičných remesiel a folklóru; • Posilňovanie miestneho povedomia u obyvateľov obce, s dôrazom na mladých ľudí; • Existencia folklórnych, hudobných a divadelných ochotníckych súborov s dobrou tradíciou; • Rôznorodá ponuka klasických i tradičných 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok finančných prostriedkov určených na kultúru; • Absencia ďalších objektov na kultúrne účely – amfiteátre, kiná, internetové kluby, digitálne kluby a pod.; • Malý záujem miestnych podnikateľov o podporu miestnych kultúrnych aktivít; 	<ul style="list-style-type: none"> • Oživovanie tradičnej ľudovej kultúry a tradičných ľudových zručností; • Rekonštrukcie, obnovovanie a modernizácia objektov obcí slúžiacich na kultúru a kultúrnych pamiatok; • Využívanie finančných prostriedkov zo zdrojov SR, ako aj z iných, najmä EÚ; • Oživenie cestovného ruchu, najmä kultúrneho turizmu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné využívanie finančných zdrojov mimo rozpočtu obcí – štátnych zdrojov SR, Banskobystrického samosprávneho kraja a štrukturálnych fondov EÚ; • Nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu projektov a zámerov obcí; • Neochota obcí mikroregiónu spolupracovať na

	<p>kultúrnych a spoločenských podujatí v obciach mikroregiónu počas celého roka;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pravidelné vydávanie miestnych/obecných novín; <p>Každá obec mikroregiónu má vedenú vlastnú obecnú kroniku, príp. pamätnú knihu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zlý technický stav mnohých kultúrnych pamiatok a objektov na kultúru; • Zanikajúce praktiky ľudovej umeleckej výroby; • Neexistencia umeleckých škôl; • Obmedzené možnosti využívania finančných prostriedkov z EÚ, príp. z iných zdrojov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie ďalších objektov na kultúru (amfiteátre, kiná, digitálne kluby, internetové kluby a pod.); <p>Oživovanie záujmu najmä mladých o tradičnú ľudovú kultúru a remeslá.</p>	<p>realizácii spoločných programov a projektov;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokles záujmu občanov o kultúru a kultúrne podujatia; <p>Nezáujem turistov o kultúrny turizmus;</p> <p>Slabá kúpyschopnosť obyvateľstva sa prejaví aj na oblasti kultúry.</p>
Školstvo, školská infraštruktúra a šport	<ul style="list-style-type: none"> • Dostatok kvalifikovaných pedagogických pracovníkov; • Dostatok priestorov na mimoškolskú a športovú činnosť; • Ochota učiteľov k ďalšiemu vzdelávaniu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie modernizácie vyučovacieho procesu; • Zlý technický stav budov materských a základných škôl – energeticky/finančne 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyučovanie k regionalizmu; • Neustále skvalitňovanie vyučovacieho procesu; • Zlepšenie vyučovania cudzích jazykov; • Zintenzívnenie využívania informačných technológií vo vyučovacom procese; 	<ul style="list-style-type: none"> • Neochota na reštrukturalizáciu školských zariadení; • Neexistencia základného umeleckého školstva; • Nedostatok finančných prostriedkov na rekonštrukciu školských

	<ul style="list-style-type: none"> • Interakcia učiteľ – žiak je na veľmi dobrej úrovni; • Aktívne zapojenie sa žiakov do mimo vzdelávacích aktivít, priebežný rozvoj záujmovej činnosti žiakov; • Vybudované strediská zimných športov; • Dobré podmienky na letnú, či pešiu turistiku. • Existencia cyklotrás, bežeckých tratí, turistických značených chodníkov. 	<ul style="list-style-type: none"> • náročné prevádzkovanie budov; • Nemožnosť rekonštrukcie a modernizácie školských a predškolských zariadení z vlastných/obecných zdrojov; • Nevyhovujúci súčasný stav športových zariadení vo viacerých obciach; • Tarifné odmeňovanie pedagógov; • Odchod pedagogických pracovníkov do finančne výhodnejších zamestnaní; • Absencia kvalitne vypracovaných koncepcií rozvoja škôl a školských zariadení. 	<ul style="list-style-type: none"> • Možnosti ďalšieho vzdelávania učiteľov; • Priaznivý demografický vývoj obcí mikroregiónu; • Zvyšovanie počtu kvalifikovaných pracovníkov; • Zvyšovanie počtu priestorov na mimoškolskú a športovú činnosť. • Zapojenie sa škôlok a školských zariadení do procesu trvalo udržateľného rozvoja obcí, mikroregiónu; • Rozširovanie ponuky športových zariadení na letné a zimné športy; • Vybudovanie servisných centier pre rozvoj a rozšírenie cykloturistiky; 	<ul style="list-style-type: none"> • budov a športovísk z vlastných zdrojov; • Výkyvy a nestálosť počasia vo vzťahu k realizácii letných i zimných športov; • Nevyužitie, resp. slabé využitie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a ďalších finančných zdrojov, mimo obecných rozpočtov.
--	--	---	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • Rastúci dopyt po zážitkovej turistike, agroturistike, wellness, adrenalínových športoch; • Možnosti využitia finančných zdrojov mimo zdrojov obcí. 	
<p>Priemysel a služby (mimo ubytovacích možností)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dostatok voľnej pracovnej sily; • Rozsiahla domáca surovinová základňa drevnej hmoty poskytujúca suroviny na rozvoj drevospracujúceho priemyslu; • Priemyselné tradície v regióne; • Vybudovaná pozícia na exportných trhoch najmä v priemyselných 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné využitie domácej drevnej suroviny; • Vysoký podiel výroby s nízkou pridanou hodnotou; • Nízka technologická a technická úroveň výroby a konkurencieschopnosť časti výrobkov; • Nedostatočný prílev domáceho a zahraničného investičného kapitálu; • Nedostatočné využitie informačných technológií; 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytváranie priaznivejších podmienok pre podnikanie a samozamestnávanie; • Vstup nových podnikateľov (investorov) do existujúcich výrobných priestorov; • Rozvoj priemyselných zón a parkov; • Podpora živnostenského, remeselného podnikania a samozamestnávania v jednotlivých obciach mikroregiónu; 	<ul style="list-style-type: none"> • Úbytok kvalifikovaných pracovných síl z obcí mikroregiónu; • Technologické a poznatkové zaostávanie; • Nedostatočná úroveň strategického plánovania a kvality priemyselných informácií; • Silná konkurencia na zahraničných trhoch; Nedostatok domácich finančných zdrojov pre

	<p>odvetviach hutníctva a drevospracujúceho priemyslu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostatok voľných, najmä hnedých plôch vhodných na budovanie priemyselných parkov a priemyselných zón. 	<ul style="list-style-type: none"> • Malá podpora rozvoja živnostníctva a remeselných výrob zo strany štátu; • Nízka úroveň podnikateľských zámerov a následný obmedzený prístup k financiám. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj výrob s vyšším stupňom finalizácie založených na výhodách zo spracovania najmä domácej drevnej suroviny; • Rozvoj podnikateľských aktivít s vysokým stupňom pridanej hodnoty; • Trvalý rast konkurencieschopnosti prostredníctvom posilnenia inovačného rozvoja, zabezpečenia kvality výroby a riadenia v malom a strednom podnikaní. 	<p>podnikateľskú sféru a na jej rozvoj.</p>
<p>Zdravotníctvo a zdravotná infraštruktúra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravotnícke služby poskytované prostredníctvom siete zdravotníckych zariadení primerane zabezpečujú zdravotnú starostlivosť pre 	<ul style="list-style-type: none"> • S významnejším rozširovaním siete zdravotníckych zariadení sa v najbližších rokoch neuvažuje; 	<ul style="list-style-type: none"> • Potreba skvalitnenia zdravotnej prevencie zvýšenie počtu preventívnych prehliadok, ktoré včas odhalia závažné 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepriaznivá situácia v rámci zlého technického stavu niektorých budov poskytujúcich zdravotnícke služby a nedostatočného

	<p>obyvateľov obcí; mikroregiónu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Populácia obcí mikroregiónu nadobúda, tak ako v ostatných regiónoch SR, charakter starnúcej populácie; • Zdravotný stav detskej populácie je relatívne dobrý, je potrebné ho však udržať, príp. zlepšiť; • Vybudovaná sieť úradov verejného zdravotníctva podporuje starostlivosť o zdravie občanov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pomerne nízky počet zdravotníckych služieb poskytovaných priamo v obciach mikroregiónu; • Nevybudované zariadenia v obciach mikroregiónu pre prestarnutých obyvateľov; • Nedostatočné zdroje pre aktívnu politiku podpory zdravia. 	<p>ochorenia a nevhodné návyky;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budovanie športových areálov v jednotlivých obciach pre všetky kategórie občanov na skvalitnenie ich životného štýlu a zdravia; • Postupné zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov obcí mikroregiónu. 	<p>vybavenia modernou prístrojovou technikou;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočný model financovania zdravotného systému; • Pretrvávajúci pokles finančných prostriedkov na zdravotníctvo a sociálnu sféru; • Nevyužitie finančných prostriedkov z iných zdrojov, ako sú zdroje obcí (štrukturálne fondy EÚ, programy a iniciatívy EÚ, štátny rozpočet SR, zdroje Banskobystrického samosprávneho kraja); Pasivita občanov vo vzťahu k vlastnému zdraviu.
--	--	--	---	--

Zosumarizovaním záverov z analýzy územia dospievame k záveru preukazujúcemu potrebu prílevu finančných prostriedkov do územia Chopok juh, nevyhnutných k realizácii podpory silných stránok a príležitostí územia.

3.3 Identifikácia potrieb

Hodnotenie potrieb a prirad'ovanie priorít

Stratégia je spracovaná metódou interaktívneho plánovania. Podstatou metodiky interaktívneho plánovania je, že proces prebieha systémom zdola nahor, čo znamená, že sami miestni aktéri musia byť autormi svojich rozvojových plánov, ktoré budú aj realizovať. Oni sami najlepšie poznajú svoje okolie, jeho možnosti a problémy. Rovnako veľmi dobre vedia o svojich potrebách a potrebách svojich detí a nevyhnutne musia mať prvé právo rozhodovať o svojej budúcnosti, čo je základný princíp demokracie.

SWOT analýza bola pripravená v teréne na stretnutiach so zástupcami obcí, ktorí sú členmi MAS Chopok juh. Počas stretnutí občania spolupracovali s facilitátorom a zostavili SWOT analýzu, ktorá odzrkadľuje potreby verejného, súkromného a neziskového sektora v riešenom území. Starostovia boli aktívne zapojení do prípravy SWOT, koordinovali stanovenie cieľov pre jednotlivé obce. Súčasne do prípravy SWOT analýzy boli zapojení aj ostatní členovia MAS Chopok juh, ktorí na stretnutí tvorili SWOT analýzu, ktorá vychádzala z potrieb súkromného a neziskového sektora v území.

Vpracovaná SWOT analýza slúžila ako podklad pri stanovení strategických cieľov a aktivít regiónu uvedených v stratégii do roku 2020 v súlade s opatrením 19 Programu rozvoja vidieka a prioritnou osou 5 Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020.

Východiskovým prvkom prípravy SWOT analýzy MAS Chopok juh je analýza socio - ekonomicko - environmentálno - demografických východísk. Uvedená analýza je vychádza z analýzy jednotlivých faktorov života obcí mikroregiónu a ich závery možno sledovať v období analýzy silných a slabých stránok súčasného stavu jednotlivých obcí mikroregiónu, ako i príležitostí a rizík (Strongpoints, Weakpoints, Oportunities, Threats) budúceho rozvoja mikroregiónu. Dôležitou východiskovou skutočnosťou sa pritom ukazujú tieto základné tendencie a skutočnosti.

Z demografických analýz vyplýva, že počet obyvateľstva obcí mikroregiónu Chopok juh zaznamenal v posledných desaťročiach 20. a 21. storočia pokles, ktorý bol stabilizovaný v poslednom čase mierne rastovými tendenciami.

Negatívnou skutočnosťou však zostáva relatívne nízky podiel nárastu obyvateľstva prirodzenou cestou a z toho vyplývajúca nepriaznivo sa vyvíjajúca veková štruktúra

obyvateľstva s výrazne narastajúcim podielom obyvateľstva v neproduktívnom veku na úkor poklesu obyvateľstva v produktívnom veku. Toto je však problémom celého Slovenska. Tento trend, ako sa dá predpokladať, bude narastať a jeho vyvrcholenie možno očakávať v najbližších dvoch až troch dekádach, kedy sa prejaví prechod najpočetnejších ročníkov obyvateľstva do poproduktívnej skupiny obyvateľstva. V porovnaní s celoslovenským priemerom sú prezentované ukazovatele, i pri obdobnej celospoločenskej tendencii, pre obec významne nepriaznivé. Demografické ukazovatele odkrývajú tendencie k starnutiu obyvateľstva, čo zakladá nepriaznivé demografické, ale i hospodárske trendy do budúcnosti. To sa o.i. prejaví aj výrazným zvyšovaním finančných prostriedkov potrebných na sociálnu podporu obyvateľstva. Prostriedkom zvrátenia týchto negatívnych tendencií môže byť motivovanie mladšej generácie (domácej i tu nesídliacej) k usídleniu sa v obciach mikroregiónu a vytvorenie vhodných podmienok na demografický rozvoj obyvateľstva, napr. formou nových sídelných štruktúr. Obzvlášť vhodnou príležitosťou sa javí relatívna atraktívnosť sídelných štruktúr v blízkom okolí motivujúca obyvateľstvo k migrácii k ekonomicky rozvinutejším sídlam (Banská Bystrica, Brezno).

Z hľadiska vekovej štruktúry skladby obyvateľstva a náročnosti na saturovanie potrieb jej jednotlivých segmentov (neustále sa zvyšujúci podiel v tej oblasti obyvateľstva, ktorá je zo sociálneho a zdravotného hľadiska najčastejším a ekonomicky najnáročnejším segmentom prijímateľov uvedenej starostlivosti), vyplýva potreba koncepčného riešenia sociálnej, zdravotnej a školskej starostlivosti v jednotlivých obciach mikroregiónu. Obce nemajú uspokojivo pokrytú základnú zdravotnú starostlivosť, ako problém do budúcnosti sa javí zabezpečovanie opatrovateľských služieb. Príležitosťou na riešenie uvedených problémov je proces decentralizácie štátnej správy a prechod kompetencií spolu s dostatočným objemom finančných prostriedkov na miestne samosprávy. V poslednom období sa do popredia celospoločenského záujmu dostávajú terénne služby a služby komunitného charakteru, ako aj poradenské a prevenčné aktivity v oblasti sociálnych služieb a výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ich zastúpenie je však v porovnaní s inštitucionálnymi službami v kraji a regióne veľmi nízke, resp. absentujú.

V obciach a meste mikroregiónu Chopok juh nie sú dostatočne zastúpené hospodárske činnosti sekundárneho a terciárneho sektora, čo pôsobí negatívne na zamestnanosť v jednotlivých obciach. Väčšina obyvateľstva je preto odkázaná dochádzať za prácou do iných sídiel, predovšetkým do Podbrezovej, Brezna a Banskej Bystrice. Podporou sekundárneho a terciárneho sektora by mohla byť v obciach mikroregiónu riešená i otázka nezamestnanosti.

Existujúca infraštruktúra v obciach mikroregiónu sa javí byť dostatočná, vzhľadom na jej vek je však vo viacerých oblastiach potrebná jej rekonštrukcia a modernizácia. Čo sa týka mesta Brezno, počet vykurovacích dní v meste a okolí dosahuje v priemere približne 240 až 280 ročne, čím sa toto územie radí k oblastiam s vyšším počtom vykurovacích dní a najstudenším kotlinám na Slovensku. Jedným z hlavných nedostatkov obcí mikroregiónu je neúplne dobudovaná kanalizácia, kanalizačná sieť. V Brezne z hľadiska vybavenosti bytov je cca 97% bytov vybavených vlastným vodovodom, splachovacím záchodom, kúpeľňou alebo sprchovacím kútom, 88% je pripojených na kanalizačnú sieť, 9% má kanalizáciu s vlastným septikom (žumpou). Na plyn zo siete je napojených 86% bytov. Najväčšia časť bytov (71%) je vykurovaná prostredníctvom diaľkového ústredného kúrenia, lokálne ústredné kúrenie využíva 19% bytov (v rámci toho na plyn 13% a na pevné palivo 4%). Obce a mesto partnerstva Chopok juh disponujú vhodným environmentálnym a rekreačno - turistickým potenciálom vhodným na rekreačné a turistické využitie. Tento potenciál nie je zatiaľ dostatočne využívaný, tvorí však jeden z nosných potenciálov rozvoja regiónu Chopok juh.

Súbor potrieb definujúcich príležitosti úspešného zrealizovania vízie MAS Chopok juh

Ako vhodnú príležitosť rozvíjať región vidíme pokračovanie trendu sťahovania obyvateľov z mesta do vidieckych obcí v zázemí väčších miest; akým je v našom prípade mesto Brezno.

Existuje tu možnosť dennej dochádzky obyvateľov obce za zamestnaním do Podbrezovej, Brezna, Banskej Bystrice.

Ďalej sa MAS Chopok juh bude sústreďovať na podporu aktivít predpokladajúcich nasledovné potreby a možnosti identifikáciou potrieb hierarchicky:

- Zvýšenie zamestnanosti a podpora konkurencieschopnosti v regióne Chopok juh
- Predpoklad koncepčného integrovaného rozvoja obcí a subjektov pôsobiacich v území MAS CHJ, ktorý chceme zabezpečiť a podporiť na základe existujúcich a pripravovaných strategických cieľov
- Zlepšenie demografickej situácie prisťahovaním obyvateľov mladších vekových kategórii vytvorením podmienok pre ich vstup na trh práce;
- ;
- Budovanie partnerstiev obcí + podnikatelia + združenia cestovného ruchu;
- Oživovanie tradičných remesiel a umeleckých výrob a podpora kreatívneho potenciálu a inovácií,

- Podpora rastúceho dopytu po zážitkovej turistike, agroturistike, wellness, adrenalínových športoch;
- Skvalitnenie života obyvateľov obcí mikroregiónu – dobudovať a skvalitniť celkovú infraštruktúru v obciach;
- Rozvoj agroturistiky, poznávacej turistiky, zvýšenie návštevnosti v obci a jej okolí (rekreačné strediská, cyklotrasy, lokality s prírodným bohatstvom obcí, mikroregiónu, regiónu);
- Možnosti spoločného čerpania fondov EÚ v prospech rozvoja ekonomických aktivít verejného sektora spolu s ďalšími subjektmi v okolí, sieťovanie a podpora medzisektorovej spolupráce (nové investície zo zdrojov EÚ);
- Postupné zlepšovanie demografickej štruktúry obyvateľstva zvyšujúcim sa prírastkom;
- Využitie zdrojov súkromného sektora – podnikateľských subjektov a neziskového sektora pre zviditeľnenie regiónu;
- Rekonštrukcie, obnova a modernizácia obecných objektov určených na vzdelávanie, kultúru a športové využitie;
- Možnosti využitia existujúcich vodných plôch (nádrže Krpáčovo, Tále) na športové účely (loďky, vodné lyže a bicykle);
- Vybudovanie doplnkových služieb v strediskách cestovného ruchu a pri vodných plochách;

Zaktivizovanie záujmu miestnych podnikateľských subjektov o rozvoj obcí, mikroregiónu, ale aj zrealizovanie dopytovo orientovaných projektov určených pre súkromný sektor, je prvoradou potrebou nášho regiónu.

Z hore uvedeného nám vyplýva, že rozvoj dopravnej infraštruktúry s citlivým prístupom ku všetkým zložkám životného prostredia umožní aj rozvoj trvalo udržateľných modelov cestovného ruchu, ktorý MAS Chopok juh považuje za významný prostriedok k upevňovaniu neformálnych sociálnych väzieb medzi obyvateľmi a návštevníkmi regiónu. Podpora cestovného ruchu v rámci regiónu Chopok juh so sebou prináša nielen výhody v oblasti posilnenia medzikultúrneho dialógu, nezanedbateľné stimuly v oblasti rozvoja mikro, malých a stredných podnikov a celkového ekonomického rozvoja, najmä v oblastiach spájajúcich mesto a menšie obce, ale aj kvalitnejší a plnší život obyvateľov. Spoločným a trvalo udržateľným prístupom k zlepšovaniu týchto príležitostí a ich propagáciou by sa oblasť Horehronie – Chopok juh mohla stať európskou a svetovou „značkou“.

4 Strategický rámec

V súčasnosti chce Slovensko pokračovať v uskutočňovaní zmien vo vývoji spoločnosti na globálnej, národnej a miestnej úrovni hlavne z dôvodu neustáleho zhoršovania životného prostredia, vyčerpania nerastných surovín a prírodných energetických zdrojov. Z tohto dôvodu bola prijatá koncepcia uceleného súboru sociálnych, ekonomických a environmentálnych princípov na dosiahnutie trvaloudržateľného rozvoja, ktorý je chápaný ako „taký rozvoj, ktorý umožňuje uspokojovať potreby súčasnej generácie bez toho, aby ohrozil možnosti budúcich generácií uspokojovať ich potreby, kde ekonomický rast je prepojený na zabezpečenie kvality života a rovnakých príležitostí pre každého“.

SR sa v Partnerskej dohode zaviazala v programovom období 2014 – 2020 podporovať ekonomický, sociálny a environmentálny rast na miestnej úrovni prostredníctvom komunitne vedeného miestneho rozvoja („CLLD“). Pre zabezpečenie tohto rastu je dôležitá adaptácia prostredia komunity na dôsledky klimatických zmien v danom prostredí a v neposlednej miere aj znižovanie sociálneho vylúčenia, či už jednotlivých členov, alebo celých častí komunity.

Stratégia CLLD MAS Chopok juh predstavuje strategický dokument regiónu, ktorý bude odzrkadľovať strategické ciele územia a bude brať do úvahy aj širšie väzby v regióne prostredníctvom strategických investícií v regióne. Stratégia umožní implementovať projekty, ktoré je možné čerpať prostriedky nielen z Programu rozvoja vidieka na roky 2014-2020, ale aj z Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020, a tým dosiahnuť integrovaný prístup k rozvoju a financovaniu investícií v regióne.

Pri príprave stratégie a stanovení strategických priorít a špecifických cieľov sa vychádzalo z potrieb regiónu. Široká verejnosť v regióne mala možnosť vyjadriť svoje námety, pripomienky prostredníctvom vypracovania dotazníkov, verejných stretnutí v obci a stretnutí členov MAS pôsobiacich vo všetkých sektoroch, ktoré boli zamerané na vypracovanie jednotlivých častí dokumentu.

Pri príprave dokumentu sa vychádzalo z princípov strategického plánovania s cieľom efektívneho naštartovania rozvoja regiónu. Dbalo sa aj na to, aby stratégia zahrňovala všetky potreby cieľových skupín v regióne.

Kládol sa dôraz na demarkačné línie a kritériá s ostatnými finančnými nástrojmi EÚ, aby nedošlo k prekryvaniu podpory z viacerých fondov. Stanovili sa kritériá, ktoré oddeľujú možnosti čerpania pomoci pre jednotlivých konečných prijímateľov z Programu rozvoja vidieka 2014-2020, IROP 2014-2020. Tieto kritériá sú stanovené v jednotlivých opatreniach a

týkajú sa verejného a súkromného sektora. Týmto spôsobom sa dosiahne rozvoj integrovaného prístupu k financovaniu investičných zámerov regiónu.

Celkové strategické zameranie stratégie CLLD odzrkadľuje snahu smerovania svojich aktivít regiónu k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest pomocou podpory súkromného a občianskeho sektora prevyšujúceho podporu verejného sektora, a tak dosiahnutie zlepšenia ekonomických a sociálnych podmienok svojich obyvateľov vo vidieckom priestore. Územie má víziu patriť medzi ekonomicky stabilné, s kvalitnou ponukou produktov vidieckeho cestovného ruchu, s rozvíjajúcim sa podnikateľským sektorom s dôrazom na ochranu životného prostredia ako najväčšej devízy tohto územia. V daných procesoch bude uplatňovaný princíp horizontálnej priority rovnosť príležitostí. V nadväznosti na SWOT analýzu boli identifikované potreby, vízia, strategický cieľ, priority, špecifické ciele a následne opatrenia uvedené v nasledujúcich podkapitolách.

4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa

Na základe vypracovania SWOT analýzy a definovania stromu problémov si MAS Chopok juh stanovila nasledovnú víziu smerovania regiónu, ktorá bude odrážať a zohľadňovať predstavu obyvateľov, predstaviteľom verejného, súkromného a neziskového sektora o budúcich okolnostiach územia z oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Táto vízia vychádzala zo spoločných rozhodnutí subjektov na území MAS Chopok juh, aby sa dosiahol lepší efekt a integrovaný prístup.

„MAS Chopok juh prostredníctvom svojich aktivít nasmeruje región k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest pomocou podpory súkromného a občianskeho sektora prevyšujúceho podporu verejného sektora, a tak dosiahne zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok svojich obyvateľov vo vidieckom priestore. Územie má víziu patriť medzi ekonomicky stabilné, s kvalitnou ponukou produktov vidieckeho cestovného ruchu, s rozvíjajúcim sa podnikateľským sektorom s dôrazom na ochranu životného prostredia ako najväčšej devízy tohto územia. V daných procesoch bude uplatňovaný princíp horizontálnej priority rovnosť príležitostí.“

Vízia regiónu vychádza z predpokladu, že sa prostredníctvom nej vyriešia problémy z rôznych oblastí v území aj prostredníctvom vytvorenia podmienok pre rozvoj inovačných aktivít.

Vízia regiónu Chopok juh predpokladá, najmä rozvojom ekonomického potenciálu v horizonte 10 - 15 rokov, zabezpečiť vyššiu kvalitu života a životného štandardu jeho občanov a tento by sa mal stať atraktívnou oblasťou aj pre návštevníkov, nielen pre obyvateľov tohto regiónu.

K naplneniu vízie môže prispieť výraznou mierou podpora rozvoja konkurencieschopného a efektívne vyrábajúceho potenciálu existujúcej výroby, ako aj potenciálu cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvaloudržateľného rozvoja.

Zvýšenie konkurencieschopnosti a efektívnosti v oblasti priemyselného potenciálu a služieb v mikroregióne prostredníctvom inovácií sa navrhuje dosiahnuť:

- podporou zavádzania inovácií v už existujúcich firmách;
- podporou projektov pre začínajúcich podnikateľov, najmä v oblasti mikro, malého a stredného podnikania,;
- podporou projektov šetrných k životnému prostrediu;
- podporou vybudovania priemyselného parku, resp. priemyselnej zóny s využitím revitalizovaných priemyselných lokalít a objektov (napr. v likvidovaných Rudných baniach v lokalite Podbrezová – Dolná Lehota);
- podpora projektov zamestnávania - podpora trvalo udržateľnej účasti žien a osôb ohrozených diskrimináciou na trhu práce

Takto orientovaná podpora môže účinne prispieť k rastu ekonomickej výkonnosti, konkurencieschopnosti a zamestnanosti mikroregiónu a nadväzne celého Samosprávneho banskobystričského kraja.

Je však potrebné zdôrazniť, že podpora zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií na zvýšenie konkurencieschopnosti sektorov priemyslu a ďalších služieb je investične náročná. Nedostatok investičného kapitálu v podnikateľských subjektoch, predovšetkým pri malých a stredných podnikoch (ďalej len „MSP“) obmedzuje investičné aktivity firiem. Táto skutočnosť vyvoláva potrebu okrem získavania domácich finančných zdrojov aj prostriedky zo štátneho rozpočtu a štrukturálnych fondov EÚ, preto zavádzame do stratégie aj opatrenia IROP podporujúce dané aktivity.

Horizontálna priorita rovnosť príležitostí ako základný princíp uplatňovaný Európskou úniou a dôvod jeho zavedenia do strategického dokumentu Stratégia CLLD MAS Chopok juh

Zamestnanosť žien výrazne zaostáva za zamestnanosťou mužov; najväčší rodový rozdiel sa dlhodobo prejavuje u skupín vo veku 25 až 34 rokov. V roku 2013 zaostávala miera zamestnanosti žien vo veku 25-29 rokov o 17,6 a vo veku 30-34 rokov až o 27,8 percentuálnych bodov. Porovnanie rokov 2013 a 2014 naznačuje prehĺbenie zaostávania, nie stieranie rozdielu. Rodové nožnice v miere zamestnanosti roztvára v tejto etape starostlivosť žien o deti, pričom k zlému výsledku negatívne prispieva aj nedostatok služieb starostlivosti v tejto oblasti. Záujem o služby starostlivosti je trvalo vyšší ako ponuka a situácia v dostupnosti sa výraznejšie nezlepšuje. Od naplnenia Barcelonského cieľa zameraného na deti do 3 rokov (podiel detí navštevujúcich predškolské zariadenie 33%) má Slovensko veľmi ďaleko a v porovnaní krajín zaujíma posledné priečky. Menované problémy sa odrážajú aj na existencii rodového mzdového rozdielu, ktorý je v SR nad úrovňou priemeru EÚ.

Rodové nerovnosti v pracovnom procese, ale i v iných oblastiach na Slovensku spôsobuje niekoľko navzájom sa ovplyvňujúcich faktorov. Patria k nim napr. tradičné rozdelenie rodových rolí, nízka znalosť svojich práv a agendy rodovej rovnosti, nedostatok vyrovnávacích opatrení, ale v neposlednom rade aj nedostatok sociálnych služieb, ktoré by umožňovali lepšie zosúladienie rodinného a pracovného života. Cieľom je odstrániť vysoký rozdiel v miere ekonomickej aktivity a zamestnanosti medzi mužmi a ženami odstrániť vysokú vertikálnu a horizontálnu segregáciu na trhu práce a vo vzdelávaní odstrániť vysoký rodový mzdový rozdiel (dlhodobo nad 20%) zabezpečiť dostatok služieb pre zosúladienie rodinného a pracovného života. Kľúčovým nástrojom budú silnejšie verejné služby zamestnanosti a podpora rovnosti medzi mužmi a ženami prostredníctvom nástrojov na zosúladienie pracovného a rodinného života. V rámci svojich aktivít bude Stratégia CLLD MAS Chopok juh podporovať rovnosť medzi mužmi a ženami uplatňovaním hľadiska rodovej rovnosti, ako aj podporovať rovnaké príležitosti pre všetkých podľa zásady uplatňovania nediskriminácie vrátane prístupu osôb so zdravotným postihnutím, a to najmä s cieľom zvýšiť trvalo udržateľnú účasť žien a osôb ohrozených diskrimináciou na trhu práce a znižovania rozdielov. Dané princípy budeme uplatňovať pri bodovom hodnotení projektov.

4.1.1 Konkurencieschopnosť MAS CHJ

Stratégia CLLD za oblasť priemyslu a služieb na roky 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2023 bude implementovať jednu z priorit definovaných v rámci operačných programov na čerpanie štrukturálnych fondov EÚ. Vzhľadom na to, že pri zvyšovaní hospodárskeho rastu, zamestnanosti a výkonnosti regiónov a nadväzne celej slovenskej ekonomiky zohráva významnú úlohu konkurencieschopný a dynamický priemysel a služby, preto uvedená priorita

predstavuje základ na vypracovanie programového dokumentu za oblasť priemyslu, cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb.

Uvedená priorita dokumentu za priemysel a služby úzko nadväzuje na:

- strategický cieľ vlády SR „výrazne zvýšiť do roku 2020 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky pri rešpektovaní trvaloudržateľného rozvoja“,
- globálny a špecifické ciele strategickej priority „Inovácie, informatizácia a vedomostná ekonomika“.

Taktiež priorita a opatrenia za oblasť priemyslu a služieb korešponduje s prioritami definovanými v „Programu hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja“.

Oblasť priemyslu a vybraných služieb a v jeho rámci predovšetkým MSP tak, ako už bolo uvedené vyššie, predstavuje základný prvok SR a aj EÚ. Podpora zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií pre zvýšenie konkurenčnej schopnosti priemyslu a služieb, zabezpečenie jeho rastu a dosiahnutie jeho úrovne porovnateľnej s EÚ je kapitálovo veľmi náročný. Nedostatok investičného kapitálu v podnikateľských subjektoch, predovšetkým v MSP obmedzuje investičné aktivity firiem a vyvoláva potrebu zlepšiť prístup k finančným prostriedkom aj z verejných zdrojov na stimuláciu technologického rozvoja. Transferom nových a environmentálnych technológií a poznatkovo náročných výrob do sektorov a odvetví priemyslu sa zabezpečia inovačné aktivity vo firmách ako technologických procesov, produktov a súvisiacich služieb, čo sa prejaví v ekonomickom raste a konkurenčnej schopnosti na regionálnej a nadväzne národnej úrovni.

Nadväzne na uvedené je cieľom Stratégie CLLD MAS CHJ za oblasť priemyslu a vybraných služieb zachovať a ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci potenciál odvetví priemyselnej výroby, energetiky, ako aj potenciál cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja, a tak účinne prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti regiónu a Slovenska a k znižovaniu disparít ekonomickej výkonnosti v regióne. Z uvedeného vyplýva, že rast konkurencieschopnosti národného hospodárstva je trvalou prioritou nie len hospodárskej politiky SR, ale aj regiónu Chopok juh a rast konkurencieschopnosti sektorov a priemyselných odvetví začlenených do územia MAS CHJ za oblasť priemyslu a vybraných služieb ovplyvní približovanie ekonomickej úrovne SR a jej regiónov k ekonomickej úrovni EÚ.

Strategický cieľ MAS Chopok juh:

Zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu a zlepšenie kvality života prostredníctvom zlepšovania životných podmienok obyvateľov obnovou a rozvojom obcí a zefektívnenia priemyselného potenciálu a služieb poskytovaných v regióne, podpora silnejších verejných služieb zamestnanosti a podpora rovnosti medzi mužmi a ženami prostredníctvom nástrojov na zosúladenie pracovného a rodinného života.

4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Nevyhnutnosťou pre naplnenie potrieb obyvateľstva, vyplývajúcich z uvedenej SWOT analýzy je zabezpečenie pracovných príležitostí, ktoré budú motivovať mladú a strednú vekovú pracovnú silu, aby na vidieku zotrvala alebo sa usídlila, podporenie príjmov prvovýrobcov uplatnením krátkych dodávateľsko-odberateľských reťazcov, vrátane podpory spracovania a účinného marketingu a propagácie miestnych výrobkov, vytváranie vhodných podmienok pre podnikanie a pod. Naplnenie uvedených potrieb sa dá ďalej dosiahnuť podporovaním diverzifikácie poľnohospodárskej aj nepoľnohospodárskej výroby na farmách a v poľnohospodárskych mikro, malých a stredných podnikoch a podporou investícií do rozvoja vidieckeho cestovného ruchu. Dôležitým zostáva v území Chopok juh dobudovanie chýbajúcej drobnej infraštruktúry alebo jej obnovenie, pričom, ako vieme, dôraz v rámci prístupu LEADER bude kladený aj na starostlivosť a zakladanie sprievodných verejne slúžiacich krajinných prvkov a prvkov zelenej infraštruktúry (výsadba verejnej zelene, alejí, vetrolamov a pod.), ktoré prispievajú k prirodzenému zveľad'ovaniu vidieckej krajiny a vychádzajú z historicko-kultúrnych tradícií danej obce v rámci územia MAS CHJ. Dôležitým prvkom, ktorý sa v implementácii Stratégie bude uplatňovať, je dôraz na posilňovanie ľudských zdrojov a sociálne začleňovanie marginalizovaných skupín obyvateľstva vrátane marginalizovaných rómskych komunit. Tento aspekt bude napĺňaný uplatňovaním horizontálneho princípu rovnosti mužov a žien, nediskriminácie a prístupnosti, v rámci ktorého bude zabezpečená rovnosť príležitostí všetkým obyvateľom regiónu. V neposlednom rade je potrebné rozšíriť/doplniť možnosti vzdelania pre všetky vekové skupiny z územia MAS, či už výmennými pobytmi v zahraničí alebo na území SR, ako aj zahraničnými exkurziami a tak získať nové poznatky, know-how, inovácie, ale aj šíriť tradície a poznatky predkov z vidieka.

Vízia

„MAS Chopok juh prostredníctvom svojich aktivít nasmeruje región k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest pomocou podpory súkromného a občianskeho sektora prevyšujúceho podporu verejného sektora, a tak dosiahne zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok svojich obyvateľov vo vidieckom priestore. Územie má víziu patriť medzi ekonomicky stabilné, s kvalitnou ponukou produktov vidieckeho cestovného ruchu, s rozvíjajúcim sa podnikateľským sektorom s dôrazom na ochranu životného prostredia ako najväčšej devízy tohto územia. V daných procesoch bude uplatňovaný princíp horizontálnej priority rovnosť príležitostí.“

Strategický cieľ

Zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu a zlepšenie kvality života prostredníctvom zlepšovania životných podmienok obyvateľov obnovou a rozvojom obcí a zefektívnenia priemyselného potenciálu a služieb poskytovaných v regióne, podpora silnejších verejných služieb zamestnanosti a podpora rovnosti medzi mužmi a ženami prostredníctvom nástrojov na zosúladienie pracovného a rodinného života.

Priorita 1:

Podpora rastu konkurencieschopnej produkcie a vybraných služieb mikroregiónu Chopok juh

Špecifický cieľ:

Zlepšenie vzťahu medzi verejným a súkromným sektorom v území, zvýšenie udržateľnosti súkromných a verejných služieb a infraštruktúr

Opatrenia PRV

16.4 Podpora na horizontálnu a vertikálnu spoluprácu medzi subjektmi dodávateľského reťazca pri zriaďovaní a rozvoji krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov a na propagačné činnosti v miestnom kontexte, ktoré súvisia s rozvojom krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov

Podopatrenie: 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie

Podopatrenie: 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Opatrenia IROP

Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach

Priorita 2:

Podpora súkromného sektora s cieľom zvyšovať zamestnanosť v mikroregióne, projektov zosúladienia rodinného a pracovného života pomocou podpory tvorby flexibilných pracovných miest u začínajúcich podnikateľov a podnikateľov s novými inováčnymi projektmi

Špecifický cieľ:

Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

Opatrenia PRV

Podopatrenie: 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností

Opatrenia IROP

5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev

Priorita 3:

Animačná činnosť MAS

Špecifický cieľ: Animácia

Opatrenia PRV

Opatrenie 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK – miestny rozvoj vedený komunitou) (článok 35 nariadenia (EÚ) č.1303/2013)

19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie

Špecifický cieľ: Chod MAS

Opatrenia IROP

5.1.1. Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD

Vlastné zdroje

- vlastné zdroje
Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením a uskutočňovaním stratégie CLLD

4.3 Súhrnná tabuľka strategického rámca

Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia
„MAS Chopok juh prostredníctvom svojich aktivít nasmeruje región k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest pomocou podpory súkromného a občianskeho sektora prevyšujúceho podporu verejného sektora, a tak dosiahne zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok svojich obyvateľov vo vidieckom priestore. Územie má víziu patriť medzi ekonomicky stabilné, s kvalitnou ponukou produktov vidieckeho cestovného ruchu, s rozvíjajúcim sa podnikateľským sektorom s dôrazom na ochranu životného prostredia ako najväčšej devízy tohto územia. V daných procesoch bude uplatňovaný princíp horizontálnej priority rovnosť príležitostí.“
Strategický cieľ
Zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu a zlepšenie kvality života prostredníctvom zlepšovania životných podmienok obyvateľov obnovou a rozvojom obcí a zefektívnenia priemyselného potenciálu a služieb poskytovaných v regióne, podpora silnejších verejných služieb zamestnanosti a podpora rovnosti medzi mužmi a ženami prostredníctvom nástrojov na zosúladenie pracovného a rodinného života.
Priorita 1:

Podpora rastu konkurencieschopnej produkcie a vybraných služieb mikroregiónu Chopok juh		
Špecifický cieľ: Zlepšenie vzťahu medzi verejným a súkromným sektorom v území, zvýšenie udržateľnosti súkromných a verejných služieb a infraštruktúr		
<p>Opatrenia PRV:</p> <p>16.4 Podpora na horizontálnu a vertikálnu spoluprácu medzi subjektmi dodávateľského reťazca pri zriaďovaní a rozvoji krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov a na propagačné činnosti v miestnom kontexte, ktoré súvisia s rozvojom krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov</p> <p>Podopatrenie: 7.2 Podpora na investície do vytvárania,</p>	<p>Opatrenia IROP:</p> <p>Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach:</p> <p>5.1.2 <u>Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel</u> (1.výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom, 2 nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie, 3.zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo</p>	

<p>zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie</p> <p>Podopatrenie: 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry</p>	<p>k verejným službám, napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách, vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.,)</p>	
<p>Priorita 2:</p> <p>Podpora súkromného sektora s cieľom zvyšovať zamestnanosť v mikroregióne, projektov zosúlad'ovania rodinného a pracovného života pomocou podpory tvorby</p>		

flexibilných pracovných miest u začínajúcich podnikateľov a podnikateľov s novými inovatívnymi projektmi		
Špecifický cieľ:		
Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií		
Opatrenia PRV:	Opatrenia IROP:	
Podopatrenie: 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	5.1.1 <u>Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev</u> (obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb, podpora marketingových aktivít, podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej	

	ekonomiky a výmena skúseností)	
Priorita 3:		
Animačná činnosť MAS		
Špecifický cieľ: Animácia		
Špecifický cieľ: Chod MAS		
<p>Opatrenia PRV:</p> <p>Opatrenie 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK – miestny rozvoj vedený komunitou) (článok 35 nariadenia (EÚ) č.1303/2013)</p> <p>19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie</p> <p>-</p>	<p>Opatrenia IROP:</p> <p>Prioritná os č. 5: Miestny rozvoj vedený komunitou</p> <p>5.1.1.<u>Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD</u></p> <p>(personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie),vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre,</p>	<p>Iné opatrenia:</p> <p>- vlastné zdroje</p> <p>Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením a uskutočňovaním stratégie CLLD</p> <p>(personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie),vzdelávanie</p>

	<p>workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD, náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS, finančné náklady (napr. bankové poplatky), náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)</p>	<p>zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD, náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS, finančné náklady (napr. bankové poplatky),</p>
--	---	---

		náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)
--	--	---

4.4 Integrované znaky stratégie CLLD

Súbor vybraných opatrení stanovených v akčnom pláne Stratégie CLLD územia Chopok juh reflektuje problémy v regióne. Rieši komplexne rozvoj v sociálnej a hospodárskej oblasti s cieľom tvorby nových pracovných miest, rozvoj malého a stredného podnikania s využitím inovácií, rozvoja poľnohospodárstva a využitia miestnych zdrojov pre rozvoj cestovného ruchu.

Základným predpokladom ďalšieho rozvoja obcí a súkromných subjektov je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie konkurencieschopnosti, hospodárskeho rastu regiónu, produkcie a zamestnanosti. Vysoká miera nezamestnanosti, nedostatočná občianska vybavenosť, stagnácia poľnohospodárskych a priemyselných podnikov, chátranie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva ukazuje na zaostávanie v porovnaní s inými regiónmi.

Súčasná technická vybavenosť obcí je poddimenzovaná v porovnaní s ostatnými regiónmi. Časť obcí nemá vybudovanú základnú technickú infraštruktúru. V záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä chránených krajinných oblastí a vodných tokov je nutné vybudovať a skvalitniť technickú infraštruktúru v obciach regiónu.

V záujme skvalitnenia cestovného ruchu je potrebné pravidelne udržiavať lokality a historické objekty a ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť prístupnosť kultúrno-historického bohatstva a prírodných hodnôt územia domácim aj zahraničným návštevníkom. V obciach sa nachádza viacero chránených lokalít, ktoré sú vzácnym prírodným a kultúrnym dedičstvom. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán pre rozšírenie starostlivosti o chránené územia.

Realizáciou vybraných opatrení sa predpokladá zvýšenie kvality života obyvateľov na vidieku, odstránenie jeho zaostalosti a izolovanosti s cieľom jeho komplexného rozvoja.

V oblasti je potrebné začať aspoň s jednou otázkou, problémom alebo cieľovou skupinou, ktorá mobilizuje komunitu, ale taktiež ich umiestniť do širšej súvislosti a budovať vonkajšie spojenia s ostatnými odvetviami a subjektmi, ktoré môžu ovplyvniť situáciu. U nás je to skupina mladých ľudí, ktorí sú buď nezamestnaní, alebo prichádzajú domov na vidiek len cez víkendy po práci, alebo sú to iné znevýhodnené skupiny pociťujúce diskrimináciu (napr. matky s deťmi do 3 – 6 rokov). Preto bude MAS CHJ dbať na to, aby sa tento negatívny aspekt eliminoval v čo najväčšej miere a podporené budú hlavne projekty s takouto tendenciou a cieľmi.

Budovanie vertikálnych spojení v rámci odvetví a dodávateľských reťazcov, ako aj horizontálne spojenia medzi odvetviami budú podporené prostredníctvom opatrenia PRV 16 Spolupráca. V území Chopok juh existuje množstvo drobných výrobcov tovarov, poskytovateľov služieb a producentov potravinových výrobkov. Počas verejných stretnutí bol preukázaný zreteľný záujem o ich vzájomnú spoluprácu, zakladanie krátkych reťazcov a spájanie znevýhodnenejších oblastí, napr. obec Jarabá na konci regiónu, s dostupnejšími a „lepšie“ situovanými časťami regiónu (napr. obec Nemecká). Naďalej bude uskutočňovaná spolupráca na miestnej úrovni medzi jednotlivými subjektmi súkromného sektora a neziskového sektora (napr. Klaster HOREHRONIE a OOCR Nízke Tatry juh a Občianske združenie Nízke Tatry juh), ktoré spoločne zasadili nápady do predkladaných projektov, a tak sa im podarilo zabezpečiť pozitívnejší a markantnejší pozitívny dopad na celý región Chopok juh.

Taktiež sa budeme snažiť zabezpečiť postupné vykonávanie rôznych miestnych podporných opatrení v špecifickom poradí a ich zosúladenie, aby dosahovali rovnaké strategické ciele, ktoré zabezpečia nadväznosť jednotlivých schválených projektov na seba. Napr. realizáciou projektu, ktorého cieľom by bolo zavádzanie inovácií do priemyselného podniku, by sa mohlo naplniť viacero cieľov Stratégie a vytvoriť vstupnú pôdu pre dopyt po príprave pokračovania cieľa. Daný podnik (povedzme že malý podnik) by sa snažil do výrobného procesu implementovať inovatívnu technológiu, zamestnal by pri tom marginalizovanú skupinu ľudí, svoje inovácie by chcel zviditeľniť, použil by marketingové stratégie neziskovej organizácie, ktorá by zároveň spropagovala priemyselný turizmus ako novodobý trend turizmu uskutočňovaný v zahraničí. Zároveň by sa v podniku začali konať vedecké kaviarenské stretnutia s cieľom spopularizovať vedu a techniku, a tým prispievať ku globálnym cieľom

Spoločného strategického rámca EÚ. Daná vedecká kaviareň by sa nachádzala v obci spájajúcou mesto s vidiekom, napr. Podbrezová. Vznikol by dopyt po iných pridružených aktivitách a činnostiach v súvislosti s danými inováciami. Môže sa stať, že miesto, kde by koncentrovali/integrovali investície v danom programovom období bude práve obec Podbrezová, nakoľko spája Banskú Bystricu s Breznom cez I 66, je vstupom do Krpáčova, Bystrej-Táľov, až smerom na Čertovicu. Hlavný zamestnávateľ regiónu Železiarne Podbrezová, a.s. sa taktiež nachádzajú tu. V obci nenájdeme žiadnu kaviareň, žiadne miesto na spoločné stretávanie sa občanov. V minulom programovom období obec Podbrezová nečerpala prostriedky cez MAS CHJ. Preto máme za názor, že investície sa budú v tomto období centovať práve v póli tejto obce.

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD

Inovatívne orientovaná podpora v území MAS CHJ môže účinne prispieť k rastu ekonomickej výkonnosti, konkurencieschopnosti a zamestnanosti regiónu. Je však potrebné zdôrazniť, že podpora zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií na zvýšenie konkurencieschopnosti sektorov priemyslu a ďalších služieb je investične náročná. Nedostatok investičného kapitálu v podnikateľských subjektoch, predovšetkým v mikro, malom a strednom podnikaní obmedzuje investičné aktivity firiem. Táto skutočnosť vyvoláva potrebu okrem získavania domácich finančných zdrojov aj prostriedky zo štátneho rozpočtu SR, ale aj finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ, ktorých časť bude žiadateľom poskytnutá aj cez naše verejno-súkromné partnerstvo.

V oblasti rozvoja cestovného ruchu sa bude dbať na ochranu životného prostredia a v oblasti marketingu na spoločnú propagáciu obcí s cieľom prilákania domácich a zahraničných návštevníkov a zvýšiť celkovú návštevnosť regiónu ako významného centra cestovného ruchu.

Inovačnými prvkami pri príprave a spracovaní stratégie boli jednak odborne facilitované stretnutia, jednak pohľad odborníkov pochádzajúcich mimo tohto územia, nakoľko oni domácich upozornili na oblasti územia, ktoré sú pre domácich bežné a nezaujímavé. Ďalšou inováciou bolo použitie integrovaného prístupu k tvorbe stratégie, čo má za následok zvýšenie efektívnosti využitia verejných finančných prostriedkov, ako aj zlepšenie súčinnosti finančných tokov do územia pre naštartovanie jeho endogénneho rozvoja. Za inováciu považujeme aj zmenu myslenia ľudí, ktorá už nastala a stupňuje sa. Do obdobia pred implementáciou prístupu LEADER rozmýšľali o rozvoji len z pohľadu obce,

kde žijú, po završení implementácie stratégie začali rozmýšľať zo širšieho pohľadu – z pohľadu regiónu – spoločne s ostatnými partnermi v danom území. Prestali sa vzájomne považovať za konkurenciu a spojili svoje sily a vzájomne si pomáhajú budovať región k lepšiemu. Zmena myslenia sa odzrkadlila aj vo formulovaní cieľov stratégie. V prvom rade začínajú od seba, riešia, zveľaďujú prostredie, v ktorom žijú a starajú sa o domácich obyvateľov, aby sa dobre cítili a spokojne nažívali, aby prebrali spoluzodpovednosť sa ďalší rozvoj, a až keď toto bude fungovať, potom sem automaticky zavítajú a vrátia sa aj turisti.

Všetky uvedené inovačné aktivity sú súčasťou cieľov definovaných v stratégii.

1. Agroturizmus, ekoturizmus, ekopoľnohospodárstvo a spoločný marketing

Veľký význam bude mať rozvíjajúci sa agroturizmus a ekoturizmus, ktorý naplní plánované zámery v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v súlade s trendmi Európskej únie. Budovanie cyklistických trás a chodníkov, kempingových plôch, poľovníckych revírov, tematických parkov, bude musieť zohľadňovať aktuálne obmedzenia vyplývajúce zo stanovených hraníc únosnosti územia pre danú formu cestovného ruchu. Návštevník musí byť vychovávaný a pripravený na šetrný pobyt a pohyb v prírode.

V obciach a mestách pôjde o vybudovanie kvalitných, dobre udržiavaných a medzinárodným štandardom zodpovedajúcich ubytovacích a stravovacích zariadení s dostatočnou kapacitou a štruktúrou, s komplexom doplnkových služieb, ktorými musí disponovať každá lokalita, obec, mesto a stredisko, ak sa má stať súčasťou trhu cestovného ruchu. V území je predpoklad pre rozvoj ekopoľnohospodárstva, ktorý kladie dôraz na produkciu poľnohospodárskych produktov a orientáciu sa na výrobu špecificky krajovej finálnej produkcie (napr. syrárstvo, jahňacie mäso, mladý dobytok). Pri výrobe sa kladie dôraz na ochranu životného prostredia.

Postupne sa budú spájať aktivity viacerých obcí. Spoločným postupom a plánovaným marketingom dosiahnu obce niekoľkonásobne vyššiu efektívnosť v získavaní turistov ako pri izolovaných krokoch každej zo zúčastnených obcí. Spojením finančných prostriedkov obcí možno založiť

miestne združenia cestovného ruchu a vytvoriť konkurencieschopnú reklamnú kampaň, ktorá pomôže získať väčšie množstvo návštevníkov aj z väčších vzdialeností a na dlhodobejší pobyt. Podporovaná bude aj horizontálna a vertikálna spolupráca opatrenia Spolupráca z PRV a taktiež opatrenie 8 z PRV.

Strategickým rozvojovým cieľom mikroregiónu Chopok juh je udržateľný rozvoj cestovného ruchu, čo je v súlade s PHSR obcí.

2. Zvýšenie konkurencieschopnosti a efektívnosti v oblasti priemyselného potenciálu a služieb v mikroregióne prostredníctvom inovácií

Budeme podporovať zvyšovanie zamestnanosti, začleňovanie marginalizovaných a inak znevýhodnených skupín do služieb v regióne. Preto bude na regionálnej úrovni u nás prijatá podpora zavádzania inovácií v už existujúcich firmách; podpora projektov firiem uplatňujúcich horizontálnu prioritu rovnosť príležitostí, podpora projektov pre začínajúcich podnikateľov, najmä v oblasti mikro, malého a stredného podnikania, vrátane živnostníkov, podporou projektov šetrných k životnému prostrediu; podporou vybudovania priemyselného parku, resp. priemyselnej zóny s využitím revitalizovaných priemyselných lokalít a objektov (napr. v likvidovaných Rudných baniach v lokalite Podbrezová – Dolná Lehota); podpora úspor energií a zvyšovania energetickej efektívnosti v mikroregióne, napr. podporou projektov pre kombinovanú výrobu elektrickej energie a tepla, projektov využívajúcich obnoviteľné energické zdroje (vybudovanie zariadení na energetické využitie biomasy), do podpory rekonštrukcii existujúcich tepelných zariadení na rozvod tepla, ako aj do vybudovania a modernizácie verejného osvetlenia v obciach.

Dané inovácie tiež prispievajú k uplatňovaniu horizontálnych princípov, konkrétne horizontálneho princípu trvalo udržateľný rozvoj, ako aj horizontálneho princípu rovnosť mužov a žien, nediskriminácia a prístupnosť, v rámci ktorého bude v celom PRV zabezpečená rovnosť príležitostí všetkým občanom SR.

5 Implementačný rámec

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu

MAS je zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Zloženie orgánov MAS Chopok juh

Najvyšší orgán

Výkonný orgán

Štatutárny orgán

Výberová komisia

Monitorovací výbor

Kontrolný orgán

Člen MAS nesmie byť zástupcom dvoch a viac sektorov (verejný, podnikateľský a občiansky sektor).

Obec nesmie byť členom dvoch a viac MAS.

Najvyšší orgán - Valné zhromaždenie

Najvyšší orgán je Valné zhromaždenie

Najvyšší orgán združenia je tvorený zo všetkých členov združenia, pričom pomer hlasovacích práv každej záujmovej skupiny (verejný sektor, občiansky sektor a súkromný sektor) nesmie byť vyšší ako 49%.

Najvyšší orgán vykonáva úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení. Medzi tieto úlohy patria:

- a) schvaľuje stanovy, interné riadiace dokumenty, ich zmeny a doplnky;
- b) schvaľuje plán činnosti a výročnú správu;
- c) schvaľuje rozpočet a správu o hospodárení;
- d) volí a odvoláva členov výkonného orgánu, monitorovacieho výboru, štatutárny orgán a kontrolný orgán;
- e) schvaľuje prijatie nových členov, pokiaľ ich neschvaľuje iný orgán združenia;
- f) schvaľuje stratégiu CLLD a jej aktualizáciu;
- g) rozhoduje o zániku združenia zlúčením s iným občianskym združením alebo dobrovoľným rozpustením. V prípade, ak dôjde k zániku občianskeho združenia rozpustením alebo zlúčením s iným občianskym združením počas doby platnosti zmluvy o poskytnutí NFP na chod MAS, občianske združenie je povinné vrátiť čerpané finančné prostriedky z EPFRV resp. EFRR;
- h) a iné v súlade so stanovené v stratégiiu CLLD.

Najvyšší orgán - Valné zhromaždenie je schopné uznášať sa, ak sú prítomní členovia MAS, ktorí majú nadpolovičnú väčšinu všetkých hlasov MAS; t.j. viac ako 50 % všetkých hlasov (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám). Táto podmienka sa musí dodržiavať len pri plnení úloh, ktoré súvisia s CLLD/LEADER a implementáciou stratégie CLLD. Na prijatie rozhodnutia je potrebná nadpolovičná väčšina hlasov prítomných členov MAS (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám).

Výkonný orgán - Predstavenstvo

1. Výkonný orgán je Predstavenstvo.

2. Výkonný orgán je za svoju činnosť zodpovedný najvyššiemu orgánu a vykonáva činnosti v súlade so stanovami a internými vykonávacími predpismi internými riadiacimi dokumentmi MAS. V rámci svojich kompetencií vykonáva úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení. Medzi tieto úlohy patria::

- riadi činnosť združenia v období medzi zasadnutiami najvyššieho orgánu;
- zvoláva a obsahovo pripravuje rokovanie najvyššieho orgánu a pripravuje základné materiály na tieto rokovania;
- zodpovedá za vypracovanie a implementáciu stratégie CLLD a jej aktualizáciu;
- zriadi výberovú komisiu MAS,
- menuje manažéra MAS;
- schvaľuje harmonogram výziev na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr;
- schvaľuje výzvu na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr;
- schvaľuje zrušenie/zmenu výzvy na predkladanie projektových zámerov/ŽoNFP/ŽoPr.
- volí a odvoláva členov výberovej komisie MAS a schvaľuje jej štatút;
- a iné stanovené v stratégii CLLD.
- Výkonný orgán zriadi svoju Kanceláriu na zabezpečenie spravovania verejných prostriedkov ako aj manažovanie činnosti MAS a realizáciu úloh združenia. Na čele Kancelárie je manažér MAS menovaný výkonným orgánom. Manažér MAS je povinný zúčastňovať sa zasadnutí výkonného orgánu s hlasom poradným. Kancelária pracuje na základe pracovného a organizačného poriadku schváleného výkonným orgánom. Administratívu a realizáciu úloh združenia zabezpečujú zamestnanci MAS, ktorí môžu byť členmi len najvyššieho orgánu.

4) Osoby s funkciou manažéra MAS môžu túto funkciu vykonávať max. pre dve MAS podľa príslušnosti jednotlivých fondov v rámci chodu MAS.4

5) Kvalifikačné predpoklady manažera MAS (získané vzdelanie a odborná prax) sa preukazuje profesijným životopisom a inými kópiami dokladov o vzdelaní, prípadne ďalšími kópiami relevantných certifikátov (len kópie bez úradného overenia). Požiadavky na výber pozície manažera MAS sú uvedené aj v zmluve o poskytnutí NFP. Manažér MAS sa počas fungovania MAS môže meniť pod podmienkou, že budú zachované požiadavky na výber manažera MAS uvedené v stratégii CLLD, ktoré budú uvedené v zmluve o poskytnutí NFP.

Výberová komisia

1. Výberová komisia MAS v zmysle čl. 34 ods. 3, písm. c) a f) všeobecného nariadenia vykonáva výber ŽoNFP/ŽoPr podľa poradia ich prínosu k plneniu cieľov a zámerov stratégie CLLD a stanovuje výšku podpory.
2. S cieľom naplnenia podmienok ods. 1 tejto kapitoly výberová komisia v rámci PRV SR 2014 – 2020 vykonáva úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení:

Výberová komisia je v rámci IROP menovaná iba v prípade rovnakého počtu bodov predmetnej výzvy. Výberová komisia aplikuje rozlišovacie hodnotiace kritéria a stanoví poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr (ktorá najvyššou mierou naplňa ciele stratégie CLLD) spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku.

V prípade, kedy výberová komisia aplikuje rozlišovacie kritériá, vypracuje Protokol o výbere ŽoPr, s uvedením výšky odporúčaného príspevku, poradia ŽoPr a zoznamu ŽoPr odporúčaných na neschválenie.

- 3) Výberová komisia má minimálne 3 členov. Počet členov musí byť vždy nepárny. MAS môže okrem riadnych členov menovať aj náhradníkov členov výberovej komisie.
- 4) Spôsob voľby/odvolania, výber členov výberovej komisie MAS a vykonávané činnosti musia byť stanovené v stratégii CLLD.

5) Člen výberovej komisie nemusí pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS. Pre jednu výzvu bude stanovená jedna výberová komisia.

6) Výkonný orgán MAS menuje vždy novú výberovú komisiu pre každú výzvu na predkladanie projektových zámerov/ŽoNFP/ŽoPr, pričom jednotliví členovia sa môžu opakovať. V rámci jednej výzvy môže byť menovaná len jedna výberová komisia na celú výzvu, výnimkou môže byť len výmena členov z opodstatnených dôvodov. Opodstatnenými dôvodmi sú najmä konflikt záujmov, úmrtie člena výberovej komisie, jeho dlhodobá pracovná neschopnosť alebo nečinnosť a pod.

7) Členstvo vo výberovej komisii je nezlučiteľné s členstvom vo výkonnom orgáne, kontrolnom orgáne, monitorovacom výbore združenia a s funkciou štatutárneho orgánu MAS.

Monitorovací výbor MAS

1) Monitorovací výbor MAS je orgánom, ktorý vykonáva najmä vyhodnotenie výstupov a výsledkov a monitorovanie realizácie projektov v rámci stratégie CLLD, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie a pod. v zmysle ustanovení kapitoly 10 Systému riadenia CLLD.

2) Monitorovací výbor MAS na svojom prvom zasadnutí stanoví rozsah činnosti. Rozsah činnosti Monitorovacieho výboru MAS podlieha schváleniu Najvyššiemu orgánu.

3) Členstvo v monitorovacom výbore MAS je nezlučiteľné s členstvom vo výkonnom orgáne združenia.

Štatutárny orgán

1) Štatutárnym orgánom združenia je: predseda, ktorý:

- a) vystupuje v mene MAS navonok a podpisuje zmluvy.
- b) schvaľuje harmonogram výziev na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr;
- c) schvaľuje výzvu na predkladanie projektových zámerov/ ŽoNFP/ŽoPr;
- d) schvaľuje zrušenie/zmenu výzvy na predkladanie projektových zámerov/ŽoNFP/ŽoPr.

2) Vo vzťahu k PRV SR 2014 – 2020 predkladá na PPA záverečnú správu z výzvy na predkladanie projektového zámeru (pri uplatnení dvojkolového systému)/ŽoNFP. Vo vzťahu k IROP predkladá na RO pre IROP Protokol o výbere žiadosti o príspevok z IROP.

Kontrolný orgán

Kontrolný orgán vykonáva nasledovné činnosti:

- a) je kontrolným orgánom, ktorý za svoju činnosť zodpovedá najvyššiemu orgánu;
- b) členstvo v kontrolnom orgáne je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch združenia, okrem členstva v najvyššom orgáne;
- c) kontroluje hospodárenie združenia, upozorňuje príslušné orgány MAS na nedostatky a navrhuje opatrenia na ich odstránenie;
- d) kontroluje aj dodržiavanie stanov a vnútorných predpisov

Spôsob volenia, výberu jednotlivých zástupcov a spôsob zastupovania a delegovania v Miestnej akčej skupine je popísaný v Stanovách MAS Chopok juh.

Odborný hodnotiteľ

1) Cieľom procesu posúdenia projektového zámeru a odborného hodnotenia ŽoNFP/ŽoPr je vykonať odborné, objektívne, nezávislé a transparentné posúdenie súladu projektového zámeru/ ŽoNFP/ŽoPr s kritériami odborného hodnotenia. Odborní hodnotitelia vykonávajú hodnotenie na základe kritérií:

- a) v prípade PRV SR 2014 - 2020 - definovaným MAS v schválenej stratégii CLLD,
- b) v prípade IROP – definovaných MAS v ŽoNFP predloženej na základe výzvy RO IROP v súlade s kapitolou 4.2 ods. 3 písm. b) (realizácii stratégie CLLD).
- 2) Za výber odborných hodnotiteľov, ktorí budú vykonávať posúdenie/odborné hodnotenie, zodpovedá MAS v rámci PRV SR 2014 - 2020, v rámci IROP RO pre IROP. MAS, resp. výber odborných hodnotiteľov sa vykoná na základe transparentných kritérií.
- 3) Hodnotiteľ je povinný pred účasťou na odbornom hodnotení podpísať Čestné vyhlásenie o neustrannosti, zachovaní dôvernosti informácií a vylúčení konfliktu záujmov. Povinnosti, ktoré z tohto čestného vyhlásenia vyplývajú, trvajú aj po ukončení vzťahu s MAS.
- 4) MAS zabezpečí pridelovanie ŽoPr odborným hodnotiteľom (napr. náhodné pridelovanie žrebovaním, náhodný výber, využitie výpočtovej techniky a pod.) pričom platí pravidlo, že jedna ŽoPr je pridelená dvom odborným hodnotiteľom.
- 5) MAS v rámci PRV SR 2014 – 2020 je povinná zabezpečiť pridelovanie projektových zámerov odborným hodnotiteľom náhodným výberom (napr. náhodné pridelovanie žrebovaním, náhodný výber, využitie výpočtovej techniky a pod.) pričom platí pravidlo, že jeden projektový zámer je pridelená dvom odborným hodnotiteľom.
- MAS v rámci PRV SR 2014 – 2020 je povinná zabezpečiť pridelovanie ŽoNFP odborným hodnotiteľom náhodným výberom prostredníctvom funkcionalít v ITMS2014+ pričom platí pravidlo, že jedna ŽoNFP je pridelená dvom odborným hodnotiteľom. V prípade nefunkčnosti ITMS2014+ MAS zabezpečí pridelovanie ŽoNFP odborným hodnotiteľom (napr. náhodné pridelovanie žrebovaním, náhodný výber, využitie výpočtovej techniky a pod.). Postupy pridelovania projektových zámerov/ŽoNFP odborným hodnotiteľom sú pre MAS uvedené v príručke pre prijímateľa LEADER.

6) MAS preverí, či odborný hodnotiteľ nie je zamestnancom niektorého zo žiadateľov, ktorý predkladá projektový zámer, resp. ŽoNFP/ŽoPr, nie je blízkou alebo spriaznenou osobou so žiadateľom, resp. zamestnancom žiadateľa alebo sa nenachádza v akomkoľvek konflikte záujmov v zmysle kapitoly 5. Systému riadenia CLLD. V prípade zistenia akéhokoľvek konfliktu záujmov bude odborný hodnotiteľ:

a) v rámci PRV SR vylúčený z odborného hodnotenia prílušnej výzvy na predkladanie projektových zámerov a/alebo,

b) v rámci IROP vylúčený z hodnotenia konkrétnej ŽoPr, v súvislosti s ktorou existuje podzornenie na konflikt záujmov.

Z odborného hodnotenia bude vylúčený aj odborný hodnotiteľ, ktorý oznámi existenciu konfliktu záujmov pred alebo počas posúdenia projektových zámerov/odborného hodnotenia ŽoNFP/ŽoPr. Táto skutočnosť bude zaznamenaná v dokumentácii odborného hodnotenia.

7) Odborní hodnotitelia projektový zámer/ŽoNFP/ŽoPr posudzujú/hodnotia samostatne a ako celok vrátane povinných príloh.

8) Odborní hodnotitelia zaznamenávajú do hodnotiaceho hárku: - písomne posudzovanie projektových zámerov,

- písomne, resp. elektronicky prostredníctvom ITMS2014+ (ak relevantné pre PRV SR 2014 - 2020) hodnotenie ŽoNFP,

- písomne pri ŽoPr.

Po ukončení posudzovania/hodnotenia odovzdajú kompletne vyplnený a podpísaný hodnotiaci hárk výberovej komisii.

9) V prípade, ak je rozdiel medzi celkovým bodovým hodnotením prvého a druhého odborného hodnotiteľa vyšší ako 10 bodov, určí Výberová komisia (v prípade IROP projektový manažér) výberom v zmysle ods. 4 a ods. 5 tejto kapitoly tretieho odborného hodnotiteľa (arbitra). Tretí odborný hodnotiteľ zaznamenáva posudzovanie projektových zámerov/hodnotenie ŽoNFP/ŽoPr do hodnotiaceho hárku zmysle postupov podľa ods. 8 tejto kapitoly. Z bodového hodnotenia tretieho hodnotiteľa Výberová komisia urobí aritmetický priemer s bodovým hodnotením jedného z dvojice odborných hodnotiteľov, ku ktorému je hodnotenie tretieho odborného hodnotiteľa bližšie. Toto výsledné bodové hodnotenie sa považuje za záväzné posúdenie projektového zámeru/hodnotenie ŽoNFP/ŽoPr.

10) MAS pri posúdení projektových zámerov a hodnotení ŽoNFP/ŽoPr zodpovedá za dodržiavanie princípov transparentnosti, rovnakého zaobchádzania, nediskriminácie a dodržiavania horizontálnych princípov v zmysle čl. 7 a 8 všeobecného nariadenia.

11) MAS pri posúdení projektových zámerov a odbornom hodnotení ŽoNFP/ŽoPr dodržiava minimálne princíp štyroch očí, ak niektoré z ustanovení Systému riadenia CLLD nevyžadujú aplikovanie prísnejších kontrolných mechanizmov.

12) V hodnotiacom procese je MAS povinná v prípade akéhokoľvek podozrenia nasvedčujúceho, že bol alebo mohol byť spáchaný trestný čin (napr. subvenčný podvod v súlade s § 225 Trestného zákona, poškodzovanie finančných záujmov Európskych spoločností v súlade s § 261 Trestného zákona, falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky v súlade s § 352 Trestného zákona), takúto skutočnosť podľa § 3 ods. 2 Trestného poriadku oznámiť bezodkladne orgánom činným v trestnom konaní.

13) Postupy a proces posúdenia projektového zámeru a odborného hodnotenia ŽoNFP v rámci PRV SR 2014 – 2020 sú podrobne popísané v príručke pre prijímateľa LEADER.

5.1.2 Implementačný proces

V nasledujúcich podkapitolách sú stručne popísané, resp. vymenované procesné úkony pre obidva fondy od vyhlásenia výziev po podpis Zmlúv o NFP s riadiacim orgánom. Všetky procesné úkony v rámci PRV a IROP sú v súlade so Systémom riadenia CLLD, podrobné informácie úkonov sú k dispozícii v Systéme riadenia CLLD a Príručke pre žiadateľa. Popis procesov v troch rovinách zvlášť pre IROP a PRV je uvedený v nasledujúcich príslušných podkapitolách.

Odborný hodnotiteľ

Cieľom procesu odborného hodnotenia ŽoNFP/ŽoPr je vykonať odborné, objektívne, nezávislé a transparentné posúdenie súladu projektového zámeru/ ŽoNFP/ŽoPr s kritériami, ktoré si MAS stanovila v stratégii CLLD. Za výber odborných hodnotiteľov, ktorí budú vykonávať posúdenie/odborné hodnotenie, zodpovedá MAS, pričom vykoná výber na základe transparentných kritérií. Bližšie informácie sú uvedené v Systéme riadenia CLLD.

5.1.3 CLLD v rámci IROP 2014 - 2020

MAS po uzavretí zmluvy o poskytnutí NFP s RO pre IROP zameranej na realizáciu stratégie MAS (na základe predloženej a schválenej ŽoNFP v rámci výzvy podľa ods. 1 písm. b)) vyhlasuje výzvy na výber realizátorov svojej stratégie (ďalej len „ReS“), teda na predkladanie žiadostí ReS o príspevok (ďalej len „ŽoPr“).

MAS uzatvorí s ReS, ktorý bol vybraný potom ako RO pre IROP vydal súhlasné stanovisko pre MAS so zapojením užívateľa do realizácie stratégie CLLD, osobitnú zmluvu (zmluva s užívateľom). Pre jednoznačnosť sa pod pojmom ReS označuje subjekt, ktorý predkladá ŽoPr na základe výzvy vyhlásenej MAS. Od momentu nadobudnutia účinnosti zmluvy s užívateľom sa ReS stáva tzv. užívateľom v zmysle definície § 3 ods. 2 písm. d) zákona o EŠIF. Od tohto momentu platia pre užívateľa primerane ustanovenia zákona o EŠIF. Výzva MAS na predkladanie ŽoPr

Základným metodickým podkladom na predloženie ŽoPr je výzva na predkladanie ŽoPr. MAS vyhlasuje výzvy v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, s cieľom dostatočnej informovanosti potenciálnych ReS o možnostiach získania príspevku na financovanie projektov a dosiahnutia dostatočnej pripravenosti predkladaných projektov.

Zmena a zrušenie výzvy

V nevyhnutných prípadoch, kedy nie je možné postupovať v procese schvaľovania ŽoPr predložených na základe pôvodne vyhlásenej výzvy, alebo je zmena potrebná za účelom jej optimalizácie, resp. vhodnejšieho nastavenia, je MAS oprávnená za podmienok stanovených v kapitole 11 Systému riadenia CLLD výzvu zmeniť alebo zrušiť.

Hodnotiace kritériá ŽoPr

MAS definuje hodnotiace kritériá ŽoPr, v závislosti od charakteru podporovaných projektov v nadväznosti na hodnotiace princípy uvedené pri jednotlivých opatreniach IROP vo výzve na predkladanie ŽoPr, pričom zadanými hodnotiacimi kritériami musia byť overené minimálne oblasti definované v kapitole 11 Systému riadenia CLLD.

Výberové kritériá žiadosti o príspevok

MAS definuje výberové kritériá ŽoPr ako samostatné objektívne kritérium, alebo súbor objektívnych kritérií aplikáciou ktorých je vytvorené poradie ŽoPr (napr. zoradenie ŽoPr na základe hodnoty konkrétneho, vopred stanoveného merateľného výberového kritéria od najvyššej plánovanej hodnoty po najnižšiu).

Procesné úkony – žiadosti o Pr

Schvaľovací proces žiadosti o Pr

ŽoPr je základným dokumentom, ktorým ReS na základe vyhlásenej výzvy na predkladanie ŽoPr žiada spolufinancovanie projektu z finančných prostriedkov určených na danú výzvu. Neoddeliteľnou súčasťou ŽoPr sú povinné prílohy, ktorých minimálne náležitosti definuje MAS vo výzve. Vzor formuláru ŽoPr a prierezovo využívaných príloh ŽoPr vydáva RO pre IROP pre všetky MAS. Administratívne overenie Žiadosti o príspevok

MAS zabezpečí príjem ŽoPr odo dňa vyhlásenia výzvy, do dňa jej uzavretia, resp. v lehote prijímania ŽoPr. Doručením ŽoPr na adresu MAS začína proces výberu ŽoPr. ReS doručuje ŽoPr písomne v určenej forme na adresu sídla MAS určenú vo výzve ako aj v elektronickej forme podľa inštrukcií definovaných vo výzve. Po doručení ŽoPr MAS posúdi splnenie podmienky doručenia ŽoPr riadne, včas a vo forme určenej vo výzve. ŽoPr je doručená vo forme určenej MAS, ak je doručená v písomnej podobe a elektronicke.

Odborné hodnotenie Žiadosti o príspevok

MAS v rámci odborného hodnotenia ŽoNFP zabezpečí posúdenie ŽoNFP minimálne dvoma odbornými hodnotiteľmi, ktorí vyhodnotia predložené ŽoNFP na základe hodnotiacich kritérií zverejnených vo výzve a v stratégii CLLD. Podrobný popis spôsobu a postupu odborného hodnotenia bude uvedený v príručke pre hodnotenie ŽoNFP odbornými hodnotiteľmi. Konečným výstupom z odborného hodnotenia ŽoPr je hodnotiaci hárok v zmysle kapitoly 6.1.4.7 Systému riadenia CLLD. Procesný postup, ktorý predchádza vydaniu hodnotiaceho hárku upraví MAS v Príručke pre odborných hodnotiteľov.

Kontrola oprávnenosti výdavkov CLLD/IROP

MAS vymedzí oprávnenosť výdavkov, ako aj vecnú náplň oprávnených výdavkov v súlade s IROP v stratégii CLLD, vo výzve a v príručke pre ReS. MAS zodpovedá za transparentnú, jednoznačnú a efektívnu interpretáciu oprávnenosti výdavkov vo vzťahu k IROP. MAS rozhoduje o oprávnenosti, resp. neoprávnenosti výdavkov projektu v procese schvaľovania ŽoPr a kontroly projektov. **Výber žiadosti o príspevok**

Výberová komisia v súlade s kapitolou 6.1.4.3 overí výsledky administratívnej kontroly ŽoPr (v prípade ak administratívnu kontrolu ŽoPr vykonávajú zamestnanci MAS mimo výberovej komisie) a odborného hodnotenia (hlasovaním vyjadrí súhlas alebo nesúhlas s odborným hodnotením) a následne aplikáciou výberových kritérií, ktorých súčasťou sú rozlišovacie kritéria stanoví poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr (ktorá najvyššou mierou napĺňa ciele stratégie CLLD) spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku. Výberová komisia zaznamená proces aplikácie výberových kritérií v písomnej podobe. Po ukončení procesu výberu ŽoPr výberová komisia vypracuje v rámci každého kola hodnotenia Protokol o výbere ŽoPr, v ktorom navrhne jednotlivé ŽoPr na schválenie. Protokol o výbere ŽoPr spolu so všetkými predloženými ŽoPr, v rámci príslušného kola hodnotenia, je MAS povinná predložiť na RO pre IROP do 45 pracovných dní od termínu uvedeného vo výzve. Protokol o výbere ŽoPr MAS musí byť podpísaný štatutárnym orgánom MAS a osobami, podieľajúcimi sa na schvaľovaní ŽoPr na MAS. Dokumenty doložené do Protokolu musia byť originály, pričom Protokol musí obsahovať výstupy z administratívneho overovania, odborného hodnotenia ako aj výberu ŽoPr.

Overenie výberu ŽoPr vykonanej MAS

RO pre IROP posúdi splnenie podmienok administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr MAS na základe predloženého Protokolu o výbere ŽoPr a samotných ŽoPr. RO pre IROP sa pri overení primerane uistí o dodržaní postupov pri výbere ŽoPr. V zmysle všeobecného nariadenia 1303/2013 – overenie, ktoré je definované v čl. 34 odsek 3 písmeno f.

Zmluva s užívateľom

Po odoslaní oznámení o schválení ŽoPr MAS (v súlade s podmienkami uvedenými v zmluve o poskytnutí NFP uzatvorenej medzi RO pre IROP a MAS) zabezpečí uzatvorenie zmluvy s užívateľom (ReS), ktorá upraví práva a povinnosti medzi MAS a ReS. MAS zabezpečí zverejnenie zmluvy s užívateľom v centrálnom registri zmlúv. Deň nasledujúci po dni jej prvého zverejnenia je dňom účinnosti zmluvy s užívateľom a ReS sa stáva užívateľom. Prvé zverejnenie zmluvy s užívateľom zabezpečí MAS, pričom týmto nie je dotknutá povinnosť zverejňovania druhou zmluvnou stranou, ak je osobou povinnou zverejňovať zmluvu. Zároveň sú od tohto dňa obe zmluvné strany viazané ustanoveniami zmluvy s užívateľom.

5.1.4 CLLD v rámci PRV SR 2014 - 2020

Všeobecné podmienky poskytnutia príspevku, výberové kritériá pre výber projektov a hodnotiace kritériá pre výber projektov

Projektové zámery

MAS Chopok juh neuplatňuje dvojkolový systém t.j. uskutoční výber projektov prostredníctvom jedného kola – výzvami na predkladanie ŽoNFP.

Popis procesov v 3 rovinách v rámci PRV

1. Postup vyhlásenia výzvy MAS
2. Postupy hodnotenia ŽoNFP
3. Postupy výberu ŽoNFP

1. Postup vyhlásenia výzvy MAS je definovaný v aktuálnom znení Systému riadenia CLLD 2014-2020 a zahŕňa procesy:

- a) **Procesné úkony**
- b) **Žiadosť o NFP**
- c) **Výzva na predkladanie Žiadosti o NFP**

Žiadateľ podáva ŽoNFP príslušnej MAS na základe vyhlásenej výzvy na predkladanie Žiadostí o nenávratný finančný príspevok, ktorú MAS MAS je povinná vyhlásiť ako zaradenú do harmonogramu výziev od aktivovania harmonogramu výziev v rámci implementácie stratégie CLLD zo strany PPA v ITMS2014+ (relevantné v prípade aplikácie jednokolového procesu výberu projektov).

2. . Postupy hodnotenia ŽoNFP

.Hodnotiace kritériá Žiadostí o NFP (bodovacie kritériá)

Hodnotiace kritériá ŽoNFP MAS definuje v závislosti od charakteru podporovaných projektov v nadväznosti na schválenú stratégiu CLLD. Systém hodnotiacich kôl znamená, že ŽoNFP priebežne predkladané na MAS sú v závislosti od dátumu predloženia zoskupované do skupín (hodnotiacich kôl), označených poradovými číslami, pričom každé z nich má vopred stanovený konečný termín, podľa ktorého MAS zoskupuje a priebežne zaraďuje predkladané ŽoNFP do schvaľovacieho procesu. MAS po ukončení hodnotiaceho procesu (výberu ŽoNFP) vypracuje záverečnú správu z výzvy na predkladanie ŽoNFP, v ktorej navrhne PPA pre jednotlivé ŽoNFP vydanie konkrétneho rozhodnutia podľa zákona o príspevku z EŠIF (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania) a to zabezpečí vydanie návrhu Rozhodnutia pre všetky prijaté ŽoNFP, ktoré boli predmetom schvaľovacieho procesu, najneskôr do 40 pracovných dní od posledného konečného termínu predloženia ŽoNFP v rámci príslušnej výzvy (uzavretá výzva), resp. príslušného hodnotiaceho kola výzvy (otvorená výzva).

3. Postupy výberu ŽoNFP

- d) **Výberové kritériá Žiadostí o NFP**

MAS si zvolí overiteľné výberové kritériá, ktoré budú prispievať ku konečným výsledkom naplňania stratégie CLLD, ako aj jasne identifikujú konečných prijímateľov projektov. MAS v rámci výberových kritérií pre výber projektov zahŕnie kritériá/princípy uvedené v opatrení „19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER“ PRV SR 2014 – 2020 v závislosti od typov operácií.

e) Zmena a zrušenie výzvy

MAS môže výzvu zmeniť (do dátumu uzavretia výzvy), ak sa zmenou podstatným spôsobom nezmenia podmienky poskytnutia príspevku; MAS tak môže spraviť do uzavretia výzvy.

f) Procesné úkony – Žiadosť o NFP

g) Konanie o Žiadosti o NFP

ŽoNFP je základným dokumentom, ktorým žiadateľ na základe vyhlásenej výzvy na predkladanie ŽoNFP žiada MAS o spolufinancovanie projektu z finančných prostriedkov určených na danú výzvu. Doručením ŽoNFP MAS sa začína konanie o žiadosti. ŽoNFP musí byť podaná riadne, včas a vo forme určenej v zverejnenej výzve. ŽoNFP sa podáva od zverejnenia výzvy do uzavretia výzvy, okrem prípadu, ak MAS určí vo výzve inú lehotu na predkladanie žiadosti.

h) Príjem a registrácia Žiadosti o NFP

MAS zabezpečí príjem ŽoNFP odo dňa vyhlásenia výzvy, do dňa jej uzavretia, resp. v lehote prijímania ŽoNFP, uvedenej vo výzve v jednom originálnom vyhotovení a v jednej kópii. Žiadateľ je povinný predložiť žiadosť v podobe resp. forme uvedenej vo výzve. Doručením ŽoNFP na adresu MAS začína konanie o ŽoNFP. Žiadateľ doručuje ŽoNFP osobne alebo poštovou prepravou v písomnej podobe na adresu sídla MAS určenú vo výzve. ŽoNFP sa predkladajú v jednom originálnom vyhotovení a v jednej kópii, podpísané štatutárnym zástupcom žiadateľa alebo osobou úradne splnomocnenou štatutárnym orgánom žiadateľa spolu so všetkými povinnými prílohami v zalepenej obálke/balíku. V ľavom hornom rohu obálky/balíka budú uvedené údaje:

- číslo výzvy na predkladanie ŽoNFP,
- názov žiadateľa,
- adresa/sídlo žiadateľa
- IČO žiadateľa
- názov opatrenia.

V ľavom dolnom rohu obálky bude napísané: „Neotvárať“.

- i) Kontrola formálnej správnosti Žiadosti o NFP**
  - j) Kontrola vecnej správnosti Žiadosti o NFP**
  - k) Kontrola oprávnenosti výdavkov**
  - l) Výška oprávnenosti výdavku projektu**
  - m) Odborné hodnotenie Žiadosti o NFP, priradenie k prioritnej/fokusovej oblasti**
  - n) Uplatnenie hodnotiacich kritérií**
- x) Výber Žiadosti o NFP:**
- x') Jednokolový proces výberu**
  - z) Príjem a registrácia Žiadosti o NFP na PPA**
- Kontrola formálnej správnosti Žiadosti o NFP**
- Kontrola vecnej správnosti Žiadosti o NFP**
- Zmluva o poskytnutí NFP**
- Ukončenie Zmluvy o poskytnutí NFP**

Žiadosť o platbu

Monitorovanie a hodnotenie

Všetky náležitosti sú totožné so Systémom riadenia CLLD.

5.1.5 Hodnotiace a výberové kritériá pre projekty Programu rozvoja vidieka SR a Integrovaného regionálneho operačného programu 2014-2020

- sú prílohou Stratégie CLLD. Hodnotiace a výberové kritériá sú v súlade s Príručkou pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020 pre podopatrenie 19.2 a Prílohou č. 2 k Príručke.

Rozlišovacie kritériá

V prípade rovnosti celkových bodov jednotlivých žiadateľov sa vo výzve stanoví postupné poradie jednotlivých kritérií, ktoré sa v týchto prípadoch uplatnia ako selekčné kritérium. Ak by sa ani pri postupnom uplatnení kritérií nevedelo určiť konečné poradie pri rovnosti bodov, rozhodne väčšia miera spolufinancovania žiadateľom.

Pri hodnotení projektových zámerov a projektov sa budú uplatňovať **Všeobecné podmienky a kritériá pre výber projektov.**

5.2 Akčný plán

Akčný plán MAS Chopok juh pozostáva z 9 opatrení/podopatrení, ktoré sú rozdelené podľa zdrojov financovania a sektoru, pre ktorý sú opatrenia určené.

Jedná sa o 3 opatrenia/aktivity financované z EFRR:

- Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel,
- Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev,
- Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením a uskutočňovaním stratégií CLLD.

A 4 opatrení/podopatrení z EPFRV:

- Podopatrenie: 6.4, Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností;
- Podopatrenie:7.2, Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie;
- Podopatrenie: 7.4, Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry;
- Podopatrenie19.4, Podpora na prevádzkové náklady a oživenie.

Jednotlivé aktivity definované v stratégii CLLD boli zvolené na základe potrieb a príležitostí definovaných v analytickom rámci s dôrazom na zloženie subjektov nachádzajúcich sa v území MAS Chopok juh a oblastí hospodárstva v ktorom dané subjekty pôsobia. Jednotlivé opatrenia podopatrenia boli definované tak, aby dopomohli zlepšeniu podmienok obyvateľstva, ale hlavne súkromného sektora pri realizácii podnikateľských a nepodnikateľských činností v regióne, a aby posilnili ekonomický potenciál daného územia najmä vytvorením podnikateľského prostredia pre lokálne subjekty a zabezpečením nevyhnutnej infraštruktúry na realizáciu ekonomických činností. Prevažná väčšina aktivít je zameraná na podporu neverejného sektora a to aj u investícií, ktoré budú realizované verejným sektorom ako napríklad dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, alebo investície do rekreačnej infraštruktúry.

Akčný plán predpokladá realizáciu jednotlivých aktivít na základe podmienok vyplývajúcich z absorpčnej schopnosti neverejného sektora v danom území, pričom jednotlivé aktivity boli konzultované priamo s potenciálnymi žiadateľmi v danom regióne, ktorí sú schopní dané aktivity realizovať v rozsahu stanovenom pre jednotlivé opatrenia z finančného ako aj vecného hľadiska.

Jednotlivé aktivity rešpektujú príslušné články nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 s cieľmi politiky rozvoja vidieka, pričom medzi opatreniami IROP a PRV existuje silná komplementarita z hľadiska podpory rozvoja vidieka, pričom doplnkovosť jednotlivých opatrení spočíva v účele ich využitia, kedy opatrenia IROP definované v stratégii CLLD MAS Chopok juh sú orientované na vytvorenie všeobecných pozitívnych podmienok v danom území pre rozvoj vidieka prostredníctvom podpory neverejných subjektov (primárne podnikateľských), a to najmä zabezpečením nevyhnutnej základnej infraštruktúry v danom území. Opatrenia PRV sú následne orientované primárne na konkrétne aktivity súkromného sektora v danej oblasti hospodárstva s cieľom využiť dostupný ekonomický potenciál regiónu definovaný v analytickom rámci, ako napríklad investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností, podpora horizontálnej a vertikálnej spolupráce v dodávateľskom reťazci v danom regióne, alebo investície do lesných ekosystémov.

Zloženie a zameranie jednotlivých aktivít bolo zvolené tak, aby predstavovalo vyvážený pomer nevyhnutný pre dosiahnutie optimálneho stavu z hľadiska investícií vo verejnom a neverejnom sektore s orientáciou na posilnenie ekonomického potenciálu regiónu a tvorbu pracovných miest pri realizácii jednotlivých aktivít.

Detailný opis jednotlivých opatrení a podopatrení je uvedený v tabuľkách nižšie.

5.2.1 Časť A.) Akčný plán implementácie stratégie CLLD

Pozn.: Pre PRV ako aj pre IROP platí, že maximálna veľkosť oprávnených výdavkov na 1 projekt je 100 000 EUR.

Tabuľka č. 4.A: Opatrenie stratégie CLLDNázov opatrenia	Rozvoj základnej infraštruktúry, B - Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel
Priradenie kódu opatrenia ¹	5.1.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	Špecifický cieľ 5.1.2 - Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Ciele opatrenia	<i>Medzi mestom a vidiekom existujú demografické, sociálne a hospodárske väzby, ako aj prepojenia infraštruktúr pre prístup k verejným službám. Ide o prepojenia medzi mestským a vidieckym prostredím, ktoré vyplývajú z prepravy tovaru, presunov do a z práce, vzdelávacích služieb, zdravotných služieb, vodného a odpadového hospodárstva, hospodárskych transakcií, prístupu k prírodným zdrojom, ako aj z kultúry a rekreačných činností. V podmienkach vidieckych regiónov Slovenska a miestneho rozvoja vedeného komunitou sa to týka predovšetkým väzieb medzi malými a strednými mestami ako vidieckymi rozvojovými centrami a okolitým zázemím obcí. Podpora z IROP v rámci tohto špecifického cieľa bude smerovaná do vytvárania predpokladov pre riešenie vzťahov medzi mestom a vidiekom v oblasti podpory verejnej infraštruktúry a verejných služieb. Výsledok podpory IROP: - zvýšenie kvality života vo vidieckych regiónoch; - rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov; - rozvoj verejných služieb.</i>
Zdôvodnenie výberu	<i>Región MAS Chopok juh je situovaný na rázcestí cestnej infraštruktúry regionálneho významu. Obec Podbrezová slúži ako dopravný uzol v regióne.</i>

¹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>Rovnako ostatné obce ležia pozdĺž cesty I. triedy vedúcej zo smeru Banská Bystrica – Podbrezová – Brezno, pričom obce Bystrá je vstupom do rekreačnej oblasti Donovaly, a spolu s Mýtom po Ďumbierom a Jarabou leží pri ceste k horskému priechodu Čertovica. Z uvedených dôvodov sú v regióne nevyhnutné investície do dopravnej infraštruktúry, ako základného predpokladu pre rozvoj regiónu, zamestnanosti a podnikateľského prostredia.</p> <p>Medzi oprávnené činnosti patrí rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach: -. dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel</p>																						
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel: B2 - - výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom -B3 - nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôsobených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie B1 - , obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.,</p>																						
Oprávnení prijímatelia	- obce územia MAS Chopok juh nad 1000 obyvateľov																						
Intenzita pomoci ²	<p>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Kategória regiónu</th> <th colspan="2">Menej rozvinutý región</th> </tr> <tr> <th colspan="2">Prijímateľ</th> <th colspan="2">Obec</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4">Celkové oprávnené výdavky</td> </tr> <tr> <td>Zdroje EU</td> <td colspan="2">Národné verejné zdroje</td> <td rowspan="3">Spolu</td> </tr> <tr> <td>EFRR / ESF / KF</td> <td>Štátny rozpočet</td> <td>Prijímateľ</td> </tr> <tr> <td>95,0 %</td> <td>0,0 %</td> <td>5,0 %</td> </tr> </tbody> </table>	Kategória regiónu		Menej rozvinutý región		Prijímateľ		Obec		Celkové oprávnené výdavky				Zdroje EU	Národné verejné zdroje		Spolu	EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	95,0 %	0,0 %	5,0 %
Kategória regiónu		Menej rozvinutý región																					
Prijímateľ		Obec																					
Celkové oprávnené výdavky																							
Zdroje EU	Národné verejné zdroje		Spolu																				
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ																					
95,0 %	0,0 %	5,0 %																					

² Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

<p>Oprávnené výdavky</p>	<p><i>v súlade s IROP</i></p> <p><i>-výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom (len obec nad 1000 obyvateľov)</i></p> <p><i>- nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie</i></p> <p><i>- zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.,</i></p> <p><i>Na príspevok z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) nie sú oprávnené tieto výdavky:</i></p> <p><i>a) úroky z dlžných súm okrem grantov poskytnutých vo forme úrokových dotácií alebo dotácií záručných poplatkov;</i></p> <p><i>b) kúpa nezastavaného a zastavaného pozemku vo výške presahujúcej 10% celkových oprávnených výdavkov na príslušný projekt. V prípade zanedbaných plôch a plôch, ktoré sa v minulosti používali na priemyselné účely a ktorých súčasťou sú budovy, sa toto obmedzenie zvyšuje na 15 %;</i></p> <p><i>c) DPH okrem prípadov, kedy nie je možné nárokovať jej odpočet podľa platnej legislatívy členského štátu.</i></p> <p><i>Neoprávnenými výdavkami pre EFRR sú výdavky na:</i></p> <p><i>a) investície, ktorých cieľom je zníženie emisií skleníkových plynov z činností uvedených v prílohe I k smernici 2003/87/ES;</i></p> <p><i>b) podniky v ťažkostiach vymedzené v právnych predpisoch EÚ o štátnej pomoci;</i></p> <p><i>c) investície do infraštruktúry letísk pokiaľ nesúvisia s ochranou životného prostredia alebo nie sú sprevádzané nevyhnutnými investíciami na zmiernenie alebo zníženie negatívneho vplyvu na životné prostredie.</i></p> <p>I. Oprávnenosť miesta realizácie projektu</p> <p><i>Oprávnеныm miestom realizácie projektu je územie zodpovedajúcej MAS.</i></p>
--------------------------	---

Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>Min. 10 000,- EUR Max. 100 000,- EUR</i>					
Finančný plán	Región ³	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	257 381,80	244 512,71	0,00	12 869,09	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	257 381,80	244 512,71	0,00	12 869,09	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁴	<p><i>V súlade s IROP a Príloha_3f_Koncept_implementácie_CLLD MAS CHJ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Príspevok navrhovaného projektu k cieľom a výsledkom IROP a PO 2. Navrhovaný spôsob realizácie projektu 3. Administratívna a prevádzková kapacita žiadateľa 4. Finančná a ekonomická stránka projektu <p><i>Hlavné zásady výberu operácií (základné princípy):</i></p> <p>- <i>Projekt musí mať preukázateľný dopad na podporu, rozvoj alebo posilnenie vzťahov medzi mestom a jeho okolitým zázemím obcí alebo medzi obcou ako rozvojovým pólom a jej sídelným zázemím. Projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“.</i></p>					
Povinné prílohy stanovené MAS ⁵						

³ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁵ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
Merateľné ukazovatele projektu	5.1.2	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet prvkov	0	2
Indikatívny harmonogram výziev	<p><i>Prioritizácia výziev:</i></p> <p><i>1. B2 výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom, budovanie prvkov a podpora opatrení na zvyšovanie bezpečnosti dopravy v mestách,</i></p> <p><i>2. B3 nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie,</i></p> <p><i>3. B1 obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjaciach staníc pre elektrobicykle a pod.,</i></p> <p><i>Harmonogram vyhlasovania výziev:</i></p> <p><i>B2: 03/2019</i></p> <p><i>B3: 05/2019</i></p> <p><i>B1: 07/2019</i></p>				

Tabuľka č. 4.B: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev
Priradenie kódu opatrenia ⁶	5.1.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	Špecifický cieľ 5.1.1 - Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	<i>Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí je prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku. Pre trend vidieckej zamestnanosti posledných rokov je typický pokles zamestnanosti v primárnom a sekundárnom sektore, podobne ako v celom národnom hospodárstve SR. Naopak, vývoj zamestnanosti v terciárnom sektore naznačuje dynamickejší nárast zamestnanosti vo vidieckych oblastiach oproti vývoju v celej ekonomike SR. Zamestnanosť v terciárnom sektore má teda na vidieku značný rastový potenciál. V oblasti zamestnanosti a sociálnej súdržnosti sú problémovými oblasťami najmä celková miera nezamestnanosti, dlhodobá nezamestnanosť, zamestnávanie starších pracovníkov a príslušníkov marginalizovaných rómskych komúní. Pre vidiecke regióny je ďalej charakteristický postupný a kontinuálny nárast počtu podnikateľov (samostatne zárobkovo činné osoby), a tým aj nárast podielu na celkovom počte podnikateľov v SR. Naopak, čo sa týka dynamiky rastu podnikateľských subjektov ako právnických osôb, táto je na vidieku nižšia ako v mestských regiónoch spôsobená nižšou ekonomickou silou a nižšou infraštruktúrnou vybavenosťou. SR má výrazný potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu spojený najmä s využívaním prírodného a historického potenciálu územia. Nezameniteľnú úlohu pri rozvoji vidieka stále zohrávajú podnikateľské subjekty vo vidieckom osídlení. Predpoklady pre udržanie zamestnanosti na vidieku spočívajú v zmiernení doterajšieho trendu znižovania počtu pracovných príležitostí v poľnohospodárskej prvovýrobe, avšak pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry. Kľúčovou výzvou na miestnej úrovni v spojení s rozvojom podnikania je sociálna inovácia ako rozvoj a uskutočňovanie nových nápadov..</i>

⁶ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Zdôvodnenie výberu	<i>Regionálna zamestnanosť je tvorená veľkými zamestnávateľmi (Železiarne Podbrezová) a podnikateľskými subjektmi cestovného ruchu a pridružených služieb. Preto je potrebná stimulácia zakladania nových mikro a malých podnikov v regióne za účelom zlepšenia štruktúry zamestnanosti, ako aj podielu mikro a malých podnikov na celkovej zamestnanosti.</i>	
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>AI Podpora podnikania a inovácií:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest</i> • <i>nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb</i> • <i>podpora marketingových aktivít</i> • <i>podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností</i> 	
Oprávnení prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> - <i>samosťatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</i> - <i>mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH</i> 	
Intenzita pomoci ⁷	Katégoria regiónu	Menej rozvinutý región
	Prijímateľ	v rámci schém pomoci deminimis (prijímatelia vykonávajúci hospodársku činnosť, t. j. podniky v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ bez ohľadu na právny status, v rámci schém pomoci de minimis) <i>Bude definované v konkrétnej schéme pomoci</i>
	Celkové oprávnené výdavky	

⁷ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
	EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
	55,0 %	0,0 %	45,0 %	
Oprávnené výdavky	<p><i>A.) obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest</i></p> <p><i>B.) nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb</i></p> <p><i>C.) podpora marketingových aktivít</i></p> <p><i>D.) podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností</i></p> <p><i>Na príspevok z európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) nie sú oprávnené tieto výdavky:</i></p> <p><i>a) úroky z dlžných súm okrem grantov poskytnutých vo forme úrokových dotácií alebo dotácií záručných poplatkov;</i></p> <p><i>b) kúpa nezastavaného a zastavaného pozemku vo výške presahujúcej 10% celkových oprávnených výdavkov na príslušný projekt. V prípade zanedbaných plôch a plôch, ktoré sa v minulosti používali na priemyselné účely a ktorých súčasťou sú budovy, sa toto obmedzenie zvyšuje na 15 %;</i></p> <p><i>c) DPH okrem prípadov, kedy nie je možné nárokovať jej odpočet podľa platnej legislatívy členského štátu.</i></p> <p><i>Neoprávnenými výdavkami pre EFRR sú výdavky na:</i></p> <p><i>a) investície, ktorých cieľom je zníženie emisií skleníkových plynov z činností uvedených v prílohe 1 k smernici 2003/87/ES;</i></p> <p><i>b) podniky v ťažkostiach vymedzené v právnych predpisoch EÚ o štátnej pomoci;</i></p>			

	<p><i>c) investície do infraštruktúry letísk pokiaľ nesúvisia s ochranou životného prostredia alebo nie sú sprevádzané nevyhnutnými investíciami na zmiernenie alebo zníženie negatívneho vplyvu na životné prostredie.</i></p> <p><i>IV. Oprávnenosť miesta realizácie projektu</i> <i>Oprávneným miestom realizácie projektu je územie zodpovedajúcej MAS</i></p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<p><i>v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / IROP</i> <i>min. 5000,- EUR</i> <i>max. 100 000,- EUR</i></p>					
Finančný plán	Región ⁸	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	454 545,45	250 000,00	0,00	204 545,45	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	454 545,45	250 000,00	0,00	204 545,45	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁹	<p><i>V súlade s IROP a Príloha_3f_Koncept_implementácie_CLLD MAS CHJ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Príspevok navrhovaného projektu k cieľom a výsledkom IROP a PO 5</i> <i>2. Navrhovaný spôsob realizácie projektu</i> <i>3. Administratívna a prevádzková kapacita žiadateľa</i> <i>4. Finančná a ekonomická stránka projektu</i> <p><i>-Počas doby udržateľnosti projektu nesmie dôjsť k zásadnému poklesu zamestnanosti v podniku vo vzťahu k podporeným aktivitám projektu.</i> <i>-Zvýhodnené budú tie projekty, ktorých výsledkom je vytvorenie najmenej jedného pracovného miesta. V prípade, že projekt vytvorí pracovné miesta, bude zvýhodnený v závislosti od počtu vytvorených pracovných miest.</i></p>					

⁸ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	<i>-Zvýhodnené budú tie projekty, ktorých aktivity sa týkajú podpory výrobkov a služieb, ktoré sú pre trh nové alebo výrobkov a služieb, ktoré sú nové pre podnik (inovácie). -Projekt uplatňuje zásadu „znečisťovateľ platí“.</i>				
Povinné prílohy stanovené MAS ¹⁰	<i>Stručný podnikateľský plán projektu</i>				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	5.1.1	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch	FTE	0	5
Indikatívny harmonogram výziev	<i>A1 Podpora podnikania a inovácií: 03/2019</i>				

Tabuľka č. 4.C: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 6 Rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti
Priradenie kódu opatrenia ¹¹	Podopatrenie: 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
Priradenie k fokusovej oblasti	Primárna fokusová Oblasť - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach Oblasť: Činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou

¹⁰ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

¹¹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

<p>PRV/ŠC IROP</p>	<p>Oblasť: Činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu Sekundárna FO predominantná - 6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest Sekundárna FO doplnková – 2A</p> <p>Oblasť: Činnosti spojené so spracovaním a uvádzaním na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ, vrátane využívania OZE</p> <p>a) V prípade, že prevažujúca investícia projektu nie je využívanie OZE Sekundárna FO predominantná – 6A Sekundárna FO doplnková – 2A</p> <p>b) V prípade, že prevažujúca investícia projektu je využívanie OZE Sekundárna FO predominantná – 5C Sekundárna FO doplnková – 2A, 6A</p>
<p>Ciele opatrenia</p>	<p><i>Cieľom opatrenia je reagovať na potrebu udržania existujúcich a vytvárania nových pracovných miest na vidieku, vrátane podpory diverzifikácie príjmu v oblasti poľnohospodárstva, akvakultúry a lesného hospodárstva, realizácia ktorého prispeje k naplneniu fokusovej oblasti 6A. Širší rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest.</i></p> <p><i>Živnostníkov bolo v okrese Brezno v roku 2014 až 4 033, právnických osôb 1749, ich počet sa za posledné roky zvýšil. Nakoľko je cestovný ruch jednou z hlavných devíz daného územia, z analýz prirodzene vyplynulo, že o realizáciu aktivít opatrenia 6.4 je veľký záujem. Ciele stratégie a PRV budú naplnené cez úspešnú realizáciu podopatrenia a vytvorenia pracovných miest a konkurencieschopného odvetvia poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu na vidieku.</i></p>
<p>Zdôvodnenie výberu</p>	<p><i>Región je typický vidieckym charakterom s výnimkou priemyselne zameranej obce Podbrezová. V regióne pritom existuje vysoký potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a pridružených činností, pričom vzhľadom na charakter existujúcich subjektov bolo zvolené opatrenie 6.4.</i></p>
<p>Rozsah a oprávnené činnosti</p>	<p><i>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností uvedené v Prilohe 6B k Príručke pre prijímateľa o</i></p>

poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER

Žiadateľ musí zároveň splňať aj nasledovné podmienky:

Oblasť 1:

- činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. V rámci danej činnosti je oprávnená:

- výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie, a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, len v nadväznosti na investície do rozvoja rekreačných a relaxačných činností,

- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia doplnkových relaxačných a rekreačných zariadení v nadväznosti na existujúce ubytovacie zariadenie bez kapacitného lôžkového obmedzenia, ako napr. wellness, športové relaxačné ihrisko, sauna, krb, bazén apod.,

- v prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhladkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy).

Oblasť 2:

- činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločenského života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny.

Oblasť 3:

- činnosti spojené so spracovaním a uvádzaním na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ. Vstupom spracovania môže byť aj produkt, ktorý spadá do prílohy I ZFEÚ za podmienky, že je vstupom zároveň aj produkt, ktorý nespadá do prílohy I ZFEÚ (s výnimkou spracovania poľnohospodárskych produktov, ktorých vstup spadá výlučne do prílohy I ZFEÚ a výstupom je energia z OZE alebo produkt, ktorý sa ďalej využíva na výrobu energie) vrátane doplnkovej výroby nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru, ako aj predaj vlastných produktov nepoľnohospodárskeho, nelesného a neakvakultúrneho charakteru (vrátane zariadenia mobilných predajných miest) a výrobkov a/alebo produktov iných poľnohospodárov a obhospodarovateľov lesa a akvakultúrnych podnikov za účelom ekonomického rozvoja daného územia. Oprávnená je aj tvorba a rozvoj aktivít a činností spojených s poskytovaním služieb, najmä služieb súvisiacich so skladovaním, logistikou a dopravou a zriaďovaním podnikateľských inkubátorov.

	<p><i>Účelom poskytnutia pomoci je podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností prostredníctvom pomoci na počiatočnú investíciu na:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• hmotné a nehmotné aktíva spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou (oblasť 1) – v rámci danej činnosti je oprávnené obstaranie a výstavba nových alebo rekonštrukcia alebo modernizácia priestorov a areálov na daný účel alebo predmet projektu, vrátane vnútorného vybavenia, nákupu technológií, strojov, zariadení a pod., v nadväznosti na založenie nového podniku, rozšírenie kapacity existujúceho podniku alebo diverzifikáciu činnosti podniku na produkty alebo služby, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti;</i> <i>• hmotné a nehmotné aktíva spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu (oblasť 2) – v rámci danej činnosti je oprávnené obstaranie a výstavba nových alebo rekonštrukcia alebo modernizácia priestorov a areálov na daný účel alebo predmet projektu, na vykonávanie činností alebo poskytovanie služieb spojených s danou cieľovou skupinou, vrátane vnútorného vybavenia, nákupu zariadení a pod. v nadväznosti na založenie nového podniku, rozšírenie kapacity existujúceho podniku alebo diverzifikáciu činnosti podniku na produkty alebo služby, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti;</i> <i>• hmotné a nehmotné aktíva na spracovanie a uvádzanie na trh produktov, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I ZFEÚ, vrátane využívania OZE (oblasť 3 a 4) – v rámci danej činnosti je oprávnené obstaranie a výstavba nových alebo rekonštrukcia alebo modernizácia priestorov a areálov na daný účel alebo predmet projektu, vrátane vnútorného vybavenia, nákupu zariadení a pod. v nadväznosti na založenie nového podniku, rozšírenie kapacity existujúceho podniku alebo diverzifikáciu činnosti podniku na produkty alebo služby, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti.</i> <p><i>Za počiatočnú investíciu sa považuje (v rámci zamerania projektu pri dodržaní podmienok uvedených v "oprávnené projekty") investícia do hmotných a nehmotných aktív, ktorá sa týka založenia nového podniku, rozšírenia kapacity existujúceho podniku, diverzifikácie výroby podniku na produkty alebo služby, ktoré sa predtým v podniku nevyrábali alebo neposkytovali.</i></p>
Oprávnení prijímatelia	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky:</p> <p>Príjemcom pomoci je podnik v zmysle čl. 107 ods. 1 ZFEÚ, t.j. každý subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právny status a spôsob financovania (ďalej len "príjemca pomoci").</p> <p>Príjemcom pomoci je jediný podnik.</p>

	<p>Jediný podnik v zmysle čl. 2 ods. 2 nariadenia (EÚ) č. 1407/2013 zahŕňa všetky podniky, medzi ktorými je aspoň jeden z týchto vzťahov:</p> <p>a) jeden podnik má väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v inom podniku;</p> <p>b) jeden podnik má právo vymenovať alebo odvolať väčšinu členov správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu iného podniku;</p> <p>c) jeden podnik má právo dominantným spôsobom ovplyvňovať iný podnik na základe zmluvy, ktorú s daným podnikom uzavrel, alebo na základe ustanovenia v zakladajúcom dokumente alebo stanovách spoločnosti;</p> <p>d) jeden podnik, ktorý je akcionárom alebo spoločníkom iného podniku, má sám, na základe zmluvy s inými akcionármi alebo spoločníkmi daného podniku, pod kontrolou väčšinu hlasovacích práv akcionárov alebo spoločníkov v danom podniku.</p> <p>Podniky, ktoré majú akýkoľvek vzťah uvedený v písm. a) až d) prostredníctvom jedného alebo viacerých iných podnikov, sa takisto považujú za jediný podnik .</p> <p>Oprávneným žiadateľom sú:</p> <p>Pre oblasť 1 a 2 v zmysle oprávnenosti aktivít realizácie projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach <p>Pre oblasť 1 až 3 v zmysle oprávnenosti aktivít realizácie projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. - fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: <ul style="list-style-type: none"> - súkromných vlastníkov a ich združení; - obcí a ich združení; - Cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním. - fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).
Intenzita pomoci ¹²	<i>Intenzita podpory (pomoci) je v súlade s intenzitou pomoci v zmysle stratégie CLLD uvedenej vo výzve (časť Financovanie projektu), pričom výška podpory môže byť:</i>

¹² Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p>v prípade oprávnených operácií v rámci podopatrenia je maximálna intenzita minimálnej pomoci 85 % z celkových oprávnených výdavkov za predpokladu dodržania stropov uvedených v bodoch J.1 resp. J.2 schémy de minimis DM – 4/2018 v platnom znení (Príloha 14B). Uvedené platí pre celé územie SR.</p>
<p>Oprávnené výdavky</p>	<p><i>Výdavky na hmotné a nehmotné aktíva</i> <i>Oprávnené výdavky sú výdavky na oprávnené projekty, súvisiace s aktivitami v zmysle bodu 2.2 tohto podopatrenia a to výdavky na:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>výdavky na hmotné a nehmotné aktíva ,</i> - <i>výstavbu, obstaranie (vrátane leasingu) alebo rozšírenie kapacity nehnuteľného majetku vrátane prípravy staveniska,, terénnych úprav a úpravy okolia a vrátane vnútorného vybavenia; u obstarania nehnuteľného majetku (okrem nezastavaného a zastavaného pozemku) najviac za sumu nepresahujúcu 30 % celkových oprávnených výdavkov na príslušnú operáciu zistenú znaleckým posudkom,</i> - <i>kúpu nezastavaného a zastavaného pozemku za sumu nepresahujúcu 10 % celkových oprávnených výdavkov na príslušnú operáciu zistenú znaleckým posudkom,</i> - <i>obstaranie nových strojov a zariadení vrátane leasingu do výšky ich trhovej hodnoty o nehmotné investície - len obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru,</i> - <i>za oprávnené vnútorné vybavenie nehnuteľného majetku sa pre potreby tejto výzvy pokladajú len elektrospotrebiče, prístroje a technológie (napr. sauna, zariadenie posilňovne) súvisiace s cieľom projektu. Pokiaľ nie sú súčasťou stavby musí ísť o majetok zaradený do dlhodobého hmotného majetku (t.j. samostatné hnutelné veci, alebo súbory hnutelných vecí so samostatným technicko-ekonomickým určením s obstarávacou cenou nad 1700 EUR resp. s cenou pod 1700 EUR, pokiaľ doba ich použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok),</i> - <i>za oprávnené stroje sa pre potreby tejto výzvy pokladajú len stroje slúžiace na výrobu alebo poskytovanie služieb v súlade s cieľom projektu, pričom v oblasti 1 maximálne spolu do 30 % oprávnených výdavkov projektu,</i> - <i>za oprávnené zariadenia sa pre všetky oblasti pre potreby tejto výzvy považujú všetky výrobné a obslužné zariadenia a technológie súvisiace s oprávneným predmetom projektu,</i> - <i>za oprávnené výdavky sa považujú aj výdavky súvisiace s úpravou okolia vrátane zelenej infraštruktúry – stromy, kríky a pod ak sú súčasťou stavebnej investície max do výšky 5 % z oprávnených výdavkov projektu,</i> - <i>za oprávnené výdavky v súvislosti s oblasťou 1 a 2 sa považujú aj výdavky súvisiace poskytovaním stravovacích a reštauračných služieb. V rámci oblasti 1 len do výšky 30 % oprávnených výdavkov projektu. V oblasti 2 výhradne na účel a pre cieľovú skupinu.</i> <p><i>Výdavky spojené s lízingom hmotných aktív možno zohľadniť za týchto podmienok:</i></p>

	<p>- v prípade pozemkov a budov musí prenájom pokračovať najmenej 3 roky a v prípade veľkých podnikov najmenej 5 rokov, po očakávanom dátume ukončenia projektu;</p> <p>- v prípade zariadenia a strojov musí mať prenájom formu finančného lízingu a musí zahŕňať záväzok pre príjemcu pomoci odkúpiť tieto aktíva po uplynutí doby prenájmu.</p> <p><i>Nehmotné aktíva sú oprávnené na výpočet investičných výdavkov, ak spĺňajú tieto podmienky:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - musia sa používať výlučne v podniku, ktorý je príjemcom pomoci; a musia byť odpisovateľné; - musia byť nakúpené za trhových podmienok od tretích strán, ktoré nie sú v žiadnom vzťahu voči nadobúdateľovi; - musia byť zahrnuté v aktívach podniku, ktorý je príjemcom pomoci, a musia ostať spojené s projektom, na ktorý bola pomoc poskytnutá, najmenej počas troch rokov a v prípade veľkých podnikov najmenej päť rokov. <p>Výdavky sú oprávnené ak spĺňajú nasledovné podmienky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné „ozelenenie“ objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce. 2. Súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení): <ol style="list-style-type: none"> a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku; b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty; c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu; d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek. 3. Nadobudnuté aktíva musia byť nové, s výnimkou mikropodnikov, malých a stredných podnikov.
<p>Výška príspevku (minimálna a maximálna)</p>	<p>min.5 000,-EUR max.100 000,- EUR</p>

Finančný plán	Región ¹³	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	507 764,71	323 700,00	107 900,00	76 164,71	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	507 764,71	323 700,00	107 900,00	76 164,71	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹⁴	v súlade s PRV a v súlade s dokumentom „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a v súlade s prílohou príručky pre prijímateľa LEADER - 6B Podmienky poskytnutia príspevku, výberové kritéria pre výber projektov, hodnotiace kritériá pre výber projektov (bodovacie kritéria) pre opatrenia/podopatrenia Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 implementované prostredníctvom LEADER/CLLD					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6A	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	0	5	

¹³ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

¹⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Tabuľka č. 4.D: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
Priradenie kódu opatrenia ¹⁵	Podopatrenie:7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach; „Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok“ ☒ Sekundárna FO predominantná – 6B ☒ Sekundárna FO doplnková – 6A „Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd“ ☒ Sekundárna FO predominantná – 6B ☒ Sekundárna FO doplnková – 6A „Zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.“ ☒ Sekundárna FO predominantná – 6B „Výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní“ ☒ Sekundárna FO predominantná – 6B
Ciele opatrenia	<i>Nevyhnutnosťou regiónu Chopok juh je zlepšenie infraštruktúry, čím sa vytvoria aj podmienky pre podnikateľov a zároveň sa zlepšia podmienky pre život obyvateľov, ktoré budú mať vplyv na zabránenie odlivu obyvateľov z regiónu. Investície do infraštruktúry a miestnych služieb budú mať pozitívny vplyv na miestny ekonomický rozvoj.</i>
Zdôvodnenie výberu	<i>Na základe požiadaviek obcí do 1 000 obyvateľov (6ks), bola identifikovaná potreba investícií do infraštruktúry malých rozmerov, nakoľko v uvedených obciach často chýbajú verejné priestranstvá, námestia, parky využiteľné reobyateľov.</i>

¹⁵ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

<p>Rozsah a oprávnené činnosti</p>	<p><i>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí splňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD príslušnej MAS uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň splňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER.</i></p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň splňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.)</i> <p><i>Konkrétnejšie aktivity: miestne komunikácie v dedinách, vidiecke cesty a chodníky (cesty a chodníky aj vrátane parkovísk), parkoviská, priekopy a rigoly (len ak sú súčasťou popri realizovanej ceste, resp. chodníku), cestné mosty (z ocele, betónu alebo z iného materiálu) spolu s nadjezdami a príjazdami, pešie mosty (lávky pre peších), autobusové prístrešky (autobusové zastávky).</i></p> <p><i>Za oprávnený výdavok sa považuje aj tzv. mobiliár:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>lavička,</i> - <i>odpadkový kôš,</i> - <i>kontajner na zeleň/kvetináč, informačné plochy/tabule/vitríny (napr. aj vrátane názvu zastávky, názvu ulice, umiestnenie mapy obce/okolia/kultúrnych pamiatok),</i> - <i>uvítacie tabule,</i> - <i>smerníky a ukazovatele (napr. k obecnému úradu, ku kultúrnej pamiatke, k historickej budove, múzeu, pamätnej izbe, a pod.),</i> - <i>bariéry,</i> - <i>zábrany vjazdu,</i> - <i>ochranné mreže (napr. na koreň/kmeň stromov).</i> • <i>výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd. Podrobnejšie: stokové siete (kmeňové stoky, zberače a uličné stoky, výustné stoky a odľahčovacie stoky), čistiarne odpadových vôd, obecné, skupinové a ostatné vodovody lokálneho charakteru, miestne potrubné rozvody teplej vody, súvisiace vodárenské stavby miestneho významu (úpravne vody, čerpace stanice).</i>
------------------------------------	--

- *zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov, aleje, pešie zóny, nábrežia (v prípade, že je súčasťou takejto investície aj parkovisko v menšom rozsahu, , tak sú výdavky oprávnené aj vrátane parkovísk) a pod.*
- Za verejné priestranstvo možno považovať pre účely vydávania zákazov a príkazov v legislatívnej pôsobnosti obce každý priestor, ktorý spĺňa súčasne tri nasledujúce podmienky:*
- *je prístupný všetkým bez obmedzenia (teda prístupný každému bez toho, aby musel prekonávať prekážky)*
  - *slúži na všeobecné užívanie (teda neexistuje žiadny právny dôvod, ktorý by niekoho vylučoval z jeho užívania resp. neexistuje právny dôvod, ktorý by obmedzoval jeho využívanie len pre zúžený okruh osôb alebo len pre určitý účel)*
  - *je ako verejné priestranstvo definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce.*
- Slová "priestor prístupný bez obmedzení" je nutné definovať tak, že nejde o akékoľvek ľubovoľné priestory, ale že ide o priestranstvá majúce podobný charakter ako námestie, trhovisko, cesty, miestne komunikácie, parky a verejná zeleň.*
- Obec je vo všeobecne záväzných nariadeniach oprávnená pojem "verejné priestranstvo" definovať, avšak táto definícia musí vychádzať zo zákonného základu.*
- Vo všeobecnosti môžeme za verejné priestranstvo považovať verejnosti prístupné pozemky vo vlastníctve obce alebo pozemky, ktoré si obec prenajíma. Verejným priestranstvom na účely zákona nie sú pozemky, ktoré sú síce vo vlastníctve obce, ale obec ich prenajala podľa osobitného zákona. Za verejné priestranstvo je možné považovať aj cintorín, a aj to len v prípade, ak ho má obec definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce pred podaním ŽoNFP, ako verejné priestranstvo. Za verejné priestranstvo nie je možné považovať školu, školské zariadenia (škôlky, jasle), areál školy (školský dvor).*
- Oprávneným výdavkom v rámci aktivity 3 je aj mobiliár/drobný architektonický prvok napr.*
- *lavička, odpadkový kôš,*
  - *kontajner na zeleň/kvetináč,*
  - *informačné plochy/tabule/vitríny (napr. názvu námestia/parku, umiestnenie mapy obce/okolia/kultúrnych pamiatok a pod.),*
  - *smerníky a ukazovatele (napr. ku kultúrnej pamiatke, k historickej budove, múzeu, pamätnej izbe, a pod.),*
  - *stojan a/alebo prístrešky na bicykle,*
  - *bariéry,*
  - *zábrany vjazdu,*
  - *ochranné mreže (napr. na koreň/kmeň stromov),*

	<ul style="list-style-type: none"> - hodiny, - fontánka na pitnú vodu/výpustný stojan na pitnú vodu • výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní <p>Oprávnené investície sú drenáže a odvodňovacie kanály. otvorené odtokové kanály, odvodňovacie priekopy, obecné studne.</p> <p>Je možné realizovať aj investície do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - historických vodohospodárskych diel (tajchy, jarky, nápuštné alebo výpustné objekty a pod.), - historických vodovodov, priehrad, - diaľkových rozvodov vody, - do miestnych potrubných rozvodov vody, - plavebných kanálov
Oprávnení prijímatelia	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS, ktorý musí spĺňať aj nasledovné podmienky:</p> <p>Oprávneným žiadateľom je:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obce z územia MAS Chopok juh 2. Občianske združenie 3. Združenia obcí s právnou subjektivitou z územia príslušnej MAS s právnou formou: <ul style="list-style-type: none"> • Občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov • Záujmové združenie právnických osôb v zmysle § 20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
Intenzita pomoci ¹⁶	<p>max. 100% oprávnených výdavkov, s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry (uvedené v kapitole 8.2.6.6. Informácie špecifické pre dané opatrenie PRV SR 2014 – 2022).</p>
Oprávnené výdavky	<p>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie .2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014</p>

¹⁶ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p>– 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky. <i>Žiadateľ musí zároveň splňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <p>1. <i>Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce.</i></p> <p>2. <i>Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</i></p> <p>a. <i>výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku</i></p> <p>b. <i>kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty</i></p> <p>c. <i>všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu</i></p> <p>d. <i>nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek</i></p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / min.5000,- EUR, max 100 000,-EUR					
Finančný plán	Región ¹⁷	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	200 000,00	150 000,00	50 000,00	0,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	200 000,00	150 000,00	50 000,00	0,00	0,00

¹⁷ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹⁸	v súlade s PRV a v súlade s dokumentom „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a v súlade s prílohou príručky pre prijímateľa LEADER - 6B Podmienky poskytnutia príspevku, výberové kritériá pre výber projektov, hodnotiace kritériá pre výber projektov (bodovacie kritériá) pre opatrenia/podopatrenia Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 implementované prostredníctvom LEADER/CLLD				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	6B	Počet podporených činností/operácií	počet	0	3

Tabuľka č. 4.E: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 7 Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach
Priradenie kódu opatrenia ¹⁹	Podopatrenie: 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	Primárna FO - 6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach; „Investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrův, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov“ ☒ Sekundárna FO predominantná – 6B ☒ Sekundárna FO doplnková – 6A

¹⁸ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

¹⁹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>„Investície zamerané na zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia“ ☐ Sekundárna FO predominantná – 6B ☐ Sekundárna FO doplnková – 6A</p> <p>„Investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu“ ☐ Sekundárna FO predominantná – 6B ☐ Sekundárna FO doplnková – P4</p> <p>„Investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.“ ☐ Sekundárna FO predominantná – 6B ☐ Sekundárna FO doplnková – 6A, 3A</p> <p>„Investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb“ ☐ Sekundárna FO predominantná – 6B ☐ Sekundárna FO doplnková – 6A, 5C</p> <p>„Investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti t.j. nákup prídavných zariadení na komunálnu techniku na čistenie, údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov (malé zariadenia) a investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov)“ ☐ Sekundárna FO predominantná – 6B ☐ Sekundárna FO doplnková – 6A</p>
Ciele opatrenia	<p><i>V regióne Chopok juh je členských 6 obcí s počtom obyvateľov do 1000. Využitie a pozitívny dopad na región prostredníctvom zaradenia daného podopatrenia do Stratégie považujeme za kľúčové pre rozvoj regiónu, nakoľko práve menšie obce v území potrebujú investície do zlepšovania služieb pre obyvateľstvo a pozdvihnúť záujem a možnosti o aktivity voľného času a kultúry v obci a okolí. Opatrenie je potrebné implementovať aj z dôvodu zvýšených potrieb obyvateľstva práve v menších obciach, zabezpečenia infraštruktúry pre podporu aktivít pre mládež a deti v rámci voľného času.</i></p>
Zdôvodnenie výberu	<p><i>Viacero obcí v rámci MAS Chopok juh má záujem realizovať projekty zamerané na trávenie voľného času, pričom vo viacerých prípadoch majú obce spracovanú aj projektovú dokumentáciu a vydané stavebné povolenie.</i></p>

<p>Rozsah a oprávnené činnosti</p>	<p><i>Oprávnené aktivity projektu (činnosti), ktoré žiadateľ musí splňať sú oprávnené aktivity projektu (činnosti) v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené aktivity/činnosti MAS. Žiadateľ musí zároveň splňať aj podmienky uvedené v bode 2.1 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR</i></p> <p><i>2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER.</i></p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň splňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia/rozšírenie (prístavba,nadstavba, zväčšenie) športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov/ vonkajší exteriérový priestor pre kultúrne a spoločenské podujatia, ktoré musí byť spojené pevne so zemou (vrátane zastrešenia, osvetlenia, ozvučenia apod.) , investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov</i> - <i>investície zamerané na zriadenie nových, rozšírenie (prístavba, nadstavba, prestavba), rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia</i> - <i>investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu</i> - <i>investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcia, modernizácia/rozšírenie (prístavba,nadstavba, zväčšenie) nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.</i> - <i>investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb. Za miestne služby sa považujú len služby spojené so spolkovou činnosťou v rámci komunitných centier, služby spojené s kultúrou v rámci kultúrnych domov, služby spojené s poskytovaním samosprávnych činností v rámci obecných úradov, služby spojené s predškolskou výchovou v rámci materských škôlok a služieb spojených so športom v rámci obecných športových hál a telocviční</i> - <i>investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti t.j. nákup prídavných zariadení na komunálnu techniku na čistenie, údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov (malé zariadenia) a investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov)</i>
<p>Oprávnení prijímateľa</p>	<p>Oprávneným žiadateľom je oprávnený žiadateľ v zmysle stratégie CLLD uvedený vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnený žiadateľ MAS, ktorý musí splňať aj nasledovné podmienky: Oprávneným žiadateľom je:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obce z územia MAS Chopok juh 2. Občianske združenie 3. Združenia obcí s právnou subjektivitou z územia príslušnej MAS s právnou formou: <ul style="list-style-type: none"> • Občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov • Záujmové združenie právnických osôb v zmysle § 20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
Intenzita pomoci ²⁰	<i>max. 100% oprávnených výdavkov, s maximálnym limitom v zmysle definície malej infraštruktúry (uvedené v kapitole 8.2.6.6. Informácie špecifické pre dané opatrenie PRV SR 2014 – 2022).</i>
Oprávnené výdavky	<p><i>Oprávnené výdavky projektu, ktoré žiadateľ musí spĺňať sú oprávnené výdavky v zmysle stratégie CLLD uvedené vo výzve na predkladanie ŽoNFP ako oprávnené výdavky MAS. Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj podmienky uvedené v bode 2.2 pre Podopatrenie 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry uvedené v Prílohe 6B k Príručke pre prijímateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 pre opatrenie 19. Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER a podmienky v kapitole 7., ods. 3 až ods. 5 vyššie uvedenej príručky.</i></p> <p><i>Žiadateľ musí zároveň spĺňať aj nasledovné podmienky (ak relevantné):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</i> 2. <i>súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</i> <ol style="list-style-type: none"> a) <i>výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku;</i> b) <i>kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</i> c) <i>všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</i>

²⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p><i>d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</i></p> <p><i>- Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a výdavky na poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti (max. 8%).</i></p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) / min.5000,- EUR, max 100 000,-EUR					
Finančný plán	Región ²¹	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	313 984,78	235 488,59	78 496,20	0,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	313 984,78	235 488,59	78 496,20	0,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²²	v súlade s PRV a v súlade s dokumentom „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“ a v súlade s prílohou príručky pre prijímateľa LEADER - 6B Podmienky poskytnutia príspevku, výberové kritéria pre výber projektov, hodnotiace kritériá pre výber projektov (bodovacie kritéria) pre opatrenia/podopatrenia Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 implementované prostredníctvom LEADER/CLLD					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	

²¹ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

²² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	6B	Počet obyvateľov obce/obcí ktorí budú mať prospech z realizovaného projektu	počet	0	15 000
--	----	--	--------------	----------	---------------

B.) Akčný plán pre Chod MAS a animácie

Tabuľka č. 4.F: Animácie (základná alokácia pre MAS z menej rozvinutého regiónu)

Názov opatrenia	19 Opatrenie 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK – miestny rozvoj vedený komunitou) (článok 35 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)
Priradenie kódu opatrenia ²³	19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie Financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD:
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	<i>Podpora v rámci operácie je nevyhnutná a bude poskytovaná na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie miestneho rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území. V programovom období 2014 – 2020 zostáva LEADER povinnou súčasťou programov rozvoja vidieka ako prierezový nástroj pre miestny rozvoj a zavádzanie inovácií vrátane zmierňovania klimatických zmien. LEADER ako nástroj integrovaného územného rozvoja na miestnej úrovni bude priamo prispievať k vyváženému územnému rozvoju vidieckych oblastí, čo je jeden zo základných cieľov politiky rozvoja vidieka. Integrovaný rozvoj vidieka má vychádzať z vnútra vidieckych oblastí za účasti zástupcov obcí, podnikateľov, farmárov a ostatných aktérov vidieka (zástupcovia 3 sektorov: občiansky, súkromný, verejný – miestna samospráva). V tomto období je potrebné viac sa zamerať na prílev finančných prostriedkov do súkromného a občianskeho sektora. Metóda LEADER môže hlavne prispieť k riešeniu problémov spojených s lokálnou a dlhodobou nezamestnanosťou, kedy práve prístupom zdola nahor je možné identifikovať potreby v danom území aj v oblasti tvorby pracovných miest a sociálnych inovácií. LEADER tak v prvom rade prispeje k zvýšeniu rastu a zamestnanosti, k inklúzii marginalizovaných skupín, k rozvoju inovácií, ako aj k mobilizácii lokálnych zdrojov.</i>

²³ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Zdôvodnenie výberu	<i>Efektívna implementácia opatrení CLLD je priamo závislá na kvalite a funkčnosti Miestnej akčnej skupiny, ktorej činnosť je nevyhnutná pre úspešnú implementáciu stratégie. Nakoľko financovanie z vlastných zdrojov je nedostatočné, je potrebná podpora vo forme nákladov na prevádzku s cieľom zvládnutia administratívneho zaťaženia a ostatných činností v súvislosti s implementáciou stratégie CLLD.</i>
Rozsah a oprávnené činnosti	<i>Rozsah a oprávnené činnosti: 2. financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD: a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.</i>
Oprávnení prijímatelia	<i>MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov</i>
Intenzita pomoci ²⁴	<i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i> <i>• Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov 100 %.</i> <i>Celkové náklady na prevádzkové náklady a náklady na oživenie nesmú presiahnuť 20% celkových nákladov, ktoré vznikli v rámci implementácie stratégie miestneho rozvoja. Časť výdavkov súvisiacich s chodom MAS a animáciou bude hradená formou paušálnej platby, ktorá bude stanovená na základe výpočtov a analýz primeranosti nákladov.</i>
Oprávnené výdavky	<i>a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;</i>

²⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<i>b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác;</i> <i>c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.</i>					
Finančný plán	Región ²⁵	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	40 000,00	30 000,00	10 000,00	0,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	40 000,00	30 000,00	10 000,00	0,00	0,00
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6B	Počet ľudí, ktorí získali odbornú prípravu	počet	0	20	

²⁵ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

Tabuľka č. 4.G: Chod MAS1 a Chod MAS 2 v rámci IROP (základná alokácia z menej rozvinutého regiónu)

Názov opatrenia	Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD
Priradenie kódu opatrenia ²⁶	5.1.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	Špecifický cieľ 5.1.1 - Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	<p><i>Podpora v rámci operácie je nevyhnutná a bude poskytovaná na prevádzkovú a administratívnu činnosť MAS.</i></p> <p><i>Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí je prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku. Pre trend vidieckej zamestnanosti posledných rokov je typický pokles zamestnanosti v primárnom a sekundárnom sektore, podobne ako v celom národnom hospodárstve SR. Naopak, vývoj zamestnanosti v terciárnom sektore naznačuje dynamickejší nárast zamestnanosti vo vidieckych oblastiach oproti vývoju v celej ekonomike SR. Zamestnanosť v terciárnom sektore má teda na vidieku značný rastový potenciál. V oblasti zamestnanosti a sociálnej súdržnosti sú problémovými oblasťami najmä celková miera nezamestnanosti, dlhodobá nezamestnanosť, zamestnávanie starších pracovníkov a príslušníkov marginalizovaných rómskych komunit. Pre vidiecke regióny je ďalej charakteristický postupný a kontinuálny nárast počtu podnikateľov (samostatne zárobkovo činné osoby), a tým aj nárast podielu na celkovom počte podnikateľov v SR. Naopak, čo sa týka dynamiky rastu podnikateľských subjektov ako právnických osôb, táto je na vidieku nižšia ako v mestských regiónoch spôsobená nižšou ekonomickou silou a nižšou infraštruktúrnou vybavenosťou. SR má výrazný potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu spojený najmä s využívaním prírodného a historického potenciálu územia. Nezameniteľnú úlohu pri rozvoji vidieka stále zohrávajú podnikateľské subjekty vo vidieckom osídlení. Predpoklady pre udržanie zamestnanosti na vidieku spočívajú v zmiernení doterajšieho trendu znižovania počtu pracovných príležitostí v</i></p>

²⁶ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<i>poľnohospodárskej prvovýrobe, avšak pre posilnenie ekonomickej a sociálnej životaschopnosti vidieka je potrebná diverzifikácia ekonomických aktivít, rozvoj služieb a posilnenie investícií do miestnej infraštruktúry. Kľúčovou výzvou na miestnej úrovni v spojení s rozvojom podnikania je sociálna inovácia ako rozvoj a uskutočňovanie nových nápadov.</i>																								
Zdôvodnenie výberu																									
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>A.) <i>personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)</i></p> <p>B.) <i>vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD</i></p> <p>C.) <i>náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS</i></p> <p>D.) <i>finančné náklady (napr. bankové poplatky)</i></p> <p>E.) <i>náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS)</i></p>																								
Oprávnení prijímatelia	- <i>miestna akčná skupina (územie menej rozvinutého regiónu)</i>																								
Intenzita pomoci ²⁷	<p><i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategória regiónu</th> <th colspan="3">Menej rozvinutý región</th> </tr> <tr> <th>Prijímateľ</th> <th colspan="3">Miestna akčná skupina</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4"><i>Celkové oprávnené výdavky</i></td> </tr> <tr> <td><i>Zdroje EÚ</i></td> <td colspan="2"><i>Národné verejné zdroje</i></td> <td rowspan="3">Spolu</td> </tr> <tr> <td><i>EFRR / ESF / KF</i></td> <td><i>Štátny rozpočet</i></td> <td><i>Prijímateľ</i></td> </tr> <tr> <td>95,0 %</td> <td>0,0 %</td> <td>5,0 %</td> </tr> </tbody> </table>			Kategória regiónu	Menej rozvinutý región			Prijímateľ	Miestna akčná skupina			<i>Celkové oprávnené výdavky</i>				<i>Zdroje EÚ</i>	<i>Národné verejné zdroje</i>		Spolu	<i>EFRR / ESF / KF</i>	<i>Štátny rozpočet</i>	<i>Prijímateľ</i>	95,0 %	0,0 %	5,0 %
Kategória regiónu	Menej rozvinutý región																								
Prijímateľ	Miestna akčná skupina																								
<i>Celkové oprávnené výdavky</i>																									
<i>Zdroje EÚ</i>	<i>Národné verejné zdroje</i>		Spolu																						
<i>EFRR / ESF / KF</i>	<i>Štátny rozpočet</i>	<i>Prijímateľ</i>																							
95,0 %	0,0 %	5,0 %																							

²⁷ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

Oprávnené výdavky	<p>A.) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)</p> <p>B.) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD</p> <p>C.) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS</p> <p>D.) finančné náklady (napr. bankové poplatky)</p> <p>E.) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS)</p>					
Finančný plán	Región ²⁸	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	178 947,37	170 000,00	0,00	8 947,37	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	178 947,37	170000,00	0,00	8 947,37	0,00
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.1	Počet ľudí, ktorí získali odbornú prípravu	Počet	0	20	

²⁸ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

Tabuľka č. 4.H: : Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách), max. 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách

Názov opatrenia	19 Opatrenie 19 Podpora na miestny rozvoj v rámci iniciatívy LEADER (MRVK – miestny rozvoj vedený komunitou) (článok 35 nariadenia (EÚ) č. 1303/2013)
Priradenie kódu opatrenia ²⁹	19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie Financovanie prevádzkových a animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD:
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	<i>Podpora v rámci operácie je nevyhnutná a bude poskytovaná na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie miestneho rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území. V programovom období 2014 – 2020 zostáva LEADER povinnou súčasťou programov rozvoja vidieka ako prierezový nástroj pre miestny rozvoj a zavádzanie inovácií vrátane zmierňovania klimatických zmien. LEADER ako nástroj integrovaného územného rozvoja na miestnej úrovni bude priamo prispievať k vyváženému územnému rozvoju vidieckych oblastí, čo je jeden zo základných cieľov politiky rozvoja vidieka. Integrovaný rozvoj vidieka má vychádzať z vnútra vidieckych oblastí za účasti zástupcov obcí, podnikateľov, farmárov a ostatných aktérov vidieka (zástupcovia 3 sektorov: občiansky, súkromný, verejný – miestna samospráva). V tomto období je potrebné viac sa zamerať na prílev finančných prostriedkov do súkromného a občianskeho sektora. Metóda LEADER môže hlavne prispieť k riešeniu problémov spojených s lokálnou a dlhodobou nezamestnanosťou, kedy práve prístupom zdola nahor je možné identifikovať potreby v danom území aj v oblasti tvorby pracovných miest a sociálnych inovácií. LEADER tak v prvom rade prispeje k zvýšeniu rastu a zamestnanosti, k inklúzii marginalizovaných skupín, k rozvoju inovácií, ako aj k mobilizácii lokálnych zdrojov.</i>
Zdôvodnenie výberu	<i>Efektívna implementácia opatrení CLLD je priamo závislá na kvalite a funkčnosti Miestnej akčnej skupiny, ktorej činnosť je nevyhnutná pre úspešnú implementáciu</i>

²⁹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradi sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<i>stratégie. Nakoľko financovanie z vlastných zdrojov je nedostatočné, je potrebná podpora vo forme nákladov na prevádzku s cieľom zvládnutia administratívneho zaťaženia a ostatných činností v súvislosti s implementáciou stratégie CLLD.</i>
Rozsah a oprávnené činnosti	<p>A.) <i>personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)</i></p> <p>B.) <i>vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD</i></p> <p>C.) <i>náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS</i></p> <p>D.) <i>finančné náklady (napr. bankové poplatky)</i></p> <p>E.) <i>náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS)</i></p>
Oprávnení prijímatelia	- <i>miestna akčná skupina (územie menej rozvinutého regiónu)</i>
Intenzita pomoci ³⁰	<p><i>v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov 100 %.</i>
Oprávnené výdavky	<p><i>a. propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD;</i></p> <p><i>b. výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác;</i></p> <p><i>c. vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.</i></p> <p><i>D.) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)</i></p>

³⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p><i>E.) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD</i></p> <p><i>F.) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS</i></p> <p><i>G.) finančné náklady (napr. bankové poplatky)</i></p> <p><i>H.) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS)</i></p>					
Finančný plán	Región ³¹	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	73 000,00	54 750,00	18 250,00	0,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	73 000,00	54 750,00	18 250,00	0,00	0,00
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.1	Počet ľudí, ktorí získali odbornú prípravu	Počet	0	20	

³¹ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

Pre všetky uvedené opatrenia PRV 2014-2020 platia nasledovné kritériá:

Podmienky poskytnutia príspevku žiadateľom o nenávratný finančný príspevok – všeobecné podmienky pre poskytnutie príspevku, príloha Stratégie CLLD.

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1 Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD

Podrobný popis je k dispozícii v Systéme riadenia CLLD, kapitola 10. Stanovené monitorovacie ukazovatele pre vyhodnotenie strategického cieľa, priorít, špecifických cieľov a jednotlivých opatrení sú objektívne a merateľné. Pre každý ukazovateľ je v stratégii uvedená aj predpokladaná cieľová hodnota, ktorá sa má dosiahnuť do konca r. 2023, aby bolo možné vyhodnotiť stanovené ciele stratégie. Monitorovacie ukazovatele sa budú priebežne sledovať každoročne, aby sa dosiahla stanovená cieľová hodnota v roku 2023. Do 30.06.2020 MAS v rámci hodnotenia vykoná „mid-term“ hodnotenie s cieľom posúdiť výstupy a výsledky intervencií. V roku 2023 vykoná MAS „ex-post“ vyhodnotenie monitorovacích ukazovateľov. Hodnotenie vykonáva nezávislý hodnotiteľ, pričom budú zohľadnené špecifiká v jednotlivých oblastiach sebahodnotenia a taktiež vyhodnotenie kľúčových znakov LEADER – prínos pre územie MAS v oblasti siedmich kľúčových znakov LEADER. Zber monitorovacích ukazovateľov na projektovej úrovni sa zabezpečí najmä prostredníctvom ŽoNFP a monitorovacích správ. Časť ukazovateľov sa získa aj administratívnym spôsobom, ako napr. celkové verejné výdavky, alebo počty podporených operácií.

Monitorovací výbor bude kontrolovať vykonávanie stratégie a pokrok dosiahnutý v naplňaní jej cieľov. Pri tom zohľadňuje finančné údaje, spoločné a špecifické ukazovatele týkajúce sa stratégie vrátane zmien ukazovateľov výsledkov a pokroku dosiahnutého v naplňaní kvantifikovaných cieľových hodnôt a čiastkové ciele stanovené vo výkonnostnom rámci. Monitorovací výbor posudzuje a schvaľuje správy o implementácii stratégie, tiež sleduje všetky hodnotiace aktivity a dosiahnuté výstupy súvisiace s hodnotiacim plánom a môže dať MAS odporúčania týkajúce sa vykonávania stratégie a jej hodnotenia. Následne výbor monitoruje činnosti vykonané v nadväznosti na jeho odporúčania.

Zloženie Monitorovacieho výboru a jeho aktivity sú definované stanovách a organizačnej štruktúre MAS. Cieľová hodnota každého ukazovateľa k roku 2023 bola stanovená na základe kvalifikovaného (expertného) odhadu tak, aby okrem reálnosti (dosiahnuteľnosti) vyjadrovala aj dostatočnú mieru ambicióznosti zohľadňujúcu opatrenia, ktoré sa v rámci Stratégie CLLD MAS Chopok juh plánujú zrealizovať za účelom zabezpečenia širokej informovanosti.

Metodika na výber vzorky, zber, spracovanie a vyhodnotenie zozbieraných údajov, ktorá bola použitá pre potreby prieskumu verejnej mienky v rámci nastavenia predmetného ukazovateľa sa uplatnila aj pri identifikácii jeho cieľovej hodnoty, ktorá sa zrealizuje v roku 2023. Ukazovateľ „Počet ľudí, ktorí získali odbornú prípravu“ bude napĺňaný cez opatrenie 19.4, časť Financovanie animačných nákladov MAS v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD“

Riziká implementácie stratégie CLLD (z hľadiska finančného, procesného a ľudských zdrojov) a popis opatrení na ich elimináciu vrátane zodpovedných subjektov budú komunikované podľa potreby na zasadnutiach najvyššieho orgánu. Finančné riziko bude minimalizované členskými príspevkami členov združenia, príp. cudzími zdrojmi na vykrytie výdavkov nevyhnutných pre úspešnú implementáciu stratégie. Procesné riziko spojené so správnym postupom manažovania chodu organizácie a delegovania právomocí/povinností bude minimalizované dobrovoľníkom zabezpečujúcim dohľad aj pomoc nad procesným riadením štruktúry MAS. Ľudské zdroje organizácie budú z finančného dôvodu eliminované na 2 max 3 zamestnancov na plný, resp. čiastočný úväzok s flexibilnou pracovnou dobou. Riziko zlyhania v tejto oblasti bude eliminované poradenstvom od odborného dobrovoľníka.

Novovytvorené pracovné miesta

Ukazovateľ „Počet novovytvorených pracovných miest“ (v rámci PRV a IROP spolu 10) bude napĺňaná cez poskytovanie informácií o vytvorených Full – timeequivalentoch, t.j. plných pracovných miest v podnikoch, ktoré dostali z MAS podporu. Dané ukazovatele sú merateľné a monitorovací výbor bude dohliadať na ich naplnenie v roku 2023. Ukazovateľ Počet novovytvorených pracovných miest zahŕňa FTE vytvorené v rámci opatrení

PRV sledovaním ukazovateľa „Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch“ v opatreniach: 6.4 v počte 4 FTE, 16.4 v počte 1 FTE, 7.4 v počte 0 FTE, 7.2 v počte 0 FTE.

V rámci IROP opatrení budú vytvorené 5 FTE sledovaním ukazovateľa „Zamestnanosť v podporených podnikoch“ v špecifickom ciele „Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, SZČO a družstiev“. Spolu je to 10 novovytvorených pracovných miest za programové obdobie 2014-2020 v rámci operácií CLLD.

Monitorovací výbor bude zasadať každý rok v prvom štvrtroku daného roka, pričom bude hodnotiť napĺňanie cieľov stratégie za minulý rok. Na základe zozbieraných údajov z implementácie jednotlivých projektov a ich monitorovacích správ zostaví súhrnnú správu, ktorú predloží Valnému zhromaždeniu do konca prvého štvrtroku daného kalendárneho roku.

V rámci realizácie stratégie sú stanovené nasledovné míľniky:

- a) Schválenie stratégie CLLD a udelenie štatútu MAS
- b) Vyhlásenie prvej výzvy
- c) Vyhlásenie výziev na predkladanie ŽoNFP/ŽoPrt v hodnotovom vyjadrení dosiahne hodnotu:
  1. Míľnik 800 000,00,-€ (do 30.06.2020)
  2. Míľnik 1 000 000,00,-€
- d) Počet novovytvorených pracovných miest:
  1. Míľnik 5 (cca polovica z cieľovej hodnoty) novovytvorených pracovných miest
  2. Míľnik 10 novovytvorených pracovných miest
- e) Záverečná monitorovacia správa z implementácie stratégie CLLD

Ukazovateľ počtu novovytvorených pracovných miest bol stanovený na základe objemu investícií v neverejnom sektore, pričom bol plánovaný na 5 pracovných miest v rámci IROP a 5 pracovných miest v rámci PRV.

Ukazovateľ miery nezamestnanosti v regióne bol stanovený na základe expertného odhadu vzhľadom na objem investícií realizovaných v regióne za predpokladu uplatnenia podmienky ceterisparibus.

Ukazovateľ počet operácií, ktoré získali podporu na investície do infraštruktúry malých rozmerov/ rekreačnej/turistickej infraštruktúry bol stanovený na základe dostupných informácií potenciálnych žiadateľov, ktorí budú implementovať projekty v danom opatrení a alokácie určenej na danú prioritu.

Ukazovateľ počet ľudí, ktorí získali odbornú prípravu bol stanovený na základe historických skúseností MAS s realizáciou daných aktivít v období 2007-2013.

Sebahodnotenie MAS

Činnosť MAS bude každoročne vyhodnocovaná Monitorovacím výborom MAS, ktorý bude okrem implementácie projektov inými subjektmi v rámci stratégie CLLD sledovať aktivity vykonávané MAS smerujúce k šíreniu informácií a publicity o MAS ako aj o stratégii CLLD a rovnako bude sledovať všetky animačné aktivity MAS realizované v danom monitorovacom období (každý kalendárny rok). Hodnotenie MAS bude taktiež vykonávané po finančnej stránke, a to Revízorom MAS, ktorý bude sledovať objem finančných prostriedkov vynakladaných na chod MAS a animačnú činnosť MAS, pričom bude taktiež posudzovať ich opodstatnenosť, dopad, a efektívnosť a dohliadať nad vedením účtovníctva združenia ako účtovnej jednotky. V rámci sebahodnotenia MAS sú stanovené postupy vrátane popisu spôsobov overovania, frekvencie a získavania monitorovacích ukazovateľov v nasledovných oblastiach:

- a) implementácie stratégie CLLD vrátane 7 kľúčových znakov LEADER,
- b) implementačného procesu,
- c) riadiaceho procesu,

d) propagácie a vzdelávanie členov MAS.

Detailný popis stanovených merateľných povinných a vlastných ukazovateľov sa nachádza v tabuľke nižšie.

<i>Úroveň</i>	<i>Ukazovateľ (názov a merná jednotka)</i>	<i>Východiskový stav</i>	<i>Cieľová hodnota ukazovateľa do r. 2023</i>	<i>Spôsob overovania a získavania údajov, frekvencia zberu</i>
<i>Strategický cieľ: Zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu a zlepšenie kvality života prostredníctvom zlepšovania životných podmienok obyvateľov obnovou a rozvojom obcí a zefektívnenia priemyselného potenciálu a služieb poskytovaných v regióne, podpora silnejších verejných služieb zamestnanosti a podpora rovnosti medzi mužmi a ženami prostredníctvom nástrojov na zosúladenie pracovného a rodinného života.</i>	<i>Počet novovytvorených pracovných miest</i>	<i>0</i>	<i>10</i>	<i>Údaje z UPSVAR, ročne</i>
	<i>Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)</i>	<i>0 €</i>	<i>1 075 027,62€</i>	<i>Monitorovací výbor, manažment MAS, ročne</i>
	<i>Zníženie miery nezamestnanosti v regióne</i>	<i>13,41%</i>	<i>13,00%</i>	<i>Údaje z UPSVAR, ročne</i>

<p>Priorita 1: Podpora rastu konkurencieschopnej produkcie a vybraných služieb mikroregiónu Chopok juh</p> <p>Špecifický cieľ: Zlepšenie vzťahu medzi verejným a súkromným sektorom v území, zvýšenie udržateľnosti súkromných a verejných služieb a infraštruktúr</p>	<p><i>Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb</i></p>	0	10 000	Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne
	<p><i>Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry</i></p>	0	1	Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne
	<p><i>Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do infraštruktúry malých rozmerov</i></p>	0	1	Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne
	<p><i>Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do rekreačnej/turistickej infraštruktúry</i></p>	0	1	Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne
	<p><i>Pracovné miesta vytvorené v podporovaných</i></p>			

	<i>projektoch (LEADER/PRV)</i>	<i>0 FTE</i>	<i>5 FTE</i>	<i>monitorovací výbor</i>
Priorita 2: Podpora súkromného sektora s cieľom zvyšovať zamestnanosť v mikroregióne, projektov zosúlad'ovania rodinného a pracovného života pomocou podpory tvorby flexibilných pracovných miest u začínajúcich podnikateľov a podnikateľov s novými inovatívnymi projektmi Špecifický cieľ: Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií	<i>Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové</i>	<i>0 kus</i>	<i>1 kus</i>	<i>Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne</i>
	<i>Nárast zamestnanosti v podporených podnikoch (IROP)</i>	<i>0 FTE</i>	<i>5 FTE</i>	<i>UPSVAR, Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne</i>
	<i>Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové</i>	<i>0 kus</i>	<i>1 kus</i>	<i>Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne</i>
	<i>Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne</i>
		<i>0%</i>	<i>1%</i>	<i>Štatistika, Monitorovací výbor, osobná návšteva, raz ročne</i>

	<i>Percentuálny podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch, a skupín/organizácií výrobcov</i>	0%	1	<i>Štatistická evidencia MAS v regióne, ročne Štatistická evidencia MAS v regióne, ročne</i>
Priorita 3: Animačná činnosť MAS Špecifický cieľ: Animácia Špecifický cieľ: Chod MAS	<i>Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)</i> <i>Počet ľudí, ktorí získali odbornú prípravu</i>	0 € 0	40 000,00€ 20	<i>Monitorovací výbor, manažment MAS, ročne</i> <i>Monitorovací výbor, manažment MAS, ročne</i>

Tabuľka 13 – Popis ukazovateľov stratégie CLLD MAS Chopok juh

Pozn. farebne: povinné ukazovatele

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele

MAS Chopok juh si okrem povinných monitorovacích ukazovateľov na úrovni programov PRV, IROP stanovila vo svojej stratégii vlastné monitorovacie ukazovatele, ktoré budú slúžiť pre monitorovanie priebehu a výsledku realizácie projektov v rámci implementácie stratégie a činnosti MAS vzhľadom k stanoveným cieľom.

Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR 2014-2020

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2025
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	15 000
Počet obyvateľov podporenej MAS	32 057
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	5

Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2025
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	945 584,78 €
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	113 000,00 €

Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014-2020

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora	podnik	2
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	5
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	1
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	1
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	1

Vlastné ukazovatele MAS

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2025
Počet ľudí, ktorí získali odbornú prípravu	počet	20
Percentuálny podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch, a skupín/organizácií výrobcov	%	1%
Počet operácií, ktoré získali podporu na investície do rekreačnej/turistickej infraštruktúry	počet	1

Počet operácií , ktoré získali podporu na investície do infraštruktúry malých rozmerov	počet	1
Zníženie miery nezamestnanosti v regióne	%	13,00%
Počet novovytvorených pracovných miest (PRV+IROP)	počet	10

Dané ukazovatele sú merateľné a monitorovací výbor bude dohliadať na ich naplnenie v roku 2023.

6 Finančný rámec

6.1 Financovanie stratégie CLLD

Celkový rozpočet na stratégiu bol stanovený v zmysle maximálnych limitov uvedených v dodatku č. 3 k systému riadenia CLLD na základe vzorca:

$$32\ 057 * 9,66 + 425 * 1\ 150,61 + 11 * 12\ 395,25 + 350\ 000 = 1\ 285\ 027,62\text{€}$$

32 057 – je počet obyvateľov.

9,66 – príspevok variabilnej zložky na obyvateľa

425 – rozloha územia v km²

1 150,61 – príspevok variabilnej zložky na km²

12 395,25 – počet obcí

350 000 – fixná zložka na stratégiu CLLD

Súčasťou stratégie je dofinancovanie jednotlivých opatrení vlastnými zdrojmi v zmysle maximálnej výšky podpory jednotlivých opatrení.

Celkové vlastné zdroje na účely implementácie stratégie CLLD vrátane chodu MAS sú vyčíslené v sume: 493 580,09 €.

MAS patrí do menej rozvinutého regiónu a preto je jej chod financovaný z opatrení IROP. Celkové náklady na chod MAS (bez animácií) boli stanovené vo výške 178 947,37 €, pričom príspevok z verejných zdrojov vo výške 95% predstavuje 170 000,00 € a spolufinancovanie 5% predstavuje 8 947,37 €.

Výdavky určené na animáciu územia boli stanovené vo výške 40 000,00 €, čo predstavuje 19,05% z celkových výdavkov na chod a animáciu MAS (chod + animácia)

Celkové výdavky na chod MAS boli stanovené ako súčet výdavkov určených na chod MAS a výdavkov na animáciu územia 178 947,37 + 40 000,00 = 218 947,37,-€ príspevok z verejných zdrojov je vo výške 210 000,00 € a vlastné zdroje tvoria 8 947,37 €.

Výdavky na chod MAS, vrátane animácie, predstavujú 19,53 % z rozpočtu danej stratégie.

Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	1 285 027,62€
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	1 075 027,62 €
Chod MAS a animácie	210 000,00 €
Dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A	
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	0,00 €
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	0,00 €
Chod MAS a animácie	0,00 €
Dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	438 069,87 €
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	365 069,87 €
Chod MAS a animácie	73 000,00 €

Celkom Chod MAS a animácie	Chod MAS	Animácie
suma v rámci IROP v zmysle vydaného Rozhodnutia na Chod MAS1 a Chod MAS2	170 000 €	0,00 €

suma v rámci PRV v zmysle vydaného Rozhodnutia na podopatrenie 19.4 základná alokácia	0,00 €	40 000,00 €
suma v rámci dodatočnej alokácie na základe splnenie míľnika A	0,00 €	0,00 €
suma v rámci dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	58 400,00 €	14 600,00 €

6.2 Finančný plán pre opatrenia

Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ – verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ – neverejný sektor (označiť „X“)
Základná alokácia			
Dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel	244 512,71	X	
Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev	250 000,00		X
Percentuálny pomer zamerania stratégie (IROP)		49,45%	50,55%
Podopatrenie: 6.4, Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	376 600,00		X
Podopatrenie: 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	100 000,00	X	
Podopatrenie: 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	103 914,91	X	
Celkový rozpočet podľa sektorov (základná alokácia)	-----	448 427,62	626 600,00
Percentuálny pomer zamerania stratégie (základná alokácia)	-----	41,71%	58,29%
Dodatočná alokácia			
Podopatrenie: 6.4, Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	55 000,00		X
Podopatrenie: 7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	100 000,00	X	

Podopatrenie: 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry	210 069,87	X	
Celkový rozpočet podľa sektorov (dodatočná alokácia)		310 069,87	55 000,00
Percentuálny pomer zamerania stratégie (dodatočná alokácia)		85%	15%
Dodatočná alokácia v zmysle mílnika A	0,00		

7 Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

- prínosy k podpore zamestnanosti/k tvorbe pracovných miest, podpora podnikania, podpora cestovného ruchu, zameranie na miestne špecifiká, konkurenčné výhody územia a pod.

V súvislosti s príslušnými oblasťami vidíme prínos Stratégie v otvorení možností pre uskutočňovanie aktivít na pozdvihnutie a oživenie celého regiónu Chopok juh v aktívnych opatreniach, ktoré budeme implementovať v území:

o v súvislosti s investíciami do poľnohospodárskych podnikov – FO a PO podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe,

o v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby – FO a PO podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby,

o v oblasti podpory vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky – Mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach,

o v súvislosti s investíciami do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností – FO a PO podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe, FO a PO obhospodarujúce lesy vo vlastníctve

Prínos stratégie je badateľný v snahe viesť región pomocou implementácie opatrení k napĺňaniu cieľov PRV najmä v oblasti konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva a prispievaniu stratégie k prierezovým cieľom (inovácie, životné prostredie, ..).

Stratégia CLLD MAS Chopok juh taktiež prispieva k sociálnej inklúzii marginalizovaných skupín obyvateľstva vrátane MRK.

Stratégia CLLD MAS Chopok juh má za cieľ smerovať k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest tým, že bude implementovať a uprednostňovať projekty s daným zreteľom a taktiež podpora súkromného a občianskeho sektora prevyšuje podporu verejného sektora.

Vytvorenie pracovných miest je plánované v počte 10 FTE, pričom všetky tieto pracovné miesta sú plánované v rámci projektov neverejného sektora. Jedná sa o opatrenia: PRV - 6.4 v počte 4 FTE, 16.4 v počte 1 IROP Špecifický cieľ 5.1.1 5 FTE. Z hodnotového vyjadrenia predstavuje investičná náročnosť na jedno vytvorené

pracovné miesto hodnotu 128 502,76 €/1FTE. V rámci špecifického cieľa 5.1.1 je investičná náročnosť 50 000 €/1FTE (250 000 / 5).

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Primárnym cieľom Stratégie CLLD je jednoznačne zvyšovanie konkurencieschopnosti vo viacerých oblastiach, ktoré sú pre dané územia charakteristické. Inovácie, životné prostredie a zelená aj strieborná ekonomika je pre naše územia značne dôležitá. Nakoľko podľa „Marketingovej stratégie SACR na obdobie 2014-2020“ významnou problémovou oblasťou v našom cestovnom ruchu je nielen nedostatočné využívanie nových informačných technológií, ale aj nedostatočne vybudovaná infraštruktúra.“, MAS CHJ podporí činnosti 1 a 2 z Podopatrenia: 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností a prispeje tak k vybudovaniu infraštruktúry cestovného ruchu v území. Cestovný ruch bude cez PRV podporený aj obcami cez opatrenia do miestnej infraštruktúry a služieb.“.

Podľa PRV 2014-2020: „Čo sa týka krátkych dodávateľských reťazcov, v súčasnosti sa priamo z farmy predáva len 3% agrárnej produkcie (PSCI 10). Cieľom do roku 2020 je 7%. Dôvodom tohto nízkeho podielu sú chýbajúce spracovateľské prevádzky na farmách (bitúnky, výrobné mäsových a mliekárenských produktov, pre ovocie, zeleninu a zemiaky moderné skladovacie priestory a baliace linky). Z hľadiska realizácie domácej produkcie sa zvyšuje význam regionálnych farmárskych trhov, kde sa koncentruje dopyt a ponuka. Sú dôležité nielen z hľadiska odbytu štandardnej produkcie, ale aj z hľadiska predaja regionálnych a miestnych špecialít. V SR je v súčasnosti funkčných len 5 farmárskych trhov (PSCI 9). Optimálne by bolo, keby sa do roku 2020 ich počet zvýšil na 15.“ Táto informácia sa priamo týka aj regiónu Chopok juh. O opatrenie 16 – Spolupráca je záujem u viacerých existujúcich poskytovateľov služieb v poľnohospodárstve. Sú ochotní medzi sebou spolupracovať. Aktivity budú prispievať k cieľu PRV: Podpora predaja domácej produkcie cez odbytové organizácie výrobcov a rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov.

Obce do 1000 obyvateľov z územia MAS CHJ budú naplňovať ciele opatrenia 7, kde sa zabezpečí, že samotné investície zlepšujúce kvalitu života (infraštruktúra, miestne služby) budú mať vplyv na miestny ekonomický rozvoj v podobe vytvorenia podmienok pre podnikateľov a zároveň zlepšené podmienky pre život obyvateľov budú mať vplyv na zabránenie odlivu obyvateľov z vidieka. Vytváraním pracovných miest aj pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny obyvateľstva sa prispeje k ďalším cieľom PRV.

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

Globálnym cieľom IROP je „prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí“, čo priamo podporuje víziu a strategické ciele Stratégie CLLD MAS Chopok juh. Nakoľko cieľom Integrovaného regionálneho operačného programu je spájanie mesta s vidiekom, vidíme jasnú a zreteľnú potrebu uskutočnenia takého cieľa v podobe zlepšenia dopravnej infraštruktúry medzi mestom Breznom a okolitými obcami, hlavne obcou Podbrezová. Hlavný tok odchádzania za prácou z Brezna smeruje do Podbrezovej (až takmer 50% všetkých odchádzajúcich), čo je pochopiteľné, keďže sa tam nachádza najväčší priemyselný podnik okresu (Železiarne Podbrezová, a.s.). Bezpečná a ekologická doprava v regióne Chopok juh je pre potreby každodenného dochádzania za prácou nevyhnutná. V regióne je plánované aj zriaďovanie kreatívnych centier a podpora služieb tvorivého charakteru. Žiadatelia majú rôzne vízie, ako napr. zriadenie vedeckej kaviarne za účelom podpory potenciálu exaktného prejavu mladých ľudí. Aktivity budú prínosom k napĺňaniu prioritnej osi č.3 Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch- Podpora rastu a zamestnanosti v kultúrnom a kreatívnom priemysle, nakoľko budú podporované prioritne projekty vytvárajúce pracovné miesta uplatňujúce horizontálnu prioritu rovnosť príležitostí. V rámci prioritnej osi č. 5: Miestny rozvoj vedený komunitou - Podpora udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach bude prínosom k napĺňaniu cieľov IROP najmä realizácia aktivít na rozvoj základnej infraštruktúry v obciach v oblasti verejnej osobnej dopravy a cyklo dopravy, sociálnych služieb a komunitných služieb a školskej infraštruktúry. Rozvíjať sa budú miestne služby vrátane lokálnych ekologických služieb. Výstavba a obnova mestských trhových priestorov za účelom podpory lokálnych producentov je pre územie Chopok juh takisto významná.

Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva

Stratégia prispieva k začleňovaniu zraniteľných, resp. znevýhodnených skupín a k uplatňovaniu horizontálnej priority Európskej komisie – rovnosť príležitostí.

Podľa aktuálne platného dokumentu „Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015– 2020“ (Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny, 2015) musia obyvatelia SR čeliť kombinácii viacerých znevýhodnení:

Vyskytuje sa u nich chudoba previazaná s demografickými podmienkami, chudoba vytváraná nezamestnanosťou, chudoba zapríčinená vykonávaním nízko kvalifikovanej a nízko

platenej práce, či nedostatkom vzdelania a diskrimináciou. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je nevyhnutné budovanie kapacít sociálnych služieb krízovej intervencie zameraných práve na tieto cieľové skupiny a lokality, ktoré sú najpočetnejšie v Banskobystrickom, Košickom a Prešovskom kraji. Stratégia

CLLD MAS Chopok juh chce výrazne napomôcť na rozvoji a dostupnosti takých sociálnych služieb, ktoré prispievajú k odstraňovaniu sociálnych bariér a sociálneho vylúčenia, k zmierneniu nepriaznivej sociálnej situácie, pomáhať predchádzať jej prehĺbovaniu, a to so zameraním na priestorovo segregované lokality s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby (okolie mesta Brezno). Cieľová skupina danej priority podlieha viacnásobnému znevýhodneniu a sociálnemu vylúčeniu, čoho dôsledkom je zvýšená miera ohrozenia. Pre cieľovú skupinu vzniká teda zvýšená potreba sociálnych služieb, ku ktorým má však práve táto cieľová skupina sťažený prístup. MAS Chopok juh bude cieľavedome podporovať prehĺbovanie spolupráce medzi poskytovateľmi sociálnych služieb k rozvoju a poskytovaniu sociálnych služieb za účelom odstraňovania marginalizácie a jej dôsledkov, využívať potenciál cirkví a náboženských spoločenstiev motivovať obyvateľov marginalizovaných komunít k sociálnej inklúzii. Našou tendenciou bude zvýšenie zastúpenia vybraných druhov sociálnych služieb a ich kapacít. Podporovať budeme i sociálne služby na podporu rodín s deťmi pomocou pri osobnej starostlivosti o dieťa a podporou zosúladzovania rodinného života a pracovného života. Radi by sme podporili taktiež projekty zabezpečujúce zriadenie dennej starostlivosti o dieťa.

Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku budú podporované prostredníctvom aktivít uvedených v špecifickom ciele IROP 5.1.2. Predpokladom výstupov projektov sú novovytvorené pracovné miesta, zvyšujúce zamestnanosť v regióne.

Prínosy k životnému prostrediu

Mikroregión Chopok juh aj s mestom Brezno leží v centrálnej časti okresu Brezno, ktorý patrí medzi územia Slovenska s najväčším počtom prírodných krás a zaujímavostí. Popri častiach Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Slovenský raj na jeho územie zasahujú aj Národný park Muránska planina a chránená krajinná oblasť Poľana. V okrese sa tiež nachádza 10 národných prírodných rezervácií, 7 prírodných pamiatok, 18 prírodných rezervácií. Takmer polovicu okresu tvorí ochranné pásmo Národného parku Nízke Tatry. S výnimkou obcí Podbrezová, Nemecká, Predajná a Ráztoka zasahuje do všetkých obcí

mikroregiónu, čo vytvára permanentné strety medzi záujmami ochrany prírody a rozšírením ekonomických aktivít v mikroregióne.

Princípy ochrany životného prostredia, ktoré Stratégia CLLD dodržiava, budú podporené aj cez konkrétne projekty žiadateľov, a na základe ich dodržiavania v čo najvyššej miere a najvyššom počte budú uprednostnené projekty.

1. Princíp prevencie a 2. Princíp predbežnej opatrnosti - ak v rámci rozhodovacieho procesu nebude k dispozícii dostatočné množstvo presných a dostatočných informácií o možných dôsledkoch rozhodnutí pre ŽP, bude treba rozhodnúť vždy v prospech ŽP
3. Princíp „znečisťovateľ platí“ - znečisťovateľ poskytne formou rôznych platieb finančné zdroje nevyhnutné na financovanie opatrení slúžiacich na kompenzáciu nepriaznivých následkov ľudských aktivít (okrem iného aj vlastných) aj externé náklady
4. Princíp vysokej úrovne ochrany životného prostredia – uprednostnenie projektov so zabezpečením ochrany ŽP vždy so zreteľom na najnovšie dostupné vedecké a technické poznatky a riešenia
5. Princíp bezprostrednosti - znečistenie životného prostredia musí byť odstraňované bezprostredne pri zdroji tohto znečistenia
6. Princíp subsidiarity - kompetencie v oblasti ochrany ŽP sú umiestnené na čo najnižšej úrovni riadenia (miestna, regionálna, celoštátna, úniijná)
7. Princíp integrácie - požiadavky na ochranu ŽP sú integrované (súčasťou ďalších politík) EÚ a Slovenska
8. Princíp trvalo udržateľného rozvoja - podpora harmonického a vyváženého rozvoja hospodárskych činností v EÚ, trvalo udržateľného a neinflačného rastu rešpektujúceho ŽP aj na regionálnej úrovni v MAS Chopok juh. Je to rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov.

Prierezovo podporujeme aj environmentálnu účinnosť plánovaných projektov, v projektoch od žiadateľov predpokladáme zavádzanie inovatívnych ekologických prvkov a prístupov, prvkov zelenej infraštruktúry a plánujeme viesť informačné aktivity podporujúce ekologické myslenie a správanie sa ľudí – občanov aj turistov v regióne (napr. potreba a výhody zavedenia triedeného zberu odpadov na území Krpáčovo, Tále, Srdiečko).

Žiadatelia sú povinní dodržiavať princípy ochrany životného prostredia a neohrozovať pri realizácii projektov seba ani svoje okolie.

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

MAS CHJ pripravila stratégiu miestneho rozvoja vedeného komunitou (ďalej aj ako „stratégia miestneho rozvoja“ alebo „stratégia CLLD“), ktorú bude financovať z obidvoch fondov. V každom z programov sú uvedené oprávnené oblasti a podpory a oprávnení prijímatelia čím je zabezpečená vzájomná doplnkovosť programov IROP a PRV v oblasti CLLD. Pri obdobných oblastiach podpory vo všeobecnosti platí, že z EPFRV (PRV) sú oprávnení poľnohospodári, spracovatelia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, obhospodarovatelia lesa, v prípade investícií do nepoľnohospodárskych činností subjekty s podielom tržieb z poľnohospodárskej a lesníckej činnosti nad 30 %. Z EFRR (IROP) sú v rámci podpory podnikania potom oprávnené subjekty, ktoré nie sú oprávnené z PRV. V prípade investícií na obnovu a rozvoj obcí a zvyšovanie kvality života obyvateľov je doplnkovosť zabezpečená rozdielnym zameraním investícií, kedy podpora z EFRR bude zameraná na zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach. Oprávnení prijímatelia sú definovaní v rámci opatrení v Stratégii CLLD, prípadne budú bližšie určené v jednotlivých výzvach.

V regióne sa budú realizovať dokumenty ako PHSR Banskobystrického samosprávneho kraja, PHSR mesta Brezno, PHSR Mikroregiónu Chopok juh, RIÚS mesta Brezno.

Doplnkovosť Stratégie CLLD je aj na úrovni Stratégie EÚ 2020, ktorá má päť hlavných cieľov: podpora zamestnanosti; zlepšenie podmienok preinovácie, výskum a vývoj; splnenie cieľov v oblasti zmeny klímy a energetiky; zlepšenie vzdelanostnej úrovne a podpora sociálneho začlenenia, najmä prostredníctvom zníženíachudoby a riešenia výziev spojených so starnutím obyvateľstva. Stratégia CLLD tieto ciele svojou víziou pre podunajskú oblasť do roku 2023 posilňuje. Podporuje trvalo udržateľný rast s cieľom zmodernizovať odvetvie dopravy, aby bolo ekologickejšie a efektívnejšie, a podporiť ekologický cestovný ruch. Pomáha odstraňovať prekážky vnútorného trhu a zlepšuje podnikateľské prostredie.

7.4.1 *Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať*

Regionálna integrovaná územná stratégia BBSK spomína región Horehronie ako dominantného zamestnávateľa v strojárskom priemysle – Železiarne Podbrezová, a.s., ale aj ako potenciál v cestovnom ruchu s produktmi kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Na území regiónu Chopok juh sa bude realizovať v zmysle Strategického plánu rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020 investícia do dopravnej infraštruktúry: 36 - IVSC BB I/75

Lučenec –preložka, 39 - IVSC BB I/66 Brezno - obchvat, II. etapa, 47 - SSC Modernizácia vybraných úsekovciest I. triedy v BB kraji (najmä z dôvodov zlepšenia dostupnosti). Vzhľadom k tomu, že k okresom s najhoršou dostupnosť a kvalitou dopravnej infraštruktúry podľa komplexného hodnotenia patria: Poltár, Banská Štiavnica, Detva, Brezno a Revúca,

Investície do dopravnejinfraštruktúry by z pohľadu vnútroregionálnych rozdielov a špecifických cieľov IROP mali smerovať do okresov Detva, Brezno a Revúca, čosa týka priamo regiónu Chopok juh. Týka sa nás aj plán BBSK zdvojkofajniť a pokračovať v elektrifikácii vlakovej trate na smer Brezno Doteraz bola ukončená len elektrifikácia trate Zvolen – Banská Bystrica. Integrovanie dopravy v okrese Brezno smerom na okres Banská Bystrica zlepši mobilitu obyvateľov do práce, ale aj prístup návštevníkov a turistov do regiónu Horehronie – Chopok juh.

Podporujeme a korešpondujeme s plánom zriadenia Centra pre odborné vzdelávanie a prípravu v našom regióne, v oblasti hotelierstva, cestovného ruchu a obchodu, pretože sa tu nachádzajú najlepšie hodnotené stredné školy Obchodná a Hotelová akadémia a tiež centrum odborného vzdelávania a prípravy v oblasti strojárstva pri Spojenej škole v Brezne. Zvýšila by sa možnosť zamestnateľnosti a možnosť lepšej prípravy študentov na zaradenie sa na trh práce, práve v tomto regióne, kde je situácia veľmi zlá.

V našom území sa plánuje realizovať aj DanubeRegionStrategy – Dunajská stratégia aj ako Aktualizovaná Národná pozícia k Stratégii EÚ pre dunajský región a návrh jej koordinácie. Dunajská stratégia má ambíciu vytvoriť mechanizmus spoločnej zodpovednosti krajín dunajského regiónu za ekonomický a spoločenský rozvoj podunajských krajín pre uchovávanie prírodného a kultúrneho dedičstva. MAS Chopok juh plánuje danú stratégiu podporiť aj ako priamy žiadateľ v prioritnej oblasti I.Prepojenie podunajskej oblasti - Podporovať kultúru a cestovný ruch, kontakty medzi ľuďmi, III. Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti - Rozvíjať znalostnú spoločnosť prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií, Podporovať konkurencieschopnosť podnikov vrátane rozvoja zoskupení, Investovať do ľudí a zručností.

7.4.2 Synergie a komplementarity

PRV – doplnkovosť operácií realizovaných prostredníctvom opatrenia LEADER voči štandardným opatreniam PRV je zabezpečená najmä výškou investícií, keď cez LEADER sa budú realizovať investície menšieho charakteru za podmienok využitia len jedného zdroja financovania daného výdavku.

IROP – doplnkovosť opatrenia LEADER voči prioritnej osi CLLD v IROPe je zabezpečená rozdielnymi typmi oprávnených oblastí príp. oprávnených žiadateľov.

Z EFRR (IROP) – ostatné subjekty/činnosti, ktoré nie sú oprávnené z PRV a sú v súlade s definovanými podmienkami v IROPe a Stratégii CLLD MAS Chopok juh.

Oblasť podpory verejných výdavkov na obnovu a rozvoj obcí je oprávnená v rámci obidvoch fondov, pričom podpora IROPu sa bude zameriavať na podporu udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach, na oblasť vzdelávania a sociálnych služieb a ďalšie oblasti zadané v Stratégii CLLD MAS Chopok juh. Na úrovni stratégie CLLD je stanovené, z ktorého fondu budú realizované aké typy aktivít, pričom nedochádza k prekrytiu podpory v rámci jednotlivých fondov.

V opatreniach je vedená vzájomná doplnkovosť na úrovni stratégie CLLD, t. z. MAS v stratégii uviedla, aké typy aktivít/oprávnených žiadateľov budú oprávnené z ktorého fondu.

Stratégia CLLD MAS Chopok juh bude synergicky spolupôsobiť s OP LZ najmä v rámci priority podpory deinštitucionalizácie zariadení, ako aj priority zosúladovania rodinného a pracovného života a predmetom intervencií IROP bude investičná (kapitálová) podpora zariadení, v ktorých bude poskytovaná a zabezpečovaná transformovaná a komunitná starostlivosť, resp. bude starostlivosť poskytovaná na komunitnej úrovni. Realizované budú aktivity: zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia, zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, infraštruktúra komunitných centier, vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ, skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení.

Komplementarita je predpokladaná aj s Programom nadnárodnej spolupráce Stredná Európa 2014-2020 v rámci cieľa EÚS, ktorého cieľom je spolupráca za hranicami v strednej Európe za účelom vytvorenia našich miest a regiónov lepšími miestami pre život a prácu. Zameriava sa na 4 oblasti spolupráce krajín Strednej Európy: inovácie s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti; nízkouhlíkové stratégie; prírodné a kultúrne zdroje pre udržateľný rast; doprava so zameraním na lepšie prepojenie Strednej Európy. MAS Chopok juh plánuje spolupracovať v oblasti know-how, CLLD, regionálneho rozvoja, rozvoja cestovného ruchu a kultúrneho dedičstva s partnerom z Maďarska, ale aj za hranice strednej Európy s partnerom z Chorvátska.

Najrozsiahlejší synergický, resp. komplementárny efekt Stratégie CLLD je predpokladaný vzhľadom na charakter cieľov a relevantných aktivít v prípade OP KŽP, OP II, OP ĽZ, OP VaI a PRV.

Nakoľko vízia MAS Chopok juh znie: „MAS Chopok juh prostredníctvom svojich aktivít nasmeruje región k ekonomickému rastu a k tvorbe pracovných miest pomocou podpory súkromného a občianskeho sektora prevyšujúceho podporu verejného sektora, a tak dosiahne zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok svojich obyvateľov vo vidieckom priestore. Územie má víziu patriť medzi ekonomicky stabilné, s kvalitnou ponukou produktov vidieckeho cestovného ruchu, s rozvíjajúcim sa podnikateľským sektorom s dôrazom na ochranu životného prostredia ako najväčšej devízy tohto územia. V daných procesoch bude uplatňovaný princíp horizontálnej priority rovnosť príležitostí.“, bude synergia a komplementarita dokumentu zabezpečená aj v rámci dokumentu: Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015–2020, ktorého cieľom je reagovanie na aktuálne výzvy sociálnej pomoci občanom, ku ktorým patrí predovšetkým rozvoj rôznorodých služieb starostlivosti na komunitnej úrovni, vrátane potreby modernizácie sociálnych služieb. Potvrďuje sa nimi zároveň hlavné poslanie sociálnych služieb, ktorým je podpora začleňovania ľudí do spoločnosti, sociálna súdržnosť, smerovanie k službám poskytovaným na komunitnej úrovni a rozvinutie ich potenciálu v oblasti zamestnanosti a zamestnateľnosti. Sociálne služby sa tak stávajú neoddeliteľnou súčasťou plnenia cieľov Stratégie Európa 2020.

Špecifickými cieľmi Národných priorít je: zabezpečiť realizáciu práva občana na poskytovanie sociálnej služby so zohľadnením ľudsko-právneho a nediskriminačného prístupu a dôrazom na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunity, čo priamo koreluje s víziou MAS Chopok juh, ktorá cez Integrovaný regionálny program bude implementovať opatrenia na dosiahnutie strategických cieľov regiónu, ako napr. Kultúrne a ekonomické zviditeľnenie mikroregiónu na celoslovenskej úrovni pomocou budovania komunitných centier a podporovania zvýšenie zamestnanosti znevýhodnených skupín.

Synergie a komplementarity v súvislosti s PHSR Mikroregiónu Chopok juh

Doplnkovosť Stratégie CLLD MAS Chopok juh nachádzame v:

Opatrení 1: Inovácie a technologické transfery

Opatrenie 2: Podpora spoločných služieb pre podnikateľov

Opatrenie 3: Podpora inovačných aktivít v podnikoch

Súlrad s implementáciou tohto opatrenia považujeme za dôležitý až kľúčový, nakoľko podpora podnikania v oblasti inovácií patrí medzi prioritné oblasti Lisabonského procesu a k hlavnému nástroju zvyšovania kvality podnikania. Je významným prvkom na dosiahnutie konkurencieschopnosti výroby a služieb. Expanzia na medzinárodné trhy si vyžaduje prijatie pravidiel v oblasti noriem a kvality výrobkov, technickej normalizácie, skúšobníctva, akreditácie, certifikácie, ochrany priemyselného a duševného vlastníctva a politiky kvality. Prioritu č. 5 PHSR - Využiť prírodné danosti regiónu pre hospodársky rozvoj pokladáme taktiež za harmonizujúci prvok Stratégie a PHSR

Opatrenie 5.1: Možný rozvoj športovísk a ich výstavbu, ako aj výstavbu ubytovacích zariadení a infraštruktúry riešiť v spolupráci so správami Národných parkov (nie však systémom striktného odmietnutia zo strany ochrancov prírody)

Opatrenie 5.2: Ubytovacie kapacity v existujúcich ubytovniach modernizovať a pri výstavbe nových dbať, aby každá izba mala samostatnú kúpeľňu a WC s teplou vodou, čo patrí v súčasnej dobe k európskemu štandardnému minimu. Inak sa nedá počítať s príchodom turistov, či návštevníkov mikroregiónu a rozvojom turizmu

Opatrenia v oblasti kultúry a vzdelávania, ktoré sa zhodujú so Stratégiou CLLD MAS Chopok juh:

Podpora obnovy centier obcí a rozvoj iných dôležitých častí obcí

Modernizácia objektov slúžiacich na kultúrne a spoločenské účely:

Priority v oblasti školstva a Športu

Prehodnocovať efektívnosť existujúcich škôl a školských zariadení z hľadiska vzdelávacích a výchovných služieb, ktoré poskytujú a zabezpečiť prípadné úpravy vedúce k dosiahnutiu efektívnosti (zrationalizovať sieť školských zariadení):

- Optimalizovať súčasnú sieť školských zariadení v súlade s Krajským školským úradom v Banskej Bystrici a rámcovými podmienkami MŠVVaŠ SR;
- Podporovať rozvojové zámery perspektívnych škôl zavádzaním nových odborov a tým zvyšovať ich konkurencieschopnosť.

7.5 Popis multiplikačných efektov

Multiplikačné efekty stratégie sa opierajú o 2 základné piliera stratégie CLLD:

1. Zvýšenie hodnoty hrubých investícií v regióne zo strany súkromného aj verejného sektora;

2. Podpora zamestnanosti a tvorba pracovných miest v regióne.

1. Zvýšenie hodnoty hrubých investícií v regióne zo strany súkromného aj verejného sektora

Vychádza z základného predpokladu kvalitnej infraštruktúry, či už dopravnej alebo infraštruktúry služieb pre účely prilákania investícií a potenciálnych zákazníkov do regiónu. Práve na tuto oblasť je zameraná časť stratégie primárne verejného sektora (opatrenia pre dopravnú prepojenosť sídiel, a opatrenia 7.2 a 7.4 PRV), pričom práve tieto opatrenia majú vytvoriť základné podmienky pre naštartovanie multiflikačných efektov stratégie.

2. Podpora zamestnanosti a tvorba pracovných miest v regióne

Vytváranie pracovných miest spolu s dodatočnými investíciami primárne v oblasti služieb majú pre región priniesť zvyšovanie spotreby.

Z hľadiska hodnotenia HDP na obyvateľa vychádzame z výpočtu HDP výdavkovou metódou, kedy HDP je tvorené : $HDP = S + IH + VV + E\check{c}$

Spotreba – osobná spotreba domácností napr. obuv, šaty, nákupy – záhrada, pozemok,...

Hrubé investície – sú investície na nákup dlhodobého majetku – budovy, stavby, stroje zariadenia vrátane nákladov na ich opravovanie a obnovovanie.

Vládne výdavky – výdavky štátu na školstvo, zdravotníctvo, na ochranu a bezpečnosť, kultúru, šport, vedu a výskum na legislatívu a pod.

Čistý export – je rozdiel medzi exportom a importom, to znamená vývoz mínus dovoz. Je dôležité rozlišovať medzi tým, čo sa v danej krajine vyrobí a tým, čo sa v danej krajine nakúpi a spotrebuje. Vypočítame $Ex = V$ (vývoz, export) – D (dovoz, import).

Stratégia CLLD MAS Chopok juh je zameraná na všetky zložky uvedeného výpočtu s výnimkou exportu.

K multiplikačnému efektu dochádza prostredníctvom zvýšenia spotreby a zvýšeniu národného dôchodku a spotreby, ktorý je v konečnom dôsledku vyšší ako počiatočné náklady na jeho vytvorenie, pričom sa jedná o nepriame dopady tvorby pracovných miest a investícií v danej lokalite, ktoré stimulujú ďalší ekonomický rast a dopyt po službách v danej lokalite na základe novovytvorených pracovných miest a obchodných príležitostí.

Celkový multiplikačný efekt v rámci uplatnenia stratégie CLLD bude pôsobiť pozitívne - v smere zvyšovania investícií, výroby a zamestnanosti. Ak vzrastie dopyt po investíciách, čo sa implimentáciou opatrení stratégie očakáva, dochádza k rastu výroby a zamestnanosti. Rastú tak dôchodky, ktoré vedú k ďalšiemu rastu spotreby. Rast spotreby (teda dopytu po spotrebných predmetoch) vyvolá ďalší rast výroby a zamestnanosti, a z toho vyplývajúci rast dôchodkov. Tak sa vyvolajú ďalšie investície. Multiplikačný efekt bude viesť k rastu výroby a

zamestnanosti a k rastu dôchodkov v území Miestnej akčnej skupiny Chopok juh a okrese Brezno.

Na to aby sa multiplikačný efekt mohol prejaviť je potrebný dlhší časový úsek, preto je potrebné zabezpečiť niekoľko podmienok:

- a) Dlhodobý charakter investícií presahujúci dobu udržateľnosti – Z hľadiska investícií do nehnuteľného majetku, budov a pozemkov je tento parameter jednoznačne zabezpečený k čomu smerujú viaceré opatrenia stratégie CLLD (Opatrenia 6.4, 7.2 a 7.4 PRV, opatrenie dopravnej prepojenosti sídiel IROP).
- b) Dlhodobý charakter vytvorených pracovných miest, presahujúci 2 roky. Je nevyhnutné, aby pracovné miesta vytvorené v rámci stratégie CLLD mali dlhodobý charakter, čo je základným predpokladom pre dosiahnutie multiplikačného efektu. Je preto dôležité podporovať projekty, ktoré vytvoria pracovné miesta, ktoré nezaniknú po dobe udržateľnosti.
- c) Lokálna/regionálna dostupnosť služieb. Vyvolané investície, pracovné miesta a spotreba dosiahnu najväčší požadovaný efekt najmä za predpokladu, že vzniknutý dôchodok bude vynaložený v príslušnom území a nebude „vyvezený“ do iného regiónu/krajiny. Toto je možné dosiahnuť len dostupnosťou požadovaných služieb v požadovanom množstve a kvalite, na čo by sa malo sústrediť najmä opatrenie špecifického cieľa 5.1.1 IROP, ktoré je orientované na vznik nových podnikov, ale aj produktov, tovarov a služieb na danom území na základe dosiahnutia rovnovážneho bodu medzi dopytom a ponukou, ako aj opatrenie 7.4 PRV v rámci služieb zabezpečovaných zo strany verejného sektora – obcí.

Jednotlivé opatrenia stratégie CLLD sú nastavené takým spôsobom, aby spĺňali požiadavky definované vo výzve a zároveň sa navzájom dopĺňali a vytvárali synergický efekt v rámci celého regiónu s orientáciou na zamestnanosť a tvorbu pracovných miest v regióne.

Hodnotenie multiplikačných efektov:

Hlavným makroekonomickým ukazovateľom, ktorý bude v rámci týchto efektov sledovaný je čistý ekonomický blahobyť (NEW). Uvedený ukazovateľ bude sledovaný na ročnej báze, pričom však z hľadiska dostupných štatistických informácií nie je možné jeho sledovanie na regionálnej úrovni.

Daný ukazovateľ bude doplnený o skóre Slovenska v Better Life Initiative na základe štatistík OECD.

Na lokálnej úrovni budú tieto ukazovatele doplnené nasledovne:

1. Vývoj zamestnanosti v podnikoch, ktoré boli podporené v rámci CLLD.

Na základe údajov z registra účtovných závierok sa bude sledovať počet zamestnancov v podporených podnikoch od začiatku realizácie projektu, počas udržateľnosti projektu a 3 roky po jej skončení, za účelom zistenia dlhodobej udržateľnosti vzniknutých pracovných miest.

2. Počet pracovných miest vytvorených v rámci operácií CLLD, ktoré nezanikli ani po 24 mesiacoch od ukončenia doby udržateľnosti.
3. Medziročný nárast tržieb podporených podnikov.

Informácia na základe údajov z registra účtovných závierok podporených podnikov.

4. Objem verejných investícií (verejný sektor), na ročnej báze.

Na základe informácií členských obcí.

8 Prílohy Stratégie CLLD MAS Chopok juh

Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS

Príloha č. 2: Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS

Príloha č. 3: Zoznam členov MAS podľa sektorov (okrem obcí)

Príloha č. 4: Mapa územia MAS CHJ

Príloha č. 5 k stratégii CLLD: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva.

Príloha č. 5.1 k stratégii CLLD: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD (informačné aktivity).

Príloha č.6 k stratégii CLLD: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

Príloha č. 7 k stratégii CLLD: Organizačná štruktúra MAS

Príloha č.8 k stratégii CLLD: Personálna matica MAS CLLD

Príloha č. 9 k stratégii CLLD: Štatúty, interné smernice, stanovky MAS

Bibliografia:

1.Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1301/2013 zo 17. decembra 2013 o Európskom fonderegionálneho rozvoja a osobitných ustanoveniach týkajúcich sa cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti, a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1080/2006

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1301>

2.Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1303/2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1303>

3.Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1305>

4.Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020

<http://www.mpsr.sk/sk/index.php?navID=935&navID2=935&sID=43&id=8644>

5.Integrovaný regionálny operačný program 2014-2020:

<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1036&navID2=1036&sID=67&id=9006>

6.Operačný program Ľudské zdroje

<http://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/>

7.Regionalizácia cestovného ruchu

<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=102432>

8. Marketingová stratégia SACR na roky 2014-2020

<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=102432>

9. Štatistický úrad SR,

http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/home!/ut/p/b1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfGjzOIDzT0tnJwMHQ0s_IJcDTxDHAPcg7xMDA1MTIEKIoEKDHAARwNC-sP1o8BKnN0dPUzMfQwMLHzcTQ08HT1CgywDjY0NHI2hCvBY4eeRn5uqX5AbYZBl4qgIAL9TbiU!/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

10. Slovenská správa ciest, cestná databanka,

<http://www.cdb.sk/sk/CDB-Cestna-databanka.alej>

11. Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat>

12. Európska komisia, http://ec.europa.eu/index_sk.htm

13. Združenie miest a obcí Slovenska, <http://www.zmos.sk/>

14. Údaje obcí mikroregiónu Chopok juh:

www.mytopoddumbierom.sk

www.podbrezova.sk

www.nemecka.sk

www.predajna.sk

www.jasenie.sk

www.hornalehota.sk

www.dolnalehota.sk

www.raztoka.sk

www.brezno.sk

www.jaraba.sk

www.bystra.sk

